ଅଧ୍ୟାୟ-II

କ୍ଷତି ସହୁଥିବା ପିଏସ୍‌ୟୁଗୁଡିକ ଚାଲୁରଖିବାର ଯଥାର୍ଥତା ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା

ଅଧ୍ୟାୟ-II

ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଓ ଏହାର ସହାୟକ ଏବଂ ଓଡିଶା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍

କ୍ଷତି ସହୁଥିବା ପିଏସ୍‌ୟୁଗୁଡିକ ଚାଲୁରଖିବାର ଯଥାର୍ଥତା ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା

2.1 ଉପକ୍ରମ

ଜନସାଧାରଣଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ନିମିତ୍ତ ସାମଗ୍ରିକ ସ୍ତରରେ ବିକାଶ ପାଇଁ ଅର୍ଥନୀତିର ପୃଥକ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡିକ ସରକାରୀ ହସ୍ତକ୍ଷେପର ପରିମାପ ଭାବରେ ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ(ପିଏସ୍‌ୟୁ)ଗୁଡିକ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି। ସେଗୁଡିକରେ ବିନିଯୋଗ ହୋଇଥିବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ବିପୁଳ ଅର୍ଥକୁ ସଠିକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତମ ପରିଚାଳନା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ। ପିଏସ୍‌ୟୁଗୁଡିକରେ କ୍ଷତି ହେବା ଦ୍ୱାରା ଏଥିରେ ବିନିଯୋଗ ହୋଇଥିବା ପୁଞ୍ଜି ନଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ବିଭିନ୍ନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି କ୍ଷତି ସହୁଥିବା ପିଏସ୍‌ୟୁଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଏହି ସମୀକ୍ଷାରେ ଯଥାର୍ଥତା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା।

31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା, ଓଡିଶାରରେ ସିଏଜିଙ୍କର ସମୀକ୍ଷା ଅଧିନରେ 82ଟି ରାଜ୍ୟ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ (ପିଏସ୍‌ୟୁ) ଥିଲା ଯାହା ମଧ୍ୟରେ ତିନୋଟି ବୈଧାନିକ ନିଗମ ଏବଂ 64ଟି ସରକାରୀ କମ୍ପାନୀ (26ଟି ନିଷ୍କ୍ରିୟ ସରକାରୀ କମ୍ପାନୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି) ଏବଂ 15ଟି ସରକାର ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅନ୍ୟ କମ୍ପାନୀ ରହିଛି। ଏଥିମଧ୍ୟରୁ 14ଟି[12] ପିଏସ୍‌ୟୁର 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା 8,775.18 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏକତ୍ରୀକୃତ କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା। ପାଞ୍ଚଟି କ୍ଷତି ସହିଥିବା ପିଏସ୍‌ୟୁ ଯଥା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍ (ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ), ଇଡ୍‌କଲ୍ ଫେରୋକ୍ରୋମ ଏବଂ ଆଲଏଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ଇଫ୍‌କାଲ୍), ଇଡ୍‌କଲ୍ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ୱାର୍କ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍ (ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍), ଓଡିଶା ଶିଳ୍ପ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଇଡ୍‌କଲ୍) ଏବଂ ଓଡିଶା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି), ଯେଉଁଥିରେ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିନିଯୋଗ ହୋଇଥିବା 3,065.41 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସମସ୍ତ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ, ସେଗୁଡିକର 8,313.34 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଏକତ୍ରୀକୃତ କ୍ଷତି ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କ୍ଷୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ 5,247.93 କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣାତ୍ମକ ରହିଥିଲା, ସେଗୁଡିକୁ ଏହି ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି।

2.2 ପରିସର ଏବଂ ପଦ୍ଧତି

ସମୀକ୍ଷା ପରିସରରେ ଏହି ପାଞ୍ଚଟି କ୍ଷତି ସହୁଥିବା ପିଏସ୍‌ୟୁର କ୍ଷୟକ୍ଷତିର କାରଣ ଜାଣିବା ଏବଂ ନିରନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ପାଇଁ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ସମାପ୍ତ ବିଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ସେମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ପ୍ରଦର୍ଶନର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ, ଇଡ୍‌କଲ୍,

---

[12] ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍ (7,886.18 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ସଞ୍ଚାରଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓପିଟିସିଏଲ୍) (110.76 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଇଡ୍‌କଲ୍ ଫେରୋକ୍ରୋମ ଏବଂ ଆଲଏଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ଇଫ୍‌କାଲ୍) (33.89 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଇଡ୍‌କଲ୍ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ୱାର୍କ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍ (188.38 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଓଡିଶା ଖଣିଜ ଅନ୍ୱେଷଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏମ୍‌ଇସିଏଲ୍) (13.48 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଓଡିଶା ଜଳ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ୱାଟ୍‌କୋ) (0.46 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ସଡକ ପରିବହନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏସ୍‌ଆର୍‌ଟିସି) (183.56 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଓଡିଶା ଜଙ୍ଗଲ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏଫ୍‌ଡିସି) (66.82 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଓଡିଶା ଶିଳ୍ପ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଇଡ୍‌କଲ୍) (58.84 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଭୁବନେଶ୍ୱର ସ୍ମାର୍ଟ ସିଟି ଲିମିଟେଡ୍ (ବିଏସ୍‌ସିଏଲ୍) (75.51 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଓଡିଶା ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଟିପିସିଏଲ୍) (7.87 କୋଟି ଟଙ୍କା), ପାରାଦୀପ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ପାର୍କ ଲିମିଟେଡ୍ (ପିପିପିଏଲ୍) (3.16 କୋଟି ଟଙ୍କା), ଓଡିଶା ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ପାର୍କ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଇପିଏଲ୍) (0.22 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଏବଂ ଓଡିଶା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (146.05 କୋଟି ଟଙ୍କା) ।

ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତ ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗ ଯଥା, ଶକ୍ତି ବିଭାଗ, ଇସ୍ପାତ ଓ ଖଣି ବିଭାଗ, ଗୃହ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ଏବଂ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିଭାଗର ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡିକର ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ପଦ୍ଧତିରେ ସଂଗୃହୀତ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ସୂଚନାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ମିଳିଥିଲା ତାହା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ/ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରତିବେଦନ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା।

କମ୍ପାନୀଗୁଡିକ ସହିତ 29 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022ରେ ହୋଇଥିବା ଏକ ପ୍ରବେଶ ସମ୍ମିଳନୀରେ ସମୀକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଥିଲା। ସମୀକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସଂସ୍ଥା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ମନୋନୀତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସହ 18 ମାର୍ଚ୍ଚ 2023ରେ ପ୍ରସ୍ଥାନ ସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା। ଏହି ପ୍ରତିବେଦନ ଚୂଡାନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ବୈଠକରେ ବ୍ୟକ୍ତ ମତାମତଗୁଡିକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ବିଚାର କରାଯାଇଛି।

2.3 ସମୀକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହା ଆକଳନ କରିବାର ଥିଲା ଯେ:

- ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ, ପୁଞ୍ଜି, ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ମାନବ ସମ୍ବଳର ଅଧିଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟ ମଡେଲ, ଯୋଜନା ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ପ୍ରଣାଳୀ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା;
- ଉତ୍ସଗୁଡିକର ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଉପଯୋଗ କରିବା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀଗୁଡିକ ଉତ୍ତମ ଢ଼ଙ୍ଗରେ ବାଞ୍ଛିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା;
- କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ବିକ୍ରୟ ଲକ୍ଷ୍ୟଗୁଡିକ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତା, କଞ୍ଚାମାଲ ଏବଂ ବଜାର ଚାହିଦା ଉପଲବ୍ଧତା ଉପରେ ଆଧାର କରି ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା; ଏବଂ
- ସରକାରୀ ନୀତି/ନିୟାମକ ଆଦେଶ/ସାମଗ୍ରୀକ ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ସରକାର/ପିଏସ୍ୟୁ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହି ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକର ନିରନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ଅଛି।

2.4 ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ

ଯେହେତୁ ପାଞ୍ଚଟି ଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକରେ ଏହି ବିସ୍ତୃତ ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା, ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଏସ୍ୟୁ ପାଇଁ ପୃଥକ ଭାବରେ ଦିଆଯାଇଛି। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏବଂ ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ପାଇଁ ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡିକ ପୃଥକ ଭାବରେ ଦିଆଯାଇଛି। ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏବଂ ଏହାର ଦୁଇଟି ସହାୟକ କମ୍ପାନୀ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଉପରେ ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଏକତ୍ର ଦିଆଯାଇଛି।

2.5 ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍

2.5.1 ଉପକ୍ରମ

ଓଡିଶାର ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ଷେତ୍ରର ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ସଂସ୍କାର (ଓଇଆର୍) ଅଧିନିୟମ, 1995 ଅନୁଯାୟୀ ପୁନର୍ଗଠନ ଯୋଗୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍ (ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ) ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକାନା ଥିବା ଉଦ୍ୟୋଗ ଭାବରେ 20 ଅପ୍ରେଲ 1995ରେ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ଅଧିନିୟମ ପ୍ରାକ୍ତନ ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ବୋର୍ଡ(ଓଏସ୍‌ଇବି)ର ବିଦ୍ୟୁତ୍ କ୍ରୟ, ସଞ୍ଚାରଣ ଏବଂ ବିତରଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ବିତରଣ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଅଲଗା କରି 26 ନଭେମ୍ବର 1998ରୁ ଚାରୋଟି ବିତରଣ କମ୍ପାନୀ (ଡିସ୍କମ୍)ଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା। ତଥାପି, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କଠାରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ଜାରି ରଖିଥିଲା।

ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ସଂସ୍ଥା ଭାବରେ ଏହା ରାଜ୍ୟର ବିଦ୍ୟୁତ ଚାହିଦା ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ଚାରୋଟି ଡିସ୍‌କମ୍‌କୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ କମ୍ପାନୀ ସହିତ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ଚୁକ୍ତିନାମା (ପିପିଏ) କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଥିଲା। ରାଜ୍ୟର ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିବା ପରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବଳକା ବିଦ୍ୟୁତ ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ବିକ୍ରି କରେ। ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମ (ଇଏ), 2003 ଲାଗୁ ହେବା ପରେ, ସଞ୍ଚାରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋଠାରୁ ଅଲଗା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ 01 ଅପ୍ରେଲ 2005ଠାରୁ ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ସଞ୍ଚାରଣ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓପିଟିସିଏଲ୍) ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲା। ଏହିପରି, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ପାଖରେ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଭାବରେ ଯାହା ରହିଲା ତାହା ହେଉଛି ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କଠାରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ କରିବା ଏବଂ ଡିସ୍‌କମ୍‌ଗୁଡିକୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ବିକ୍ରୟ କରିବାର ବ୍ୟବସାୟ। ଓଡିଶାରେ ଏହା ଏକ ନିଆରା ପରିସ୍ଥିତି ଯେଉଁଠାରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ଷେତ୍ରର ତିନୋଟି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯଥା ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ, ସଞ୍ଚାରଣ ଏବଂ ବିତରଣ, କୌଣସିରେ ସମ୍ପୃକ୍ତି ବିନା ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛି। ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ବିଦ୍ୟୁତ ବ୍ୟବସାୟୀ ନୁହେଁ କାରଣ ଏହା ଡିସ୍‌କମ୍‌ଗୁଡିକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ଅଟେ। ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ପରି, ଡିସ୍‌କମ୍‌ଗୁଡିକର ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ପିପିଏ ନାହିଁ। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ଓଡିଶା ବିଦ୍ୟୁତ ନିୟାମକ ଆୟୋଗ (ଓଇଆର୍‌ସି), ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତିକୁ ସ୍ୱଷ୍ଟ କଲାବେଳେ ଦେଖିଲେ (18 ମାର୍ଚ୍ଚ 2011) ଯେ, ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟୀର ବହୁଳ ଯୋଗାଣ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ଇଏ, 2003ର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବିରୋଧାଭାସ କରେ ନାହିଁ। ଏହା ଓଇଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 1995 ଅଧିନରେ ଥିବା ଏକ ଐତିହାସିକ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଅଟେ। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏହାର ଶକ୍ତି କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟକୁ ବାର୍ଷିକ ପରିଯୋଜନା କରେ ଏବଂ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ରାଜସ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକତା (ଏଆର୍‌ଆର୍) ଆବେଦନ ମାଧ୍ୟମରେ ଓଇଆର୍‌ସିଠାରେ ଦାଖଲ କରେ। ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟ ଇଏ, 2003ର ଧାରା 86(b) ଅନୁଯାୟୀ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ। ଓଇଆର୍‌ସି ମଧ୍ୟ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ସହିତ ପିପିଏ ଅଧିନରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିଥାଏ। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାର ପ୍ରବାହ ଚାର୍ଟ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି:

ଚାର୍ଟ 2.1: ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପ୍ରବାହ ଚାର୍ଟ

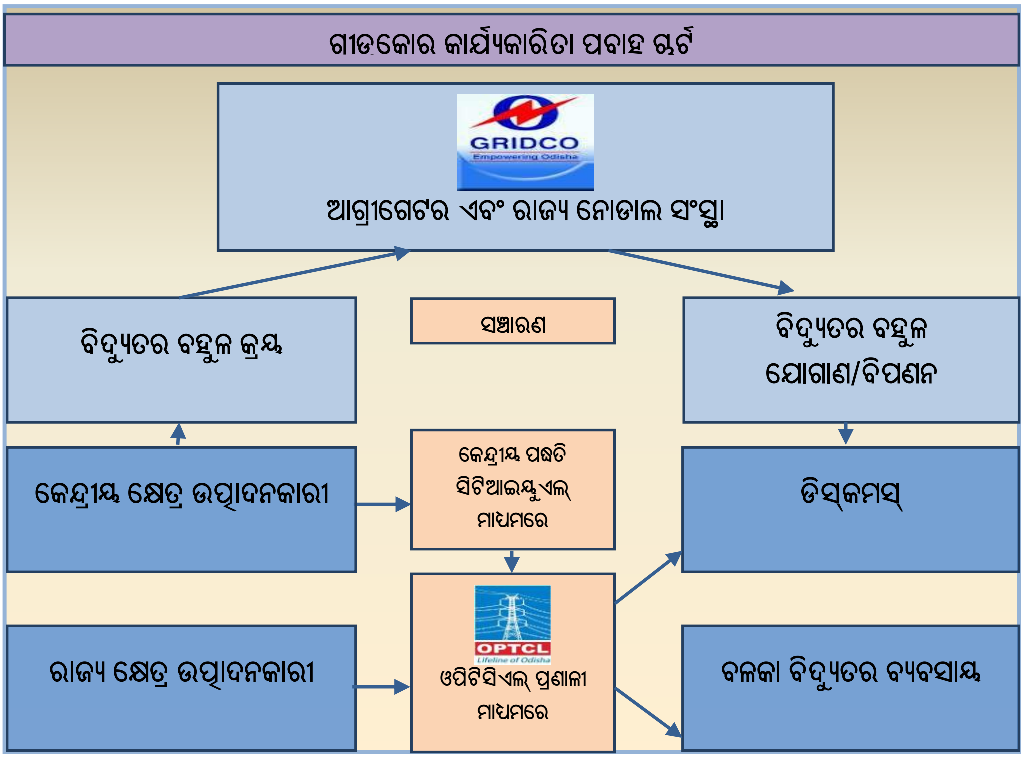

2.5.2 ସାଙ୍ଗଠନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କର ଶକ୍ତି ବିଭାଗ (ଡିଓଇ)ର ପ୍ରଶାସନିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଅଛି। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ପରିଚାଳନା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ(ଏମ୍‌ଡି)ଙ୍କ ସମେତ 10 ଜଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକମଣ୍ଡଳୀ

ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ। ଏହି ସଂସ୍ଥା ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବିଭାଗ ଯଥା ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ, ବ୍ୟବସାୟ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ବିକାଶ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଓ କମ୍ପାନୀ ବ୍ୟାପାର ସହିତ ଗଠିତ। ଏମ୍‌ଡି ହେଉଛନ୍ତି କମ୍ପାନୀର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଏବଂ ତିନୋଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକମାନେ ତାଙ୍କୁ କମ୍ପାନୀର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି।

2.5.3 ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନ

2013-14ଠାରୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ କ୍ଷତି ସହି ଆସୁଅଛି। 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଶେଷ ହେଉଥିବା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନ **ପରିଶିଷ୍ଟ 16**ରେ ଦିଆଯାଇଛି।

ଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାର ବିଶ୍ଲେଷଣରୁ ଜଣାପଡିଛି ଯେ:

- ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ବାର୍ଷିକ କ୍ଷତି କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ 2017-18ରେ 197.50 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 2020-21ରେ 1,382.35 କୋଟି ଟଙ୍କା(ଚାରି ବର୍ଷରେ 600 ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି)କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ପୂର୍ବ ବର୍ଷର 1,382.35 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ତୁଳନାରେ, 2021-22ରେ ଏହାର କ୍ଷତିକୁ 440.18 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ପ୍ରାକ୍ କୋଭିଡ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତି(2018-19ରେ 281.05 କୋଟି ଟଙ୍କା)ଠାରୁ 157 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ଥିଲା। କ୍ଷତି ହ୍ରାସ ସତ୍ତ୍ୱେ, ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଆର୍ଥିକ ଖର୍ଚ୍ଚ 600.58 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 2021-22ରେ 741.11 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା। ଦେଖାଗଲା ଯେ ଏହାର ସମସ୍କନ୍ଧ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା (ଯଥା ପିଟିସି ଇଣ୍ଡିଆ) ଏହି ବର୍ଷଗୁଡିକରେ (2019-20 ଏବଂ 2020-21) ଲାଭ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା।

- ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଜିତ ରାଜସ୍ୱ 2017-18ରେ ହୋଇଥିବା ମୋଟ ଖର୍ଚ୍ଚର 97.55 ପ୍ରତିଶତରୁ 2019-20ରେ 84.86 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା। 2021-22ରେ କୋଭିଡ-19 ମହାମାରୀ ପରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣରେ ଉନ୍ନତି ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହା 95.34 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା।

- ଏକତ୍ରୀକୃତ କ୍ଷତି କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧିପାଇ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ସର୍ବାଧିକ 7,886.18 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସରକାରଙ୍କର ସାଧାରଣ ଅଂଶଧନ ଆକାରରେ 2,791.22 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କ୍ଷୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଯଦିଓ 2021-22ରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର 2,214.51 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସାଧାରଣ ଅଂଶଧନ ପୁନଃ ବିନିଯୋଗ କରିଥିଲେ। 2021-22 ବର୍ଷ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ (-) 5,094.96 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଋଣାତ୍ମକ ଥିଲା।

- ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର କ୍ରମାଗତ ଋଣାତ୍ମକ ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ ଯୋଗୁ ଓଇଆର୍‌ସି ଏହାକୁ ବାଣିଜ୍ୟ ଲାଇସେନ୍ସ ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ଶକ୍ତି ବ୍ୟବସାୟ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ଥିଲା।

ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ତଥ୍ୟଗୁଡିକରୁ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଏତେ ଖରାପ ଥିଲା ଯେ ସଠିକ ସମୟରେ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ ନକଲେ ଏହାର ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯିବ। ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ମୂଳତଃ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ପ୍ରଦର୍ଶନର ପ୍ରତିଫଳନ ଅଟେ ଯାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 2.5.5ରୁ 2.5.8 ମଧ୍ୟରେ ସମୀକ୍ଷାରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଇଛି।

2.5.4 ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ

ସମୀକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହାସଲ କରିବାରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରକାରେ ଅଟେ:

- ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶ, ଏଆର୍‌ଆର୍ ଏବଂ ଓଇଆର୍‌ସି ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଦ୍ୟୁତ ନିୟାମକ ଆୟୋଗ (ସିଇଆରସି)ର ନିୟମାବଳୀ;

- ଶକ୍ତି କ୍ରୟ ଚୁକ୍ତିଗୁଡିକ, ବହୁଳ ଯୋଗାଣ ଚୁକ୍ତିଗୁଡିକ ଏବଂ ଶକ୍ତି ବିକ୍ରୟ ଚୁକ୍ତି (ପିଏସ୍ଏ)ଗୁଡିକ;
- ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ସହ ବୁଝାମଣାପତ୍ର;
- ପରିପ୍ରେକ୍ଷଣ ଯୋଜନା, ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଏବଂ ପିଏସ୍‌ୟୁର ବାର୍ଷିକ ପ୍ରତିବେଦନ ଏବଂ ବାର୍ଷିକ ବଜେଟ;
- ବୋର୍ଡର କାର୍ଯ୍ୟ ବିବରଣୀ, କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ବିବରଣୀ;
- ରାଜ୍ୟ/କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର, ଓଇଆର୍‌ସି ଏବଂ ସିଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଆଦେଶ/ ବିଜ୍ଞପ୍ତି/ ପରିପତ୍ର/ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ/ନିଷ୍ପତ୍ତି/ନିୟମାବଳୀ/ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ;
- ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମ, 2003 ଏବଂ ତାହା ଅଧିନରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିୟମ, ନିୟମାବଳୀ ଏବଂ ନୀତି;
- ଜାତୀୟ ବିଦ୍ୟୁତ ନୀତି (ଏନ୍‌ଇପି) ଏବଂ ଜାତୀୟ ଶୁଳ୍କ ନୀତି (ଏନ୍‌ଟିପି); ଏବଂ
- ଡିସ୍‌କମ୍‌ମାନଙ୍କ ସହିତ ଏସ୍କ୍ରୋ ଚୁକ୍ତିନାମା।

ସମୀକ୍ଷା ଫଳାଫଳ:

କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାର ପ୍ରଦର୍ଶନ

ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ମୌଳିକ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ୟୁତ ବ୍ୟବସାୟୀ ହୋଇଥିବାରୁ ସଠିକ ଭାବରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏହାର ବ୍ୟବସାୟକୁ ସ୍ଥାୟୀ କରିବା ପାଇଁ ଦକ୍ଷ ଏବଂ ସ୍ୱଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ। ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅନୁଚ୍ଛେଦଗୁଡିକରେ କରାଯାଇଥିବା ବିଶ୍ଲେଷଣରୁ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତ୍ରୁଟି ଦେଖାଯାଇଥିଲା।

2.5.5 ଯୋଜନା ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା:

ରଣନୀତିକ ଯୋଜନାର ଅନୁପସ୍ଥିତି

ରଣନୀତିକ ଯୋଜନା ହେଉଛି ସଂସ୍ଥାର ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଏବଂ ଆଶାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟାପକ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡିକ ଚିହ୍ନଟ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା। କିନ୍ତୁ, ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଆରମ୍ଭରୁ କୌଣସି ରଣନୀତିକ/ପରିପ୍ରେକ୍ଷଣ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନାହିଁ। ଓଇଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 1995ର ଧାରା 13 ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ କମ୍ପାନୀ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରାଧିକରଣ (ସିଇଏ) ଇତ୍ୟାଦି ସହିତ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ରାଜ୍ୟର ଶକ୍ତି ଆବଶ୍ୟକତାର ଯୋଜନା ଏବଂ ସମନ୍ୱୟ କରିବାର ଥିଲା। ସେହିଭଳି, ଓଇଆର୍‌ସି (ଆଚରଣ ବିଧି) ନିୟମାବଳୀ, 2004 ଅନୁଯାୟୀ, ବିବେଚିତ ବ୍ୟବସାୟ ଲାଇସେନ୍ସ[13] ବଳବତ୍ତର ହେବାର ତିନି ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ଓଇଆର୍‌ସିରେ ଏକ ବ୍ୟବସାୟୀକ ଯୋଜନା ଦାଖଲ କରି ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏହାକୁ ଅଧୁନାତନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା। ବ୍ୟବସାୟୀକ ଯୋଜନାରେ ବାର୍ଷିକ କାରବାର, ପ୍ରକଳ୍ପିତ ଲାଭ ଏବଂ କ୍ଷତିର ହିସାବ, ପ୍ରକଳ୍ପିତ ତୁଳନାପତ୍ର, ପ୍ରକଳ୍ପିତ ନଗଦ ପ୍ରବାହ ବିବରଣୀ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପିତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆର୍ଥିକ ପରିମାପ ଇତ୍ୟାଦି ରହିବାର ଥିଲା। ତଥାପି, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏପରି କୌଣସି ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲା। 2012-13 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର ସମ୍ପାଦନ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରତିବେଦନରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ତଥ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେତେବେଳେ ସରକାର କହିଥିଲେ ଯେ ଭବିଷ୍ୟତରେ

[13] ଏକ ସରକାରୀ କମ୍ପାନୀକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମ, 2003ର ଧାରା 14ର ପଞ୍ଚମ ପ୍ରୋଭିଜୋ ଅନୁଯାୟୀ ବିବେଚିତ ବ୍ୟବସାୟ ଲାଇସେନ୍ସ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥାଏ।

ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବିଦ୍ୟୁତ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ବ୍ୟବସାୟୀକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ। କିନ୍ତୁ, ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଅଗଷ୍ଟ 2022) ନଅ ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ବାବଦରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇ ନଥିଲା।

ଶକ୍ତି ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ହୋଇଥିବା ବୁଝାମଣା ପତ୍ର (ଏମ୍ଓୟୁ)ର ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଗ୍ରୀଡ୍କୋକୁ ସଠିକ ସ୍ୱଳ୍ପ ଏବଂ ଦୀର୍ଘମିୟାଦୀ ବିଦ୍ୟୁତ ଚାହିଦାର ପୂର୍ବାନୁମାନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ରାଜ୍ୟର ବିଦ୍ୟୁତ ଆବଶ୍ୟକତାର କୌଣସି ସ୍ୱଳ୍ପ ଏବଂ ଦୀର୍ଘମିୟାଦୀ ପୂର୍ବାନୁମାନ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ 2006ରେ ପ୍ରକାଶିତ 17ତମ ବିଦ୍ୟୁତ ଶକ୍ତି ସର୍ବେକ୍ଷଣ (ଇପିଏସ୍)ରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଲୋଡ୍ ପୂର୍ବାନୁମାନକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏନ୍ଟିପିସିର ଆଗାମୀ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଷ୍ଟେସନ ସହିତ 16ଟି ପିପିଏ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲା (ଅଗଷ୍ଟ 2006ରୁ ଜାନୁଆରୀ 2011)। ଅବଶ୍ୟ, 2014 ମସିହାରେ ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ଅନୁଭବ କଲା ଯେ ଲୋଡ୍ ଅଭିବୃଦ୍ଧି 17ତମ ଇପିଏସ୍ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରି ହୋଇନାହିଁ। ତେଣୁ, ଗ୍ରୀଡ୍କୋର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏନ୍ଟିପିସି ଷ୍ଟେସନର ବିଦ୍ୟୁତ ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେବାପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (15 ମାର୍ଚ୍ଚ 2014)। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ଏନ୍ଟିପିସିର ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ଥିବା ଆଗାମୀ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକରୁ ରାଜ୍ୟର ଭାଗ ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ (ନଭେମ୍ବର 2014)। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇପାରିନଥିଲା ଏବଂ 2014-15ରୁ 2019-20 ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକରୁ କୌଣସି ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ନକରି ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାୟୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦରେ 1,071.36 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବିପୁଳ ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ କରିଥିଲା। ତେଣୁ, 2018-19ରୁ 2026-27 ଅବଧି ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ ଚାହିଦାର ପୂର୍ବାନୁମାନ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ ବିପଣନ କୌଶଳର ବିକାଶ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ଏକ ପରାମର୍ଶଦାତା ମେସର୍ସ ଫିଡବ୍ୟାକ ଇନଫ୍ରାକୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇଥିଲେ (15 ମଇ 2018)। ମେସର୍ସ ଫିଡବ୍ୟାକ୍ ଇନଫ୍ରା 25 ଫେବୃୟାରୀ 2019ରେ ଏହାର ଚୂଡାନ୍ତ ପ୍ରତିବେଦନ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଷ୍ଟେସନ ଯଥା, କାନ୍ତି ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (କେବିୟୁଏନ୍ଏଲ୍) ଏବଂ ବାର୍ହ-IIରୁ ବ୍ୟୟବହୁଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଫେରସ୍ତ କରିବାକୁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ମେସର୍ସ ଫିଡବ୍ୟାକ ଇନଫ୍ରାର ସୁପାରିଶ ଯେପରି ଲାଭ ସହିତ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବା, ନିଅଣ୍ଟ ରାଜ୍ୟକୁ ଶକ୍ତି ବିକ୍ରୟ, ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟର ଏନ୍ଟିପିସି ଷ୍ଟେସନ ଫେରସ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେ ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତାକୁ ଉନ୍ନତ କରିପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ବିପୁଳ କ୍ଷତି ସହିଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ରଣନୀତିକ ଯୋଜନା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛି (ଫେବୃଆରୀ 2023)। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଆଗ୍ରହୀ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ବାର୍ହ-II ଏବଂ କେବିୟୁଏନ୍ଏଲ୍ (ମୁଜାଫରପୁର-2 ଏସ୍ଟିପିଏସ୍) 2015ରୁ ଫେରସ୍ତ ହୋଇପାରି ନଥିଲା ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ 19 ଫେବୃଆରୀ 2019 ଏବଂ 28 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରୁ ବିହାର ଏବଂ ତାମିଲନାଡୁକୁ ପୁନଃଆବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା। ତଥାପି, ଏହା ସତ୍ୟ ଥିଲା ଯେ, ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ ଷ୍ଟେସନଗୁଡିକର ଫେରସ୍ତରେ ଅତ୍ୟଧିକ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ବିପୁଳ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷତି ସହିଥିଲା କାରଣ ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ ଷ୍ଟେସନଗୁଡିକର ବିଦ୍ୟୁତ ମୂଲ୍ୟ ଅତ୍ୟଧିକ ରହିଥିଲା ଏବଂ ଓଇଆର୍ସି ଗ୍ରୀଡ୍କୋର ସାମଗ୍ରିକ ରାଜସ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକତା (ଏଆର୍ଆର୍)ରେ ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ସକୁ ସେହି ବର୍ଷଗୁଡିକରେ ଅନୁମୋଦନ କରିନଥିଲେ ଯାହା ନିମ୍ନ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି।

2.5.6 ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ

2.5.6.1 ଅଣ ଅନୁମୋଦିତ ଉତ୍ସରୁ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ

ଓଇଆର୍ସି ନିୟମାବଳୀ[14] ଅନୁଯାୟୀ, ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟର ପରିମାଣ ଏବଂ ଉତ୍ସକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ରଖି ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍କୋ ବିଦ୍ୟୁତ ଆବଶ୍ୟକତାର ପରିକଳ୍ପନା କରିବା ଏବଂ ତାହା ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ଏଆର୍ଆର୍ ଆବେଦନ

[14] ବ୍ୟବସାୟ ଆଚରଣ ନିୟମାବଳୀ, 2004

ମାଧମରେ ଓଇଆର୍‌ସିରେ ଦାଖଲ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା। ନିୟମାବଳୀ ଏହା ମଧ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଥିଲା ଯେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ମିତବ୍ୟୟୀ ଏବଂ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ଏବଂ ଏକ ସ୍ୱଚ୍ଛ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଏବଂ ସାଧାରଣତଃ ସର୍ବନିମ୍ନ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ନୀତି ଉପରେ ଆଧାରିତ କରି ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ କରିବାର ଥିଲା। ଲାଇସେନ୍ସ ପ୍ରାପ୍ତ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଏଆର୍‌ଆର୍ ଆବେଦନ ଆଧାରରେ ଏବଂ ଇଏ, 2003 ଏବଂ ସେଠାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଓଇଆର୍‌ସି (i) ସେହି ବର୍ଷ ପାଇଁ ଶକ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ଆବଶ୍ୟକତା (ii) ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ଉତ୍ସ ଏବଂ (iii) ଏଆର୍‌ଆର ଆବେଦନରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରେ ଏବଂ ସେହି ବର୍ଷ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ସମୁଦାୟ ରାଜସ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଡିସକମ୍‌ଗୁଡିକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ବିପୁଳ ଯୋଗାଣ ଶୁଳ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ। ସମୀକ୍ଷିତ ହିସାବ ଏବଂ ସେହି ବର୍ଷର ଅନୁମୋଦିତ ବିଦ୍ୟୁତ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରକୃତ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟରେ କୌଣସି ତାରତମ୍ୟ ରହିଲେ, ସେହି ବର୍ଷର ସମୀକ୍ଷା ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ହିସାବ ଚୂଡାନ୍ତ ହେବାପରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଓଇଆର୍‌ସିଠାରେ ସମାୟୋଜନ[15] ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିବାର ଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 2015-16, 2016-17 ଏବଂ 2017-18 ବର୍ଷ ପାଇଁ ସମାୟୋଜନ ଆବେଦନ 2018ରେ ଏବଂ 2018-19 ଓ 2019-20 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଦୁଇଟି ସମାୟୋଜନ ଆବେଦନ ଯଥାକ୍ରମେ 2020 ଏବଂ 2021ରେ କରିଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଓଇଆର୍‌ସି ତିନୋଟି ଆବେଦନର ଅନୁରୂପ ଶୁଣାଣି କରି ଅକ୍ଟୋବର 2021ରେ ସମାଧାନ କରିଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଏହି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା 35,975.80 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରକୃତ ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଳନାରେ, ଓଇଆର୍‌ସି ସମାୟୋଜନ ଆଦେଶରେ କେବଳ 35,052.52 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ନିମ୍ନଲିଖିତ କାରଣରୁ 923.28 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅନୁମତି ଦେଇ ନଥିଲା:

- 2015-16ରୁ 2019-20 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ ଓଇଆର୍‌ସି ବାର୍ହ ଏସ୍‌ଟିପିଏସ୍-II ଏବଂ କେବିୟୁଏନ୍‌ଏଲ୍‌ରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟକୁ ଅନୁମତି ଦେଇନଥିଲା, କାରଣ ଏହି ଉତ୍ସଗୁଡିକରୁ ବିଦ୍ୟୁତ ମୂଲ୍ୟ ଅତ୍ୟଧିକ, ଅମିତବ୍ୟୟୀ ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ପ୍ରତିକୂଳ ଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ସେହି ବିଦ୍ୟୁତ ଷ୍ଟେସନଗୁଡିକରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ପାଇଁ ପିପିଏଗୁଡିକ ମଧ ଚୁକ୍ତିନାମା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇ ନଥିଲା। ତେଣୁ, ଓଇଆର୍‌ସି ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡିକରୁ ରାଜ୍ୟର ଭାଗକୁ ତୁରନ୍ତ ଫେରସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ସହିତ ଆଲୋଚନା ମାଧମରେ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ। ଯଦିଓ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ସହିତ ଏହି ମାମଲା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା, ବାର୍ହ ଏସ୍‌ଟିପିଏସ୍-IIର ରାଜ୍ୟ ଅଂଶ 19 ଫେବୃୟାରୀ 2019ଠାରୁ ବିହାରକୁ ଏବଂ କେବିୟୁଏନ୍‌ଏଲ୍ ତାମିଲନାଡୁକୁ 28 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ଠାରୁ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପାଇଁ ପୁନଃବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା। ଫେରସ୍ତ/ପୁନଃବଣ୍ଟନର ପୂର୍ବରୁ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡିକରୁ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା।

- ବିଦ୍ୟୁତ ମୂଲ୍ୟ ଅତ୍ୟଧିକ, ଅମିତବ୍ୟୟୀ ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଇଥିବାରୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏନ୍‌ଟିପିସି ବିଦ୍ୟୁତ ଫେରସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଓକିଲଙ୍କଠାରୁ ଆଇନଗତ ମତାମତ ଲୋଡିଥିଲା। ଓକିଲ ମତାମତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ, ପିପିଏଗୁଡିକ ଆଇନଗତ ଭାବରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇପାରିବ ଯେଉଁଥି ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ସିଇଆର୍‌ସିକୁ ଏକ ଘୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ନିବେଦନ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ, ପିପିଏଗୁଡିକ ସମାପ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ଏନ୍‌ଟିପିସିର ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଷ୍ଟେସନଗୁଡିକରୁ ବିଦ୍ୟୁତର ଭାଗକୁ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ/ୟୁଟିଲିଟିକୁ ଆବଣ୍ଟନ କରିବା ପାଇଁ ଜିଓଆଇକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାପାଇଁ ପଡିବ। ଯଦିଓ ମାର୍ଚ୍ଚ 2016ରେ ଓକିଲ ତାଙ୍କ ମତ ଦେଇଥିଲେ, ପରିଚାଳନା

---

[15] 'ସମାୟୋଜନ' ହେଉଛି ଲାଇସେନ୍ସଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟୟ ଏବଂ ଏଆର୍‌ଆର୍ ମାଧମରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପରିକଳ୍ପିତ ରାଜସ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟବଧାନର ସମନ୍ୱୟ।

କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏହା ଉପରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ଫେବୃଆରୀ 2019/ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଫେରସ୍ତ ଦେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକ ଦରରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ଜାରି ରଖିଥିଲେ।

- ବାର୍ହ ଏସ୍‌ଟିପିଏସ୍-II ଏବଂ କେବିୟୁଏନ୍‌ଏଲ୍ ସହିତ ହୋଇଥିବା ପିପିଏ ଅନୁଯାୟୀ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏହି ଷ୍ଟେସନଗୁଡିକରୁ କୌଣସି ଶକ୍ତି କ୍ରୟ ନକଲେ ମଧ୍ୟ, ସେଗୁଡିକୁ ପୁନଃବଣ୍ଟନ ନକରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାକୁ ସ୍ଥିର ମୂଲ୍ୟ ବହନ କରିବାକୁ ପଡିବ। ଏହି ଦୁଇଟି ଷ୍ଟେସନର ଅଧିକ ସ୍ଥିର ମୂଲ୍ୟ ଯୋଗୁ ହୋଇଥିବା କ୍ଷତିକୁ ଓଇଆର୍‌ସି ଅନୁମୋଦନ କରିନଥିଲା କାରଣ ପିପିଏଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପୂର୍ବରୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଓଇଆର୍‌ସିର ଅନୁମୋଦନ ହାସଲ କରିନଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2015-16ରୁ 2019-20 ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବାର୍ହ ଏସ୍‌ଟିପିଏସ୍-II ଏବଂ କେବିୟୁଏନ୍‌ଏଲ୍‌ରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ 1,850.13 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲା। ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ଓଇଆର୍‌ସି 926.85 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲା ଏବଂ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ସମାୟୋଜନ ଆଦେଶରେ 923.28 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁର କରିନଥିଲା। ସେହିଭଳି, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ମଧ୍ୟ 2020-21 ଏବଂ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ କେବିୟୁଏନ୍‌ଏଲ୍ ବିଦ୍ୟୁତ ଷ୍ଟେସନରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ 142.27 କୋଟି ବ୍ୟୟ କରିଥିଲା ଯାହାକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ ଅନୁମତି ମିଳିନଥିଲା, କାରଣ ସେଗୁଡିକ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବର୍ଷର ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇନଥିଲା। ଏହିପରି, ଯଦି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଅନଧିକୃତ ଏବଂ ବ୍ୟୟ ବହୁଳ ଉତ୍ସରୁ ବିଦ୍ୟୁତ ନଆଣି ଅନୁମୋଦିତ ଦାମୀ ଉତ୍ସରୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଆଣିଆନ୍ତା, ତେବେ ଏହା 1,065.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ସଞ୍ଚୟ କରିପାରିଥାନ୍ତା। ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଯଦି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି ବିଦ୍ୟୁତ ଷ୍ଟେସନଗୁଡିକରୁ ରାଜ୍ୟ ଅଂଶ ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଓଇଆର୍‌ସି ଅନୁମୋଦନ ପାଇବା ପରେ ପିପିଏଗୁଡିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଥାନ୍ତେ ତେବେ ଏହି କ୍ଷତି ଏଡାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା।

ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣର ଉତ୍ତରରେ ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ବନ୍ଦ ରହିବା କିମ୍ବା ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧି ହେତୁ ରାଜ୍ୟରେ ଉପୁଜିଥିବା ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଏଡାଇବା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟରେ ଅନଧିକୃତ ଉତ୍ସରୁ (ବାର୍ହ-II ଏବଂ କେବିୟୁଏନ୍‌ଏଲ୍) ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ କରିଥିଲା। କିନ୍ତୁ, ଏହି ଉତ୍ସଗୁଡିକରୁ ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିରେ କିମ୍ବା ଚାହିଦା ବୃଦ୍ଧି ହେତୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ହୋଇଥିବାର କୌଣସି ପ୍ରମାଣିକ ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲା।

2.5.6.2 ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ଆଇପିପି ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟରେ ନିଅଣ୍ଟ

ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ପାଞ୍ଚଟି ସ୍ୱାଧୀନ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦକ (ଆଇପିପି) ମଧ୍ୟରୁ ତିନୋଟି[16]ରୁ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ କରିଥିଲା। ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ବ୍ୟବସାୟିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ଆଇପିପିରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ପିପିଏ ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ବିଦ୍ୟୁତ ତୁଳନାରେ ଆଇପିପିରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟରେ କ୍ରମାଗତ ନିଅଣ୍ଟ ଦେଖାଦେଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ନିଅଣ୍ଟ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ 3,636.13 ଏମ୍‌ୟୁରୁ 5,642.76 ଏମ୍‌ୟୁ[17] ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା। ଆବଶ୍ୟକ ତୁଳନାରେ ନିଅଣ୍ଟର ହାର 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ 44.25 ପ୍ରତିଶତରୁ 68.67 ପ୍ରତିଶତ ରହିଥିଲା। ଯେହେତୁ ଆଇପିପି ବିଦ୍ୟୁତ ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ବିଦ୍ୟୁତ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଥିଲା, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟର ଉତ୍ସରୁ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ କରିବାରୁ 3,257.40 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ସହିଥିଲା, ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି।

2.5.6.2.1 ମେସର୍ସ ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍ ସହିତ ହୋଇଥିବା ପିପିଏ (ଡିସେମ୍ବର 2012) ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ, 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ୟୁନିଟ୍ ପିଛା 2.38 ଟଙ୍କାରୁ 2.61 ଟଙ୍କା ଦରରେ

[16] ମେସର୍ସ ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍, ମେସର୍ସ ଜିନ୍ଦଲ ଇଣ୍ଡିଆ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ ଲିମିଟେଡ୍, ମେସର୍ସ ଜିଏମ୍‌ଆର୍ କମଲାଙ୍ଗ ଶକ୍ତି ଲିମିଟେଡ୍।

[17] ଏମ୍‌ୟୁ ମିଲିୟନ୍ ୟୁନିଟ୍‌କୁ ସୂଚାଉଛି

ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍‌ଠାରୁ 25,167.77 ଏମ୍‌ୟୁ (ପ୍ରତିବର୍ଷ 5,009.97 ଏମ୍‌ୟୁରୁ 5,039.45 ଏମ୍‌ୟୁ) ଶକ୍ତି କ୍ରୟ କରିବାର ଅଧିକାର ପାଇଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ପିପିଏ ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା । 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍ ଏହାର କାରଖାନାରୁ 57,660.43 ଏମ୍‌ୟୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥିଲା, ଯେଉଁଥିରୁ ଏହା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ପିପିଏ ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକୀୟ 25,167.77 ଏମ୍‌ୟୁ ତୁଳନାରେ କେବଳ 7,694.67 ଏମ୍‌ୟୁ ଯୋଗାଇ ଥିଲା । ବଳକା ବିଦ୍ୟୁତକୁ ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍ ନିଜସ୍ୱ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଉପଯୋଗ କରିଥିଲା ।

- 17,473.10 ଏମ୍‌ୟୁ (25,167.77 ଏମ୍‌ୟୁ – 7,694.67 ଏମ୍‌ୟୁ)ର ନିଅଣ୍ଟିଆ ଯୋଗାଣ ଯୋଗୁ (ପିପିଏ ଅଧୀନରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆବଶ୍ୟକତାର 69.43 ପ୍ରତିଶତ), ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବଜାରରୁ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ କରିଥିଲା, ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ 3.13 ଟଙ୍କାରୁ 4.66 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ୟୁନିଟ୍ ଥିଲା ଏବଂ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ 2,020.65 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିଥିଲା । ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ତ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ନକରିବାରୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଇଏ, 2003ରୁ ଧାରା 142 ଅନୁଯାୟୀ ଓଇଆର୍‌ସି ନିକଟରେ ଏକ ଆବେଦନ[18] କରିଥିଲା (ନଭେମ୍ବର 2019) ଯାହା 36 ମାସରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଫଏସଲା ହୋଇନଥିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2022) । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍‌କୁ ଏମ୍‌ଓୟୁ ଏବଂ ପିପିଏରେ ସହମତି ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତି ଥିବା ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ପାଳନ ନକରିବାରୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରେ ମିଳିତ ବୈଠକ ଡକାଇବାକୁ ପ୍ରମୁଖ ଶାସନ ସଚିବ, ଶିକ୍ଷ ବିଭାଗ, ଜିଓଓଙ୍କ ନିକଟକୁ ଏହି ମାମଲା ଅଣାଯାଇଥିଲା । ତେବେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରକାର ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ଠୋସ୍ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ।

- ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍ ଯଦି ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଇବାରେ ବିଫଳ ହୁଏ, ତେବେ ତାହା ପାଇଁ ପିପିଏରେ କୌଣସି ଦଣ୍ଡବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ, ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣରେ ନିଅଣ୍ଟ ହେତୁ, ଓଇଆର୍‌ସିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ଜୁନ୍ 2020) ଅନୁଯାୟୀ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବେଦାନ୍ତଠାରୁ 547.28 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶି ଅସୁଲ କରିଥିଲା ।

ଏହିପରି, ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣରେ ଖିଲାପ ଫଳସ୍ୱରୂପ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ 1,473.37 କୋଟି ଟଙ୍କା (2,020.65 କୋଟି ଟଙ୍କା – 547.28 କୋଟି ଟଙ୍କା) କ୍ଷତି ହୋଇଛି ।

2.5.6.2.2 ଜିନ୍ଦଲ ଇଣ୍ଡିଆ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ ଲିମିଟେଡ୍ (ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍) ଫେବୃୟାରୀ 2015ରୁ ଅପ୍ରେଲ 2015 ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ୟୁନିଟଗୁଡିକର ବାଣିଜ୍ୟିକ ଅପରେସନ ପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟ ବାବଦ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଇ ନଥିଲା । 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ 25,286.33 ଏମ୍‌ୟୁ ବିଦ୍ୟୁତ ବିକ୍ରି କରି ଇଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣରେ ଖିଲାପ କରିଥିଲା । ପିପିଏ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରାପ୍ୟ 5,042.13 ଏମ୍‌ୟୁର ବିଦ୍ୟୁତ ତୁଳନାରେ, ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ମାତ୍ର 523.72 ଏମ୍‌ୟୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଇଥିଲା । ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଶେଷ ହୋଇଥିବା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପିପିଏ ଅନୁଯାୟୀ ଯୋଗାଣର ଅଭାବ 74.09ରୁ 100 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ଯଦିଓ

[18] ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମ, 2003ର ଧାରା 142ରେ ପିପିଏ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ବେଦାନ୍ତ ଲିମିଟେଡ୍ ଦ୍ୱାରା ଏପରି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଓଇଆର୍‌ସି ନିକଟରେ ଆବେଦନ କରିଥିଲା ।

ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାସରେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣର ଅଭାବର କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାକୁ ଭରସା ଦେଇଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2017), ତାହା କରିନାହିଁ।

- ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ ଓଡିଶା ସରକାର କରିଥିବା ଏମ୍‌ଓୟୁ ଏବଂ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ସହିତ ହୋଇଥିବା ପିପିଏକୁ ଓଡିଶାର ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ କରି ଏକ ରିଟ୍ ପିଟିସନ୍ ଦାଖଲ କରିଥିଲା ଏବଂ ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (16 ମଇ 2019)କୁ ଦର୍ଶାଇ ଆସନ୍ତା ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ ବିରୋଧରେ କୌଣସି ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ 23 ମଇ 2019ରୁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଦ କରିଦେଇଥିଲା। ଯଦିଓ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନଥିଲା, ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ପୁନଃ ଆରମ୍ଭ କରିନଥିଲା।

- ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରାପ୍ତ ନକରିବାର ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବିଳମ୍ବ ପରେ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଦର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ପରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ସୂଚିତ କରିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2020) ଯେ ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଭା ଡକାଇ ଏହି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିବା ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ବିଷୟରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା। ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ସୂଚିତ କରିବାର ଛଅ ମାସ ବିଳମ୍ବ ପରେ, ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଏକ ସଭା ଡକାଯାଇଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020) ଯେଉଁଠାରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗକୁ ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ ବିରୋଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରି ରାଜ୍ୟରେ ଏହାର କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ ଏବଂ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍‌କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ସୁବିଧା ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା। ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍‌କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ରିହାତି ସୁବିଧାଗୁଡିକର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ଇଡ୍‌କୋ, ଜଳ ସମ୍ପଦ ବିଭାଗ, ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଇତ୍ୟାଦି ନିକଟକୁ ଯିବାକୁ କହିଲା। ଯଦିଓ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିଥିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2021), ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି ବିଷୟରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ନଥିଲେ। 23 ମଇ 2019ରୁ ବନ୍ଦ ହେବା ପରେ ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ 29 ଅପ୍ରେଲ 2022ରୁ ପୁନର୍ବାର ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କରୁଥିଲା। ତେଣୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଦ୍ୱାରା ବିଳମ୍ବିତ ପଦକ୍ଷେପ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟର ଅଭାବ ଏବଂ ଏହି ପ୍ରକାରର ପରିସ୍ଥିତି ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ଦୃଢ଼ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅଭାବ ହେତୁ ଜେଆଇଟିପିଏଲ୍ ଇଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ପ୍ରଦାନ ନକରିବାର ସୁଯୋଗ ନେଇଥିଲା।

- ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ଆଇପିପି ବିଦ୍ୟୁତ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ବାବଦକୁ ଯୋଗାଣ ନହେବା ହେତୁ (ୟୁନିଟ୍ ପିଛା ମୂଲ୍ୟ 1.28 ଟଙ୍କାରୁ 1.71 ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା), ରାଜ୍ୟ ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟରେ (ୟୁନିଟ୍ ପିଛା ମୂଲ୍ୟ 3.93 ଟଙ୍କାରୁ 8.11 ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ) ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ଷ୍ଟେସନ୍‌ଠାରୁ କିଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା ଦ୍ୱାରା 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ 1,769.80 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା।

2.5.6.2.3 ସେହିପରି, ମେସର୍ସ ଜିଏମ୍‌ଆର୍ କମଲାଙ୍ଗ ଏନର୍ଜି ଲିମିଟେଡ୍ ସହ ପିପିଏ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2006/ଜାନୁଆରୀ 2011/ଫେବୃୟାରୀ 2018) ଅନୁଯାୟୀ ତାପଜ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ପଠାଯାଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତର 25 ପ୍ରତିଶତ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଅଧିକାର ଥିଲା ଯାହାକି 80 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଲୋଡ୍ ଫ୍ୟାକ୍ଟରଠାରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତି ପରିମାଣ ବାଦ ଦେଇଥାଏ। ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ପିପିଏ ଅନୁଯାୟୀ 10,824.90 ଏମ୍‌ୟୁର ପ୍ରାପ୍ୟ ତୁଳନାରେ, 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଆଇପିପି 8,740.16 ଏମ୍‌ୟୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଇଥିଲା। ପିପିଏ ଅନୁଯାୟୀ ଯୋଗାଣର ଅଭାବ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ 9.06 ପ୍ରତିଶତରୁ 31.36 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା। କମ ମୂଲ୍ୟରେ (ୟୁନିଟ୍ ପିଛା ମୂଲ୍ୟ 3.08ରୁ 3.23 ଟଙ୍କା) ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ ଆଇପିପି ଯୋଗାଉ ନଥିବାରୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 2018-19 ଏବଂ 2020-21 ମଧ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ (ୟୁନିଟ୍ ପିଛା ମୂଲ୍ୟ 3.24ରୁ 3.62 ଟଙ୍କା)ରେ କ୍ରୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 14.23 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ସହିଥିଲା।

ତେଣୁ, ଆଇପିପିମାନେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତ ନଯୋଗାଇବା ହେତୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 3,257.40 କୋଟି ଟଙ୍କା (1,473.37 କୋଟି ଟଙ୍କା + 1,769.80 କୋଟି ଟଙ୍କା + 14.23 କୋଟି ଟଙ୍କା)ର କ୍ଷତି ସହିଥିଲା । ଅଧିକନ୍ତୁ, ପିପିଏରେ ଜୋରିମାନା ପାଇଁ ଧାରା ନଥିବାରୁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ବାବଦ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣରେ ଆଇପିପିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖିଲାପ ସମୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏହାର ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିନାମା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିପାରି ନଥିଲା । ତେବେ, ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଚୁକ୍ତିନାମା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ସ୍ଥିର କରାଯାଇ ନଥିଲା ।

ସରକାର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରରେ କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଆଇପିପିରୁ ବିଦ୍ୟୁତର ସାଧାରଣ ଉପଲବ୍ଧତାକୁ ଦର୍ଶାଇ ବିଦ୍ୟୁତ ଅଭାବର ପରିମାଣର ଗଣନା ସଠିକ ନୁହେଁ । ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ପ୍ରକୃତ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣର ପଠାଯାଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ସହ ତୁଳନାକୁ ବିଚାର କରି ଅଭାବ ପରିମାଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା ।

କାରଖାନାରୁ ପଠାଯାଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ଉପରେ ଆଧାର କରି ଅଭାବକୁ ହିସାବ କରିବାକୁ ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ ପଠାଯାଉଥିବା ବିଦ୍ୟୁତକୁ ଏହିପରି ପଠାଯାଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ବିଚାର କରି ହିସାବ କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଏହା ଓଇଆରସି (ଉତ୍ପାଦନ ଶୁଳ୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ସର୍ତ୍ତ ଏବଂ ଚୁକ୍ତିନାମା) ନିୟମାବଳୀ, 2014 ଅନୁଯାୟୀ 85 ପ୍ରତିଶତ ପ୍ଲାଣ୍ଟ ଲୋଡ୍ ଫ୍ୟାକ୍ଟରରେ ନର୍ମାଟିଭ୍ ଉତ୍ପାଦନ ସହ ଯୋଡି ହିସାବ କରିବାର ଥିଲା ।

2.5.6.3 ଓଡିଶା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍‌ରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ

ରାଜ୍ୟର ବିଦ୍ୟୁତ ଚାହିଦା ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଲିମିଟେଡ୍ ଦ୍ୱାରା କିଣାଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଉତ୍ସ ମଧ୍ୟରେ ଓଡିଶା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍‌ରୁ କିଣାଯାଇଥିବା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତର ମୂଲ୍ୟ ସର୍ବନିମ୍ନ ଅଟେ । ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତର ୟୁନିଟ୍ ପିଛା କ୍ରୟ ଦର 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ 0.79ରୁ 1.08 ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟକୁ ସର୍ବାଧିକ କରିବା ରାଜ୍ୟ/ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ସ୍ୱାର୍ଥରେ ରହିଛି ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ:

i. 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଓଇଆରସି ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବା 29,408.70 ଏମ୍‌ୟୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ତୁଳନାରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଓଏଚ୍‌ପିସିଠାରୁ 28,857.55 ଏମ୍‌ୟୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ କରିଥିଲା । ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ତିନିବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ 2018-19, 2019-20 ଏବଂ 2020-21 କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଇଆରସି ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଯଥାକ୍ରମେ 272.58 ଏମ୍‌ୟୁ, 286.68 ଏମ୍‌ୟୁ ଏବଂ 396.22 ଏମ୍‌ୟୁ ଅଧିକ କ୍ରୟ ହୋଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ, 2017-18 ଏବଂ 2021-22 ବର୍ଷରେ, ଯଥାକ୍ରମେ 292.14 ଏମ୍‌ୟୁ ଏବଂ 1,214.49 ଏମ୍‌ୟୁର ସ୍ୱଳ୍ପ କ୍ରୟ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ, 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଶେଷ ହେବାକୁ ଥିବା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଇଆରସି ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟଠାରୁ 551.15 ଏମ୍‌ୟୁ କ୍ରୟରେ ସମୁଦାୟ ଅଭାବ ଦେଖାଦେଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଯେ, 2014-15 ଏବଂ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ବହୁଳ ଯୋଗାଣ ମୂଲ୍ୟ (ବିଏସ୍‌ପି)କୁ ଅନୁମୋଦନ କରିବାବେଳେ ଓଇଆରସି ଦେଖିଲେ ଯେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକର ସଠିକ୍ ଯୋଜନା ଏବଂ ପୁନଃଡିଜାଇନ୍ ସହିତ ଓଏଚ୍‌ପିସି ଲିମିଟେଡ୍‌ର ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ଜଳସେଚନର ବଳିଦାନ ବିନା ଏହାର ଡିଜାଇନ୍ ଶକ୍ତିରୁ ଅଧିକ ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ଫଳସ୍ୱରୂପ ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଜନା ଏବଂ ସମନ୍ୱୟ ସହିତ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବହୁ ପରିମାଣର ରାଜସ୍ୱ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଭିତ୍ତିରେ 2,500 ଏମ୍‌ୟୁ ବିଦ୍ୟୁତ ବାଣିଜ୍ୟ କରିପାରିବ । ତେବେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ କରିନାହାନ୍ତି ।

ii. ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, 2021-22 ବର୍ଷରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ମୋଟ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ 33,641.65 ଏମ୍‌ୟୁ ସହିତ ସର୍ବାଧିକ ଥିଲା ଯାହା 2017-18 ବର୍ଷରେ କ୍ରୟ ତୁଳନାରେ 29.01 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ, ସେହି ବର୍ଷ, ଓଏଚ୍‌ପିସିଠାରୁ 1,214.49 ଏମ୍‌ୟୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟରେ ବ୍ୟାପକ ଅଭାବ ଦେଖାଦେଇଥିଲା ଯାହା ସେହି ବର୍ଷ ପାଇଁ ଓଇଆରସି ସ୍ଥିର କରିଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟଠାରୁ 20.65 ପ୍ରତିଶତ କମ ଥିଲା । ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତର ସ୍ୱଳ୍ପ କ୍ରୟ ହେତୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟର ଉତ୍ସରୁ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ କଲା । ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2017-18 ଏବଂ 2021-22 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ହାରାହାରି କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ

2.44ରୁ 2.77 ଟଙ୍କା ଥିଲା ଯାହା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତର ହାରାହାରି ମୂଲ୍ୟ ତୁଳନାରେ ଯଥାକ୍ରମେ 0.79 ଏବଂ 1.08 ଟଙ୍କା ଥିଲା ଯାହା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 76.18 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ସହିଥିଲା।

ତେଣୁ, ଓଏଚ୍‌ପିସି ଲିମିଟେଡ୍‌ଠାରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟରେ, 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ 76.18 କୋଟି ଟଙ୍କାର କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, 2017-18 ଏବଂ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଖରାପ ମୌସୁମୀ ହେତୁ ହାଇଡ୍ରୋଲଜିର ବିଫଳତା ଘଟିଥିଲା ଏବଂ ଓଏଚ୍‌ପିସି ଏହାର ଉତ୍ପାଦନ ଷ୍ଟେସନ୍‌ଗୁଡିକର ଡିଜାଇନ୍ ଶକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇନଥିଲା। ଶକ୍ତି ନିରାପତ୍ତା ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ତୁଳନାତ୍ମକ ଭାବରେ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକଳ୍ପ ଉତ୍ସରୁ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା।

କିନ୍ତୁ, ଶକ୍ତି ବିଭାଗକୁ ଓଏଚ୍‌ପିସି ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ପାକ୍ଷିକ ଜଳଭଣ୍ଡାର ସ୍ତରର ତଥ୍ୟରୁ ଏହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଯେ 2017-18 ଏବଂ 2021-22 ମସିହାରେ ବର୍ଷସାରା ସର୍ବନିମ୍ନ ଡ୍ର-ଡାଉନ ସ୍ତର (ଏମ୍‌ଡିଡିଏଲ୍) ଠାରୁ ଜଳସ୍ତର କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ଅଧିକ ରହିଥିଲା। ଏହିପରି, ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଦେଖାଯାଇଥିବା ପରି ଡିଜାଇନ୍ ଶକ୍ତିଠାରୁ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟଗୁଡିକର ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଜନା ଏବଂ ପୁନଃ ଡିଜାଇନ୍ ଆବଶ୍ୟକ।

2.5.6.4 ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଶକ୍ତିର କ୍ରୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟରୁ କମ୍

ବିଦ୍ୟୁତ ଅଧିନିୟମ, 2003ର ଧାରା 61(ଏଚ୍) ଏବଂ 86(1)(ଇ) ଅନୁଯାୟୀ, ଓଇଆର୍‌ସି ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଶକ୍ତି ଉତ୍ସରୁ ସହ-ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବ ଏବଂ ଏହିପରି ଉତ୍ସରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ପରିମାଣ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ବ୍ୟବହାରର କେତେ ଶତକଡା ହେବ ତାହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବ। ଯଦି ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଉତ୍ସରୁ ପ୍ରକୃତ କ୍ରୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ ହୁଏ, ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଶକ୍ତି ପ୍ରମାଣପତ୍ର (ଆର୍‌ଇସି)[19] ଗୁଡିକ ଅନୁଗୃହୀତ ସଂସ୍ଥାଗୁଡିକ କ୍ରୟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଓଇଆର୍‌ସି (ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଉତ୍ସରୁ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ ଏବଂ ଏହାର ଅନୁପାଳନ) ନିୟମାବଳୀ, 2015 ଏବଂ 2021 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 4.2ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ସର୍ବନିମ୍ନ ପରିମାଣର ବିଦ୍ୟୁତ ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଉତ୍ସରୁ ଅନୁଗୃହୀତ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସମୁଦାୟ ବ୍ୟବହାରର କିଛି ଶତକଡା କ୍ରୟ କରାଯିବ। ନିୟମାବଳୀ, 2015ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 9.1 ଏବଂ ନିୟମାବଳୀ 2021ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 10.1 ଅନୁଯାୟୀ ଯଦି ଅନୁଗୃହୀତ ସଂସ୍ଥା କୌଣସି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ କ୍ରୟ (ଆର୍‌ପିଓ) ପୂରଣ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ନହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରମାଣପତ୍ର କ୍ରୟ ମଧ୍ୟ କରେ ନାହିଁ, ଅନୁଗୃହୀତ ସଂସ୍ଥାଗୁଡିକ ରାଜ୍ୟର ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଆର୍‌ପିଓ ୟୁନିଟ୍‌ର ନିଅଣ୍ଟିଆ କ୍ରୟ ଆଧାରରେ ଗଣନା କରାଯାଇଥିବା ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ହେବ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ମୂଲ୍ୟବୋଧ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ହେବ।

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଉତ୍ସରୁ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିପାରିଲା ନାହିଁ କିମ୍ବା 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଆର୍‌ଇସିଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ କ୍ରୟ କରିପାରିଲା ନାହିଁ ଯାହାଦ୍ୱାରା 1,315.73 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ପଡିବ। ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ, 12,688.08 ଏମ୍‌ୟୁ ନବୀକରଣଯୋଗ୍ୟ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ତୁଳନାରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 7,134.62 ଏମ୍‌ୟୁ କ୍ରୟ କରିପାରିଥିଲା ଯାହାଦ୍ୱାରା 5,553.44 ଏମ୍‌ୟୁ ନିଅଣ୍ଟ ହୋଇଥିଲା।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଯଦିଓ ଆର୍‌ଇସିଗୁଡିକ କ୍ରୟ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ଏହାର ଆର୍‌ଇ କ୍ରୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପାଳନ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତା, ବିଦ୍ୟୁତ ମୂଲ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଶେଷରେ ଉପଭୋକ୍ତା ଶୁଳ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହା ଅନାବଶ୍ୟକ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ଉପରେ ବୋଝ ହୋଇଥାନ୍ତା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ସେମାନେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ଆର୍‌ଇର କ୍ରୟ ଅଭାବ ହେତୁ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଜୋରିମାନା କରାଯାଇ ନାହିଁ।

---

[19] କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରମାଣପତ୍ର ଯଥା, ନ୍ୟାସନାଲ ଲୋଡ୍ ଡେସପ୍ୟାଚ୍ ସେଣ୍ଟର। ଏହା ଭାରତର ଯେକୌଣସି ବିଦ୍ୟୁତ ବିନିମୟ କେନ୍ଦ୍ରରେ କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ ହୋଇପାରିବ।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ କୌଣସି ଜୋରିମାନା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆହୁରି ଖରାପ କରିପାରେ। ତେଣୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଅକ୍ଷୟ ଶକ୍ତି କ୍ରୟ ପାଇଁ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ପ୍ରୟାସ କରିବା ଉଚିତ।

2.5.6.5 ମାନଦଣ୍ଡରୁ ଅଧିକା ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ହେତୁ 91.12 କୋଟି ଟଙ୍କାର କ୍ଷତି

ଶକ୍ତି ଏବଂ ମୂଲ୍ୟର ପରିମାଣ ଯେଉଁଥିରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ କରେ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ରାଜସ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକତା ଆବେଦନ ଉପରେ ଆଧାର କରି ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ। ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ ହେବାକୁ ଥିବା ଶକ୍ତି ପରିମାଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାବେଳେ, ଓଇଆର୍‌ସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶତକଡା ବିଦ୍ୟୁତକୁ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ଭାବରେ ଅନୁମତି ଦେଇଥାଏ, ଯଥା: କ୍ରୟ ପଏଣ୍ଟରୁ ଡିସକମ୍‌କୁ ବିତରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଞ୍ଚାରଣରେ କ୍ଷତି ହେଉଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ। ଯେହେତୁ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟରୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହେବାକୁ ଥିବା ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ପରିମାଣଠାରୁ ଅଧିକ ହେବ ନାହିଁ, ଯେକୌଣସି ଅତିରିକ୍ତ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବହନ କରିବ। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- ଓଇଆର୍‌ସି, 2017-18ରୁ 2021-22 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁମୋଦନ କରୁଥିବା ବେଳେ, ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଷ୍ଟେସନରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ପାଇଁ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ପାଇଁ 3ରୁ 3.5 ପ୍ରତିଶତ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ। ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2017-22 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା ସମୁଦାୟ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି 2021-22 ବ୍ୟତୀତ ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ନିୟମ ତୁଳନାରେ 0.19ରୁ 0.62 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ଥିଲା।
- 2017-18ରୁ 2020-21 ମଧ୍ୟରେ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଅତିରିକ୍ତ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି 33.73 ଏମ୍‌ୟୁରୁ 153.68 ଏମ୍‌ୟୁ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା ଯାହାପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 91.12 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି କରିଥିଲା। ଯଦିଓ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ହେତୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଭାରି ଆର୍ଥିକ କ୍ଷତି କରିଆସୁଥିଲା, ତଥାପି ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ହ୍ରାସ ପାଇଁ ଓଡିଶା ସରକାର/ଓପିଟିସିଏଲ୍ ସହ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରି କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2022) ଯେ, ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ପରିସର ବାହାରେ ଥିଲା। କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ମିଳିଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତିରେ ଉଭୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସଞ୍ଚାରଣ ୟୁଟିଲିଟି (ସିଟିୟୁ) ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସଞ୍ଚାରଣ ୟୁଟିଲିଟି (ଏସ୍‌ଟିୟୁ) କ୍ଷତି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ରାଜ୍ୟ ଭିତରୁ ମିଳିଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ ପାଇଁ କେବଳ ଏସ୍‌ଟିୟୁରୁ କ୍ଷତି ଘଟିଛି। ତେଣୁ ସମୁଦାୟ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି ମାନଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତି (ଏସ୍‌ଟିୟୁ/ସିଟିୟୁ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ଉପରେ) ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଭାବ ପକାଉଥିବାର ଏକ କାରଣ। ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା ପାଇଁ ଓଇଆର୍‌ସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶତକଡା ସଞ୍ଚାରଣ କ୍ଷତିକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ବେଳେ, ସେହି ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ କ୍ଷତି (ଏସ୍‌ଟିୟୁ/ସିଟିୟୁ ମାଧ୍ୟମରେ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିବା ଶକ୍ତି ଉପରେ) ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ ହେବାକୁ ଥିବା କ୍ଷତି ହେବ। ଯେହେତୁ ସାମଗ୍ରିକ କ୍ଷତି ଅନୁମୋଦିତ କ୍ଷତିଠାରୁ ଅଧିକ ବୋଲି ଗଣନା କରାଯାଇଛି, ସେହି ପରିମାଣରେ କ୍ଷତି ଘଟିଛି।

2.5.7 ଆର୍ଥିକ ପରିଚାଳନା

2.5.7.1 ବିପୁଳ ବକେୟା ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟର ଅନାଦେୟତା

ଡିସ୍‌କମ୍‌କୁ ବିଦ୍ୟୁତ ବିକ୍ରୟ ହେଉଛି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ପାଇଁ ରାଜସ୍ୱର ମୂଳ ଉତ୍ସ। କିନ୍ତୁ ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏହି ଡିସ୍‌କମ୍‌ମାନଙ୍କଠାରୁ ଏହାର ରାଜସ୍ୱର ବୃହତ ଅଂଶ ଆଦାୟ କରିବାରେ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ବିଫଳ ହୋଇଛି ଯାହା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଲିକ୍ୱିଡିଟି ଏବଂ ସଲଭେନ୍ସି ସ୍ଥିତି ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା। 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ 2,933.01 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ଯାହା ସେହି ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ମୋଟ ସମ୍ପତ୍ତିର 52.85 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା। ଏଥିମଧ୍ୟରୁ, 1,593.92 କୋଟି ଟଙ୍କା ତିନି ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ

ସମୟ ପାଇଁ ବକେୟା ଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 959.51 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ଭତ୍ତା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲା। ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟଗୁଡିକରେ ବିପୁଳ ପୁଞ୍ଜି ଅବରୋଧ ହୋଇଥିବାରୁ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟଗୁଡିକର ଦକ୍ଷ ପରିଚାଳନା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା।

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଡିସ୍‌କମ୍‌ରୁ ସଂଗୃହିତ ପରିମାଣ (36,635.55 କୋଟି ଟଙ୍କା) କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଶାସନିକ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଓଭରହେଡ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ପରି ସ୍ଥାୟୀ ଓଭରହେଡ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ପୂରଣ କରିବା ପରେ ଉତ୍ପାଦକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ (42,618.26 କୋଟି ଟଙ୍କା) ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ। ଏହି ଅଭାବୀ ପାଣ୍ଠି ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବାକୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବ୍ୟାଙ୍କ, ଆର୍ଥିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ସରକାରୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପିଏସ୍‌ୟୁର ପାଣ୍ଠିରୁ ଋଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଅଧିକ ସୁଧ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ବାର୍ଷିକ ହିସାବ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା 2,770.03 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପ୍ରକୃତ ସୁଧ ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଳନାରେ, ଓଇଆର୍‌ସି ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ 826.83 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ ଏବଂ 1,943.20 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅନୁମତି ନେଇ ନଥିଲା। ଏହାବ୍ୟତୀତ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 2015-16 (532.62 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଏବଂ 2016-17 (572.35 କୋଟି ଟଙ୍କା)ରେ ସୁଧ ପାଇଁ 1,104.97 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଛି ଯାହା ତୁଳନାରେ ଓଇଆର୍‌ସି କେବଳ 616.63 କୋଟି ଟଙ୍କା ସମ୍ପୃକ୍ତ ବର୍ଷର ଏଆର୍‌ଆର୍‌ରେ ଅନୁମୋଦନ କରିଛି ଯାହା ଫଳରେ 488.34 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବ୍ୟବଧାନ ରହିଛି। ଏହିପରି ଭାବରେ ଡିସ୍‌କମ୍‌ରୁ ବିଏସ୍‌ପି ଦେୟ ଆଦାୟ କରିବାରେ କମ୍ପାନୀର ବିଫଳତା ହେତୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ଏହାର ପରିଚାଳନା ଖର୍ଚ୍ଚ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଋଣ କରିବାକୁ ପଡିଲା ଏବଂ 2015-16ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ସୁଧ ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ 2,431.54 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ବରାଦ ହୋଇଥିଲା ଯାହାକୁ ଓଇଆର୍‌ସି ଏହାର ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ ଅନୁମୋଦନ କରିନଥିଲେ।

2017-18 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ ଓଇଆର୍‌ସି ଦେଖିଲେ ଯେ, ଡିସ୍‌କମ୍‌ରୁ ବିଏସ୍‌ପି ଦେୟ ସଂଗ୍ରହ ମାଧ୍ୟମରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମ୍ବଳ ସଂଗ୍ରହ କରିବାରେ ଅସମର୍ଥତା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ନିଅଣ୍ଟିଆ ବାଲାନ୍ସକୁ ଆଣିଛି, ଅର୍ଥାତ୍ ଡିସ୍‌କମ୍‌ରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ଉତ୍ପାଦକଗୁଡିକର ଦେୟ ଦେବାପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ ଯାହାକି ଏକ ଚେତାବନୀ। ତେଣୁ ଓଇଆର୍‌ସି 2016-17 ବର୍ଷ ଏବଂ ତାହାପରେ ନିଆଯାଇଥିବା ଋଣ ଉପରେ ସୁଧ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ।

2015-16ରୁ 2020-21 ବର୍ଷ ପାଇଁ ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟବଧାନ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଓଇଆର୍‌ସିକୁ ପୂର୍ବରୁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ। କିନ୍ତୁ, 2020-21 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଚୂଡାନ୍ତ ହୋଇନାହିଁ। ସୁଧ ମୂଲ୍ୟର ସମାଧାନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଓଇଆର୍‌ସି ସମୁଦାୟ ରାଜସ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଏହି ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ରାଜସ୍ୱର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଦେଖିଲେ ଯେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକଠାରୁ ଅଧିକ ଋଣ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ, ଯଦି ଏହା ଡିସ୍‌କମ୍‌ରୁ ଅନୁମୋଦିତ ରାଜସ୍ୱ ସଂଗ୍ରହ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୁଏ। ତେଣୁ, ଏହା ସମ୍ପୃକ୍ତ ବର୍ଷର ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ ଏହାର ମତକୁ ଦୋହରାଇଲା ଏବଂ 1,284.19 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁମୋଦନ କଲା ଯାହା ଏଆର୍‌ଆର୍‌ରେ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଥିଲା। ଏହିପରି, ଡିସ୍‌କମ୍‌ରୁ ବିଏସ୍‌ପି ଦେୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମ୍ବଳ ସଂଗ୍ରହ କରିବାରେ ବିଫଳତା ହେତୁ, 2015-16ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଋଣ ଉପରେ ସୁଧର ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 2,391.54 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ସହିଥିଲା।

ବକେୟା ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟଗୁଡିକ ବିପୁଳ ପରିମାଣରେ ଜମା ହେବାର କାରଣଗୁଡିକ ବିଶ୍ଳେଷଣରେ, ଯେଉଁଥିରେ ବିଏସ୍‌ପି ଦେୟ, ବିଳମ୍ବିତ ପେଁଠ ସରଚାର୍ଜ (ଡିପିଏସ୍), ସିକ୍ୟୋରିଟାଇଜ୍‌ଡ ଦେୟ, ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଯୋଜନା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି, ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- ଓଇଆର୍‌ସି ଏହାର ଆଦେଶ ତାରିଖ 04 ମାର୍ଚ୍ଚ 2015ରେ ରିଲାଏନ୍ସ ଇନ୍‌ଫ୍ରାଷ୍ଟ୍ରକ୍‌ଚର ଲିମିଟେଡ୍ (ଆର୍‌ଆଇଏଲ୍)ର ଖୁଚୁରା ଯୋଗାଣ ଲାଇସେନ୍ସକୁ ତିନୋଟି ଡିସ୍‌କମ୍ ଯଥା: ଓଡିଶା ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (ୱେସ୍କୋ), ଓଡିଶା ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ

ଲିମିଟେଡ୍ (ନେସ୍କୋ) ଏବଂ ଓଡିଶା ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (ସାଉଥକୋ)ର ଖରାପ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଯୋଗୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେଲା । ଏହି ତିନୋଟି ବଣ୍ଟନ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ପରିଚାଳନା ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସହିତ ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି, ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ଅଧିକାର ପ୍ରସାଶକ ଭାବରେ ଅଧକ୍ଷ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା ଯିଏକି ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ, ଶକ୍ତି ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରହିଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟାହାର ତାରିଖ ଅନୁଯାୟୀ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ଏହି କମ୍ପାନୀଗୁଡିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଥିବା ବକେୟା ଦେୟ ପରିମାଣ 4,234.09 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ଯାହାର ଆଦାୟ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 29 ଅକ୍ଟୋବର 2019ରେ ଓଇଆର୍‌ସି ନିକଟରେ ଏକ ପିଟିସନ୍ ଦାଖଲ କରିଥିଲା । ଓଇଆର୍‌ସି 27 ଅକ୍ଟୋବର 2021ରେ ତିନୋଟି ଆର୍‌ଆଇଏଲ୍ ପରିଚାଳିତ ଡିସ୍‌କମ୍‌ଗୁଡିକୁ ଏବଂ ଆର୍‌ଆଇଏଲ୍‌କୁ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଦାବି ପାଇଁ ଦାୟୀ କରି ଆଦେଶ ଜାରି କରିଥିଲେ । ଓଇଆର୍‌ସିର ଆଦେଶକୁ ଆର୍‌ଆଇଏଲ୍ ବିଦ୍ୟୁତ ପାଇଁ ଆପେଲେଟ୍ ଟ୍ରିବ୍ୟୁନାଲ (ଆପ୍‌ଟେଲ୍)ରେ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ କରିଥିଲା ଯାହାର ରାୟକୁ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଉଥିଲା ।

- ୱେସ୍କୋ, ସାଉଥକୋ ଏବଂ ନେସ୍କୋ ୟୁଟିଲିଟିଗୁଡିକ ଯଥାକ୍ରମେ 01 ଜାନୁଆରୀ 2021ରେ ଟାଟା ପାୱାର ପଶ୍ଚିମ ଓଡିଶା ବିତରଣ ଲିମିଟେଡ୍, 01 ଜାନୁଆରୀ 2021ରେ ଟାଟା ପାୱାର ଦକ୍ଷିଣ ଓଡିଶା ବିତରଣ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ 01 ଅପ୍ରେଲ 2021ରେ ଟାଟା ପାୱାର ଉତ୍ତର ଓଡିଶା ବିତରଣ ଲିମିଟେଡ୍ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି । କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ୟୁଟିଲିଟି (ସେସୁ) 01 ଜୁନ୍ 2020ରେ ଟାଟା ପାୱାର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଓଡିଶା ବିତରଣ ଲିମିଟେଡ୍ (ଟିପିସିଓଡିଏଲ୍) ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଚାରୋଟିଯାକ କମ୍ପାନୀ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା 7,128.60 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ଯାହା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଖାତାରେ ଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ୟୁଟିଲିଟିରୁ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା । ତେବେ ଏଥିପାଇଁ କାହାକୁ ଦାୟୀ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ସାମ୍ୟର୍ଥ ଉପରେ ନକାରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା ଯାହା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଋଣ ଫେରସ୍ତ କରିବା କ୍ଷମତା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା ।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ବକେୟା ବିଏସ୍‌ପି ଦେୟ ଡିସ୍‌କମ୍‌ରୁ ଆଦାୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ କାରଣ ସେମାନେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ତାହାର ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାପାଇଁ ତଥା ସେମାନଙ୍କ ପରିଚାଳନା ଖର୍ଚ୍ଚ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ଅର୍ଜନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଉତ୍ପାଦକଙ୍କ ଦେୟ ତଥା ରାଜ୍ୟକୁ ନିରବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ବ୍ୟାଙ୍କ/ଆର୍ଥିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରୁ ଋଣ କରିବା ପାଇଁ ବାଧ କରାଗଲା ।

ସରକାରଙ୍କ ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା, କାରଣ ଡିସ୍‌କମ୍‌ରୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାରଯୋଗ୍ୟ ଦେୟ ସେମାନଙ୍କର ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଦାୟିତ୍ୱ ଥିଲା ଯେମିତି ଉତ୍ପାଦକଙ୍କ ଦେୟ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଚୁକ୍ତିନାମା ଦାୟିତ୍ୱ ଅଟେ । ତେଣୁ, ରାଜ୍ୟକୁ ନିରବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଯୁକ୍ତିକୁ ଓଇଆର୍‌ସି ଗ୍ରହଣ କରୁନଥିବାରୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏହାର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଉଚିତ । ଅଧିକନ୍ତୁ, ଏହିପରି ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦୀର୍ଘ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ହେବ ।

2.5.7.2 ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ଓଇଆର୍‌ସିକୁ ଓଏଚ୍‌ପିସିର ଦେୟଗୁଡିକର ସୁରକ୍ଷିତକରଣର ସବିଶେଷ ଦଲିଲଗୁଡିକ ଦାଖଲ ନକରିବା ଦ୍ୱାରା ଏହାର ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶରେ 193.71 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁମୋଦନ ହୋଇନଥିଲା

ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଓଡିଶା ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏଚ୍‌ପିସି)ର ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଜଳ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ କରେ । 155ତମ ବିଓଡି (25 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2014)ର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2013 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା 619 କୋଟି ଟଙ୍କା ପରିମାଣର ବିଦ୍ୟୁତ ଦେୟକୁ ସୁରକ୍ଷିତକରଣ କରିବା ପାଇଁ ଓଏଚ୍‌ପିସି ସହିତ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା 23 ଫେବୃୟାରୀ 2015ରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଦେୟ ଉପରେ ଆଠ ପ୍ରତିଶତ ସରଳ ସୁଧ ସହିତ 10 ବର୍ଷ ପରିଶୋଧ ଅବଧି ସହିତ ତିନିବର୍ଷର ମୋରାଟରିୟମ୍ ଅବଧି ଥିଲା । ମୋରାଟରିୟମ୍ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାସର 10 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତି ମାସରେ 4.13 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ପରିମାଣ ପ୍ରଦାନ

କରିବାରଥିଲା ଏବଂ 01 ଅପ୍ରେଲ 2017ରୁ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2024 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାସକୁ 7.37 କୋଟି ଟଙ୍କା ପରିମାଣର 84 କିସ୍ତିରେ ମୂଳଧନ ସହ ସୁଧ ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଥିଲା। ତେଣୁ, ଅପ୍ରେଲ 2024 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 619 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ 323.94 କୋଟି ଟଙ୍କା ଯଥାକ୍ରମେ ମୂଳଧନ ଏବଂ ସୁଧ ବାବଦକୁ ଜମା କରିବାକୁ ବାଧ ହୋଇଥିଲା। ତଥାପି, ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶ 2011-12, 2015-16, 2016-17, 2017-18 ଏବଂ 2018-19ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଯଥାକ୍ରମେ 482, 290, 277, 303 ଏବଂ 284ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ଓଇଆର୍‌ସିରେ ଓଏଚ୍‌ପିସି ଦେୟଗୁଡିକର ସୁରକ୍ଷିତକରଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସବିଶେଷ ଦଲିଲ ଦାଖଲ କରିନାହିଁ। ତେଣୁ, ଓଇଆର୍‌ସି 2014-15ରୁ 2018-19 ମଧ୍ୟରେ ଶୁଳ୍କ ଆଦେଶମାନଙ୍କରେ 193.71 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ବାବଦକୁ ଅନୁମତି ନଦେବାରୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ସରକାର ଗ୍ରହଣ କଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023)।

2.5.7.3 ପାଣ୍ଠି ଆବଶ୍ୟକତାର ଅନୁପଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାରୁ 6.25 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରତିଭୂତି ଦେୟ

ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟର ପୁଞ୍ଜି ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ବ୍ୟାଙ୍କ/ଆର୍ଥିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରୁ ପାଣ୍ଠି ଧାରସୂତ୍ରରେ ନିଏ। ସମୟ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ବାଣିଜ୍ୟିକ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଟର୍ମ ଋଣ ପାଇବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରତିଭୂତି ପ୍ରଦାନ କରିଆସୁଥିଲେ। ଉକ୍ତ ସରକାରୀ ପ୍ରତିଭୂତି ଉପରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ପ୍ରତିଭୂତି କମିଶନ/ଦେୟ ଦେବାକୁ ପଡିବ। ଅର୍ଥ ବିଭାଗର 26 ନଭେମ୍ବର 2002 ତାରିଖର ରିଜୋଲ୍ୟୁସନ୍ ସଂଖ୍ୟା 54323(14)/ଏଫ୍ ଅନୁଯାୟୀ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରତିଭୂତି ପରିମାଣ ଉପରେ ପ୍ରତିଭୂତି ଦେୟ ଋଣ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଡିବ। ରିଜୋଲ୍ୟୁସନ୍‌ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ ସଂଖ୍ୟା 4 ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁପଲବ୍ଧ ପ୍ରତିଭୂତି ଫେରସ୍ତ କରିବାକୁ ଏବଂ ଦେୟଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରତିଭୂତି ଦେୟ ହ୍ରାସ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ।

ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ, ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଭଲ ଭାବେ ଜାଣିଥିଲା ଯେ, ଅନୁମୋଦିତ ରାଶି ଉପରେ ପ୍ରତିଭୂତି ଦେୟ ଦେବାକୁ ପଡିବ ଏବଂ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଅବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରତିଭୂତି ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବ ଏବଂ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରତିଭୂତି ଦେୟର ଭାର ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋରୁ ହ୍ରାସ କରିପାରିବ। ଅବଶ୍ୟ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଅନୁମୋଦିତ 3,000 କୋଟି ଟଙ୍କା ସରକାରୀ ପ୍ରତିଭୂତିରୁ 2,350 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା, କିନ୍ତୁ 2018-19 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 650 କୋଟି ଟଙ୍କା ବଳକା ରାଶି ଉପରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରତିଭୂତି ଫେରସ୍ତ କରି ନଥିଲା। ସେହିପରି, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 2,600 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁରୀପ୍ରାପ୍ତ ସରକାରୀ ପ୍ରତିଭୂତିରୁ 2,000 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା, କିନ୍ତୁ 2020-21 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 600 କୋଟି ଟଙ୍କା ବଳକା ରାଶି ଉପରେ ଅବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରତିଭୂତି ଫେରସ୍ତ କରି ନଥିଲା ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅବ୍ୟବହୃତ ପ୍ରତିଭୂତି ରାଶି ଉପରେ 0.5 ପ୍ରତିଶତ ହାରରେ 6.25 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବାଞ୍ଛିତ ବ୍ୟୟ ହୋଇଛି।

ସରକାର ଏହି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଅର୍ଥ ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାର 2020-21 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିଭୂତି ଦେୟ 2018-19 ଏବଂ 2020-21 ପାଇଁ 6.25 କୋଟି ଟଙ୍କା ଦାବି କରିଥିଲେ। ଏହି ଦାବି ଉଠାଯାଇଥିବା ଋଣ ପାଇଁ ମଞ୍ଜୁରପ୍ରାପ୍ତ/ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରତିଭୂତି ନିର୍ବିଶେଷରେ ଅନୁମୋଦିତ ପ୍ରତିଭୂତି ଆଧାରରେ କରାଯାଇଥିଲା।

2.5.8 2,616.95 କୋଟି ଟଙ୍କାର ନିୟାମକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଣ ଆମୋର୍ଟାଇଜେସନ୍

ଜାତୀୟ ଶୁଳ୍କ ନୀତି 2016ରେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 8.2.2ରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବର୍ଷରେ ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଭାବକୁ ସୀମିତ ରଖିବା ପାଇଁ ଏକ ନିୟାମକ ସମ୍ପତ୍ତିର ସୁବିଧା (ଭବିଷ୍ୟତର ରାଜସ୍ୱରୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଖର୍ଚ୍ଚ ଭରଣା) ଅତୀତରେ କେତେକ ନିୟାମକ ଆୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ କିମ୍ବା ଫୋର୍ସ ମେଜର ମୁକାବିଲା ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏହା କେବଳ ଏକ ବିରଳ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଭାବରେ କରାଯିବା ଉଚିତ।

31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2021 ସୁଦ୍ଧା ଓଇଆର୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ନିୟାମକ ସମ୍ପତ୍ତି 1,306.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅଟେ। ଏହା 2020-21 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟ୍ରୁଇଂ ଅପ୍ ଆଦେଶ ଅନୁମୋଦନ ପରେ ଚୂଡାନ୍ତ ହୋଇଛି। କିନ୍ତୁ, 2021-22 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଟ୍ରୁଇଂ ଅପ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୂଡାନ୍ତ ହୋଇନାହିଁ।

ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ, ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- ଯଦିଓ ଜାତୀୟ ଶୁଳ୍କ ନୀତିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ନିୟାମକ ସମ୍ପତ୍ତି କେବଳ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଏବଂ ଫୋର୍ସ ମେଜର ମୁକାବିଲା ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅତି ବ୍ୟତିକ୍ରମପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଉଚିତ, ଓଇଆର୍‌ସି ଯେଉଁ ବର୍ଷ ଅତିରିକ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ଆକଳନ କରାଯାଇଥିଲା ସେହି ବର୍ଷମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଏହାକୁ ନିୟମିତ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ।

- 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2015 ସୁଦ୍ଧା ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ନିୟାମକ ସମ୍ପତ୍ତି 3,588.02 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ଯାହା ଜାତୀୟ ଶୁଳ୍କ ନୀତି 2016 ଅନୁଯାୟୀ ସାତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆମୋର୍ଟାଇଜ୍ ହେବା ଉଚିତ ଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଅକ୍ଟୋବର 2021ର ଟ୍ରୁଇଂ ଅପ୍ ଆଦେଶରେ ଓଇଆର୍‌ସି ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର 3,588.02 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବିରୁ କେବଳ 971.07 କୋଟି ଟଙ୍କା ରାଜସ୍ୱ ବ୍ୟବଧାନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ, ଯେହେତୁ ଏହା 2016 ଟ୍ରୁଇଂ ଅପ୍ ଆଦେଶରେ ଗ୍ରୀଡକୋକୁ ଏହାର କ୍ଷତିପୂରଣ ବଳକା ବିଦ୍ୟୁତର ବାଣିଜ୍ୟ, ୟୁଆଇ ଚାର୍ଜେସ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିବିଧ ଆୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ବଜେଟ୍ ସହାୟତା ମାଧ୍ୟମରେ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ। କିନ୍ତୁ, ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବଳକା ବିଦ୍ୟୁତର ବାଣିଜ୍ୟ, ୟୁଆଇ ଚାର୍ଜେସ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଆୟ କାରବାରରୁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ରାଜସ୍ୱ ପାଇବାରେ ବିଫଳ ହେଲା। ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମଧ୍ୟ ବଜେଟ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କଲେ ନାହିଁ। ତେଣୁ ନିୟାମକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଆମୋର୍ଟାଇଜେସନ୍ ନହେବା ହେତୁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ 2,616.95 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ସହିଲା।

ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ସରକାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଓ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ, ଓଇଆର୍‌ସିର ଭୁଲ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ବହୁତ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ମାନ୍ୟବର ଆପ୍‌ଟେଲ୍‌ରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ବାଧ ହୋଇଥିଲା, ଯାହା ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା।

ଉପସଂହାର

ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଏକ ସଂସ୍ଥା ଭାବରେ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ଷେତ୍ରର ତିନୋଟି ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜଡିତ ନୁହେଁ ଯଥା, ଉତ୍ପାଦନ, ସଞ୍ଚାରଣ ଏବଂ ବିତରଣ। ଏହା ଡିସକମ୍‌ଗୁଡିକୁ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଗାଣ ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦକମାନଙ୍କଠାରୁ ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟରେ ନିୟୋଜିତ ଅଟେ ଯାହା ଆଦର୍ଶ ଭାବରେ ଡିସକମ୍ ଦ୍ୱାରା କରାଯିବା ଉଚିତ। ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ, ବିଦ୍ୟୁତ କ୍ରୟ କରିବାରେ ଏବଂ ଡିସକମ୍‌ରୁ ଏହାର ଦେୟ ହାସଲ କରିବାରେ ଅପାରଗତା ପାଇଁ ଏହା ବହୁ କ୍ଷତି ସହୁଛି। ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ପାଦକ ଏବଂ ଡିସକମ୍‌ଗୁଡିକର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ଏହା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଆବଶ୍ୟକ ସହଯୋଗ ମଧ୍ୟ ପାଉନାହିଁ। ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟ ଅଯଥାର୍ଥ ହୋଇଛି ଯେହେତୁ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏହାକୁ ଋଣ ଜାଲରେ ଛନ୍ଦି ଦେଇଛି। ପୁରୁଣା ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଏହା ପ୍ରତିବର୍ଷ ନୂତନ ଋଣ ନେଉଛି। ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅପାରଗତା ଦର୍ଶାଇ ଓଇଆର୍‌ସି ଏହାର ସୁଧ ଖର୍ଚ୍ଚର ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଉନାହିଁ। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଉତ୍ପାଦକ ଏବଂ ଡିସକମ୍ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଏହାର ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ 5,094.96 କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣାତ୍ମକ ସହିତ ଏହାର 6,563.86 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ଭାର ଅଛି। ଏହା ସର୍ବଶେଷରେ ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ବୋଝ, କାରଣ ସରକାରୀ ପ୍ରତିଭୂତିରେ ନେଇଥିବା ଋଣଗୁଡିକ ପରିଶୋଧ କରିବାରେ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଅସମର୍ଥ ଅଟେ।

ସୁପାରିଶ

- ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋର ଭୂମିକା ସରକାର ସମୀକ୍ଷା କରିପାରନ୍ତି କାରଣ ଏହା ବିଦ୍ୟୁତ ଉତ୍ପାଦନ, ସଞ୍ଚାରଣ କିମ୍ବା ବିତରଣ ଭଳି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ ନକରି କେବଳ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଭାବରେ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଅସ୍ଥିରତା ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ଏବଂ ଏହାର ଅବସ୍ଥା ଦିନକୁ ଦିନ ବିଗିଡି ଯାଉଛି ।
- ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏନ୍‌ଟିପିସି ପାୱାର ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଅଂଶକୁ ନେଇ ସରକାର ତୁରନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇପାରନ୍ତି ।
- ସରକାର ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋକୁ ଏହାର ବକେୟା ପାଉଣା ପାଇବାରେ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟ ବିଦ୍ୟୁତର ଅଂଶ ଆଇପିପିମାନଙ୍କଠାରୁ ପାଇବାରେ ସହାୟତା କରିପାରନ୍ତି ।
- ରାଜ୍ୟ ରାଜକୋଷର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ରକ୍ଷା ନକରି ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଚୁକ୍ତିନାମା ପାଇଁ ଗ୍ରୀଡ୍‌କୋ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ।
- ନୂତନ ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ ବିତରଣ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ୟୁଟିଲିଟିମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବକେୟା ଥିବା **7,128.60** କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆଦାୟ ପାଇଁ ସରକାର ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରନ୍ତି ।

2.6 ଓଡିଶା ଶିଳ୍ପ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ (ଇଡ୍‌କଲ୍) ଏବଂ ଏହାର ସହଯୋଗୀ କମ୍ପାନୀ ଯଥା, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଫେରୋକ୍ରୋମ ଏବଂ ଆଲଏଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ଇଫ୍‌କାଲ୍) ଏବଂ ଇଡ୍‌କଲ୍ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ୱାର୍କ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍ (ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍)

ଉପକ୍ରମ

2.6.1 ଓଡିଶାର ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ପାଇଁ, ଶିଳ୍ପଗୁଡିକର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ତଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଯୋଜନାଗୁଡିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ତଥା ପରିଚାଳନା କରିବା ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ କ୍ରୟ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ସହିତ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ପାଇଁ ସରକାରୀ କମ୍ପାନୀ ଭାବରେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକାନା ଥିବା ସରକାରୀ କମ୍ପାନୀ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା (29 ମାର୍ଚ୍ଚ 1962)। ଇଡ୍‌କଲ୍‌କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଶିଳ୍ପ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଏବଂ ବିକାଶର ଭୂମିକା ଓଡିଶାର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶ/ରାଜ୍ୟଗୁଡିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଗଠନମୂଳକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଡେଲଗୁଡିକ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥାନ୍ତି ଯାହା ସେମାନଙ୍କର ଅର୍ଥନୀତିକ ସଂରଚନାକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ କୃଷି କିମ୍ବା ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଅଧିକ ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରର ନେତୃତ୍ୱରେ ରୂପାନ୍ତର କରନ୍ତି। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହା ଜିଓଓର ଅର୍ଥନୈତିକ ସର୍ଭେ 2022ରେ ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ ଓଡିଶାରେ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଜିଏସ୍‌ଡିପି 2019-20 ବର୍ଷରେ ଶିଳ୍ପରୁ 38 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ କୃଷିରୁ 22 ପ୍ରତିଶତ ଥିବା ବେଳେ କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟ ଯଥା: ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ ଏବଂ ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶର ଶିଳ୍ପରୁ ଯଥାକ୍ରମେ 50 ପ୍ରତିଶତ ଓ 42 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ କୃଷିରୁ ଯଥାକ୍ରମେ 9 ପ୍ରତିଶତ ଓ 14 ପ୍ରତିଶତ ରହିଥିଲା। କିନ୍ତୁ, କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର 2019-20 ମସିହାରେ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଶ୍ରମିକଙ୍କ 48.31 ପ୍ରତିଶତକୁ, ଶିଳ୍ପରେ 26.93 ପ୍ରତିଶତ ନିୟୋଜିତ କରିଛି। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଆୟତନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡିଶା 9ମ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛି, ଦେଶର ଜନସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ 11ତମ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି କିନ୍ତୁ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ 36ଟି ରାଜ୍ୟ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡିକ ମଧ୍ୟରେ 2019-20[20]ରେ 20ତମ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛି।

ତେଣୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ପାଇଁ ଅନେକ କିଛି କରିବାକୁ ହେବ କାରଣ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ଅସୁରକ୍ଷିତ ମୌସୁମୀ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ନିର୍ଭରଶୀଳ। ଓଡିଶାରେ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରାଥମିକ ଭୂମିକା ହେଉଛି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରାଥମିକ କ୍ଷେତ୍ରର ଉତ୍ପାଦଗୁଡିକରେ ମୂଲ୍ୟ ଯୋଗ କରି ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରି କୃଷିରୁ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଥିବା ଜନସଂଖ୍ୟାକୁ ଚାପରୁ ମୁକ୍ତି ଦେଇ ଅର୍ଥନୀତିର ଆଧାର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ । ଏହା କରିବାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଓଡିଶାରେ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦ ଭରି ରହିଛି। ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଦେଶର 96 ପ୍ରତିଶତ କ୍ରୋମାଇଟ୍, 92 ପ୍ରତିଶତ ନିକେଲ୍, 51 ପ୍ରତିଶତ ବକ୍ସାଇଟ୍, 33 ପ୍ରତିଶତ ଲୁହାପଥର, 43 ପ୍ରତିଶତ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଏବଂ 24 ପ୍ରତିଶତ କୋଇଲା ରହିଛି। ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦ ଉପରେ ଆଧାର କରି ଏହାର ଶିଳ୍ପ ଗଠନ ପାଇଁ ଓଡିଶାକୁ ଏହି ସମ୍ପଦ ଏକ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଛି।

ଉଲ୍ଲିଖିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ, ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଡିସେମ୍ବର 2022), ଇଡ୍‌କଲ୍ 13ଟି ସହାୟକ ସଂସ୍ଥା[21] ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଯୌଥ ଉଦ୍ୟୋଗ[22] (ଜେଭି) ପ୍ରତିଷ୍ଠା/ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିଥିଲା। ସେଥିମଧ୍ୟରୁ, 11ଟି ସହାୟକ ଏବଂ ଜେଭି ସମାପନ/ନିଷ୍କ୍ରିୟ କରାଯାଇଥିଲା। ସାତଟି ସହାୟକ କମ୍ପାନୀରେ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏହାର ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗରେ 140.71 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ହେତୁ ସେୟାର କ୍ୟାପିଟାଲ୍ ଏବଂ ଋଣ ଏବଂ ଆଡଭାନ୍ସ ବାବଦକୁ 347.44 କୋଟି ଟଙ୍କା ବିନିଯୋଗ ତୁଳନାରେ ମାତ୍ର 206.73 କୋଟି ଟଙ୍କା ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିପାରିଲା। ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ସମିତି

---

20 ଓଡିଶା ଅର୍ଥନୈତିକ ସର୍ଭେ, 2022ରେ 2021-22 ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ 2019-20 ସହ ତୁଳନା କରେ। ତେଣୁ, ଏହା ହେଉଛି ସର୍ବଶେଷ ଉପଲବ୍ଧ ତଥ୍ୟ।

21 ଏବିଏସ୍ ସ୍ପିନିଂ ଓଡିଶା ଲିମିଟେଡ୍, ଇଷ୍ଟକୋଷ୍ଟ ବ୍ରିଓ୍ୱରିଜ୍ ଏବଂ ଡିଷ୍ଟିଲେରୀ ଲିମିଟେଡ୍, ପୂର୍ବ ତଟ ଲୁଣ ଏବଂ କେମିକାଲ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍, ହୀରାକୁଦ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ୍ ୱାର୍କସ ଲିମିଟେଡ୍, ହିରା ଷ୍ଟିଲ ଏବଂ ଆଲଏଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍, ଇଡ୍‌କଲ୍ ସେମେଣ୍ଟ ଲିମିଟେଡ୍, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଫେରୋକ୍ରୋମ ଏବଂ ଆଲଏଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍, ଇଡ୍‌କଲ୍ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ୱାର୍କ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍, ଇଡ୍‌କଲ୍ ପାଇପ୍ ଏବଂ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ୱାର୍କ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍, ଇଡ୍‌କଲ୍ ରୋଲିଂ ମିଲ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍, ଇଡ୍‌କଲ୍ ସଫ୍ଟୱେର ଲିମିଟେଡ୍, କୋଣାର୍କ ଝୋଟ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଓରିକେମ୍ ଲିମିଟେଡ୍

22 ଏସ୍. ଏନ୍. ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍

(କୋପୁ) ଦ୍ୱାଦଶ ବିଧାନସଭାର ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରତିବେଦନରେ ସହାୟକ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ଶୀଘ୍ର ବିନିବେଶ ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2001)। ଯଦିଓ ଅକ୍ଟୋବର 2005ରେ ବିନିବେଶ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା, ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୁଇଟି ସହାୟକ କମ୍ପାନୀ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ବିନିବେଶ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ। ଏହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଇଫ୍‌କାଲ୍ କାରଖାନା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଅଭାବ ସହିତ ଚାଲୁଥିଲା ଯାହାଦ୍ୱାରା ସ୍ୱଳ୍ପ କ୍ଷମତା ବ୍ୟବହାର, କମ୍ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନର ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ ରହିଥିଲା।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏକ କ୍ରୋମ ଖଣି ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏବଂ 26 ମାର୍ଚ୍ଚ 1999ରେ ଗଠିତ ଦୁଇଟି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସହାୟକ ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତଦାରଖ କରିବା ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ। ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଏହାର ଲୁହାପଥର ଖଣି, ପିଗ୍ ଲୁହା/ସ୍ପନ୍ ପାଇପ୍ ଉତ୍ପାଦନ/ବିକ୍ରୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲା। ଓଏମ୍‌ସିରୁ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ ପାଇବା ପରେ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଉଚ୍ଚ କାର୍ବନ ଫେରୋକ୍ରୋମ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ବିକ୍ରିରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲା।

ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏବଂ ଏହାର ଦୁଇଟି ସହାୟକ କମ୍ପାନୀର ଉଭୟ ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ଭୌତିକ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା ଯେ, ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ବଜାରରେ ସେମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ଚାଲିବାରେ ବିଫଳତା ଯୋଗୁ କୌଣସି ସଂସ୍ଥା ବିନିଯୋଗ କରିବାକୁ ଆସିନଥିଲେ ଯାହା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 2.6.5ରୁ 2.6.7ରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି।

ସାଙ୍ଗଠନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

2.6.2 ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏହାର ସହାୟକ କମ୍ପାନୀ ସହିତ ଇସ୍ପାତ ଏବଂ ଖଣି ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଶାସନିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଅଛି। ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ପରିଚାଳନା, ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ତଥା ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ସମେତ ଆଠ ଜଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ (ବିଓଡି) ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ। ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ହୋଇ ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟର ତଦାରଖ କରନ୍ତି। ସହାୟକ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଓଡି ଏବଂ ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ।

ସହଯୋଗୀ ସଂସ୍ଥାଗୁଡିକର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ

2.6.3 ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏହାର ଦୁଇଟି ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ଆର୍କ ଫର୍ଣ୍ଣେସଗୁଡିକ ମାଧ୍ୟମରେ ତଳଙ୍ଗୀରେ ଥିବା ନିଜସ୍ୱ ଖଣିରୁ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ ବ୍ୟବହାର କରି ଉଚ୍ଚ କାର୍ବନ୍ ଫେରୋକ୍ରୋମ (ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି) ଉତ୍ପାଦନ କରେ। ଏହା ଓଡିଶା ଖଣି ନିଗମ (ଓଏମ୍‌ସି)ରୁ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ କ୍ରୟ ଏବଂ ଏହାର ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାରେ ଉତ୍ପାଦିତ ବ୍ରିକେଟ୍ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରେ। ବିଦ୍ୟମାନ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନା କ୍ରୋମ ପଥର ଗୁଣ୍ଡ, ଚୂନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଇନପୁଟ୍ ସାମଗ୍ରୀ ଚାର୍ଜିଂ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତକୃତ ଭାବରେ ପରିଚାଳିତ ହୁଏ।

ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଚାରୋଟି ବ୍ଲାଷ୍ଟ ଫର୍ଣ୍ଣେସ ମାଧ୍ୟମରେ ପିଗ୍ ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ କରେ ଯାହାର ବାର୍ଷିକ ସ୍ଥାପିତ କ୍ଷମତା 1.70 ଲକ୍ଷ ଏମ୍‌ଟି ଅଟେ। ଆବଶ୍ୟକ ପିଗ୍ ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ କଞ୍ଚାମାଲ ହେଉଛି ବ୍ଲାଷ୍ଟ ଫର୍ଣ୍ଣେସ ଗ୍ରେଡ୍‌ର ଲୁହାପଥର। ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଖଣିଜକୁ ଗରମ ଧାତୁରେ ପରିଣତ କରାଯାଏ ଏବଂ ପିଗ୍ ଲୁହା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପିଗ୍ କାଷ୍ଟିଂ ମେସିନକୁ ପଠାଯାଏ ଏବଂ ଗରମ ଧାତୁର ଏକ ଅଂଶ କାଷ୍ଟ ଆଇରନ୍ ସ୍ପନ୍ ପାଇପ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ସ୍ପନ୍ ପାଇପ୍ ବିଭାଗକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୁଏ। ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ରେ ପିଗ୍ ଲୁହା ଏବଂ ସ୍ପନ୍‌ପାଇପ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ରୋଏଡା "ସି" ଖଣି ଅଛି। ଅଥଚ, ଅଣ-ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ଥିତି ହେତୁ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ରେ ଥିବା କାରଖାନା ମାର୍ଚ୍ଚ 2015ଠାରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା।

ଇଡ୍‌କଲ୍, ଇଫ୍‌କାଲ୍ କାରଖାନାର ତ୍ରୈମାସିକ ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରେ ଏବଂ ଚୁଲାର ଅବଦାନ ମାର୍ଜିନକୁ[23] ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଚୁଲାଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟ/ବନ୍ଦ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଏ। ଇଡ୍‌କଲ୍, ଖଣିଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ବଜାରରେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଏବଂ ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଟେଣ୍ଡର ଚୂଡାନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡିକୁ ମଧ୍ୟ ତୁଲାଇ ଥାଏ।

---

[23] ଅବଦାନ ମାର୍ଜିନ ହେଉଛି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ମୂଲ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ

ଚାର୍ଟ 2.2: ସହାୟକ ସଂସ୍ଥାଗୁଡିକର ବ୍ୟାପକ କାର୍ଯ୍ୟ

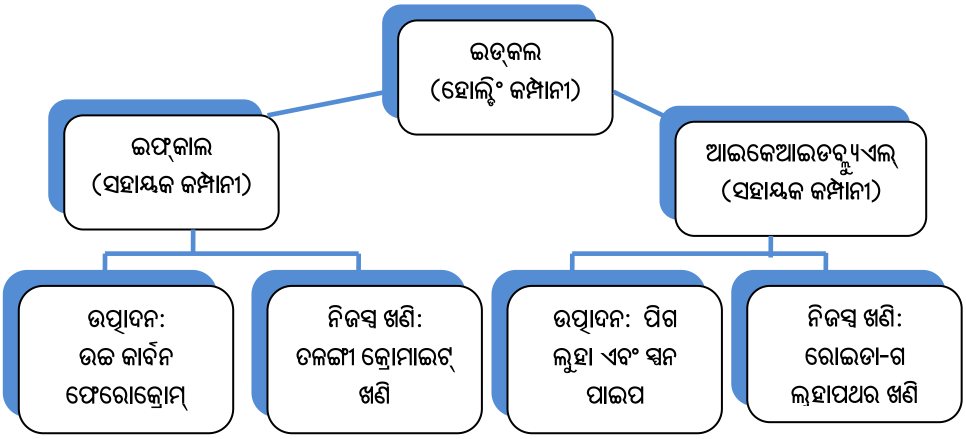

ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ

2.6.4 ସମୀକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରକାରେ ରହିଥିଲା:

- ବିଭିନ୍ନ ବୈଧାନିକ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଏବଂ ପରିପତ୍ର ସହିତ ଖଣି ଏବଂ କାରଖାନାଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିବା ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ନିୟମ;
- କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ବାର୍ଷିକ ବଜେଟ୍ ଏବଂ ଯୋଜନାଗୁଡିକ;
- କମ୍ପାନୀ ଅଧିନିୟମ, 2013, କମ୍ପାନୀର ମେମୋରାଣ୍ଡମ ଏବଂ ଆର୍ଟିକଲ ଅଫ୍ ଆସୋସିଏସନ୍, ଓଡିଶା ସରକାର ଓ କମ୍ପାନୀ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇଥିବା ବୁଝାମଣାପତ୍ର (ଏମ୍‌ଓୟୁ) ସହିତ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକ ଜିଓଓ ଏବଂ ଜିଓଓର କର୍ପୋରେଟ୍ ଗଭର୍ନାନ୍ସ ମାନୁଆଲ୍;
- କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାରଖାନା ପାଇଁ ସ୍ଥାପିତ କ୍ଷମତା, ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ବ୍ୟବହାର ପାରାମିଟରଗୁଡିକ; ଏବଂ
- ଜିଓଓ /କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର କ୍ରୟ/ବିକ୍ରୟ ନୀତି।

ସମୀକ୍ଷାର ଫଳାଫଳ

ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନର ବିଶ୍ଳେଷଣ

2.6.5 ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏବଂ ଏହାର ସହାୟକ କମ୍ପାନୀମାନେ 2021-22 ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ହିସାବଗୁଡିକ ଚୂଡାନ୍ତ କରିଛନ୍ତି। ଏହି କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର 2017-18ରୁ 2021-22 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ "ବାଲାନ୍ସ ସିଟ୍" ଅନୁଯାୟୀ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଏବଂ "ଲାଭ ଏବଂ କ୍ଷତିର ବିବରଣୀ" ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଫଳାଫଳ **ପରିଶିଷ୍ଟ 17**ରେ ଦିଆଯାଇଛି। କମ୍ପାନୀର ବାଲାନ୍ସ ସିଟ୍ ଏବଂ ଲାଭ ଓ କ୍ଷତିର ବିବରଣୀରୁ ସମୀକ୍ଷା ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡିକୁ ପରିଲକ୍ଷିତ କଲା:

- ଇଡ୍‌କଲ୍ 2017-18ରେ 111.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ହେତୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ତିନି ବର୍ଷ ପାଇଁ କ୍ଷତି ସହିଥିଲା। ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ ଆଇନଗତ କ୍ଷମତା ନଥାଇ ରୋଇଡା 'ସି' ଖଣି ପରିଚାଳନା ହେତୁ ଏବଂ କୁଦ୍ରେମୁଖ ଲୁହାପଥର କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (କେଆଇଓସିଏଲ୍) ସହ ବିନିବେଶ ସଫଳ ନହେବା କାରଣରୁ 2018-19ରେ 43.09 କୋଟି ଟଙ୍କା ହିସାବରୁ ବାଦ ଦେବାରୁ

ହୋଇଥିଲା ଯାହା ଅନୁଚ୍ଛେଦ ସଂଖ୍ୟା 2.6.10.6ରେ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି। ଫଳସ୍ୱରୂପ, "ରିଜର୍ଭ ଏବଂ ସରପ୍ଲସ୍" ଋଣାତ୍ମକ ଥିଲା ଯାହାକି 2021-22 ମଧ୍ୟରେ 564.54 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା। ଏହା ତଳଙ୍ଗୀ କ୍ରୋମାଇଟ ଖଣି (ଟିସିଏମ୍)ରେ ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀ ବିନା କିମ୍ବା ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀଠାରୁ ଅଧିକ ଖଣି ଖନନ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରାବଧାନ ଯୋଗୁ ହୋଇଥିଲା।

- 2019-20 ଏବଂ 2020-21 ମଧ୍ୟରେ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର "କାରବାରରୁ ଆୟ" ମାନ୍ଦା ବଜାର ସ୍ଥିତି ଯୋଗୁ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ବିକ୍ରି ହ୍ରାସ ହେତୁ କମ୍ ଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, 2019-20ରୁ "ରିଜର୍ଭ ଏବଂ ସରପ୍ଲସ୍" ଋଣାତ୍ମକ ଥିଲା ଯାହା କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଲଗାତାର କ୍ଷତି ହେତୁ ହୋଇଥିଲା।
- ଇଡ୍‌କଲ୍ ଆକାଉଣ୍ଟରେ ରୋଏଡା "ସି" ଖଣିର ରାଜସ୍ୱ ବୁକିଂ ହେତୁ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର "କାରବାରରୁ ଆୟ" 2019-20ରୁ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା। କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା କ୍ରମାଗତ କ୍ଷତି ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ "ରିଜର୍ଭ ଏବଂ ସରପ୍ଲସ୍" ଋଣାତ୍ମକ ଥିଲା।

ଏହିପରି ପ୍ରତିକୂଳ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିକୁ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ମାପଦଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି:

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାର ମାନଦଣ୍ଡ

2.6.6 2017-18ରୁ 2021-22 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଡ୍‌କଲ୍, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ବାଲାନ୍ସ ସିଟ୍ ଏବଂ ଲାଭ ଓ କ୍ଷତିର ବିବରଣୀ ଉପରେ ଆଧାରିତ କରି ସମୀକ୍ଷାରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ମାପଦଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି।

କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ

2.6.6.1 ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ ହେଉଛି କମ୍ପାନୀର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ମୂଲ୍ୟର ଏକ ଆକଳନ ଯାହା ସମ୍ପତ୍ତିର ରାଶିରୁ ଦାୟିତ୍ୱର ରାଶି ବିୟୋଗ କରି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ। ଏକ କମ୍ପାନୀର ଉଚ୍ଚ ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ ଋଣଦାତାମାନଙ୍କୁ ସୂଚାଇଥାଏ ଯେ କମ୍ପାନୀର ସମ୍ପତ୍ତି ଅଧିକ, ସେମାନଙ୍କୁ ଋଣ ପାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକ ଆକର୍ଷଣୀୟ କରୁଥିବା ବେଳେ, ଏକ ଋଣାତ୍ମକ ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ ଦର୍ଶାଏ ଯେ କମ୍ପାନୀର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଦୁର୍ବଳ ଅଟେ। ନିମ୍ନ ସାରଣୀଟି ଇଡ୍‌କଲ, ଇଫ୍‌କାଲ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ଗତ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଶେଷ ହୋଇଥିବା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ସୂଚାଇଥାଏ।

ସାରଣୀ 2.1: ଇଡ୍‌କଲ୍, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନ

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

	ଇଡ୍‌କଲ୍					ଇଫ୍‌କାଲ୍					ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍				
ବର୍ଷ/ସବିଶେଷ	**2017-18**	**2018-19**	**2019-20**	**2020-21**	**2021-22**	**2017-18**	**2018-19**	**2019-20**	**2020-21**	**2021-22**	**2017-18**	**2018-19**	**2019-20**	**2020-21**	**2021-22**
ଆୟ	41.57	80.96	82.87	122.52	209.22	145.05	85.28	44.01	48.66	110.88	84.60	134.29	22.79	29.13	0.59
ବ୍ୟୟ	131.11	88.21	80.41	112.99	773.76	149.88	93.71	66.77	73.01	112.03	98.95	138.99	26.24	13.61	38.23
ଲାଭ/କ୍ଷତି	(89.54)	(7.25)	2.46	9.53	(564.54)	(4.83)	(8.43)	(22.76)	(24.35)	(1.15)	(14.35)	(4.70)	(3.45)	15.52	(37.64)
ଖର୍ଚ୍ଚରୁ ଆୟର ଶତକଡା	31.71	91.78	103.06	108.43	27.04	96.78	91.00	65.91	66.65	98.97	85.50	96.62	86.85	214.03	1.54
ବର୍ଷ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକତ୍ରୀକୃତ ଲାଭ/(କ୍ଷତି)	(63.57)	(70.83)	(68.37)	(58.84)	(623.38)	21.37	20.70	(2.06)	(31.94)	(33.89)	(158.12)	(162.82)	(166.27)	(150.75)	(188.39)
ସମାଦତ୍ତ ପୁଞ୍ଜି	57.12	57.12	57.12	57.12	107.12	18.81	18.81	18.81	18.81	18.81	150.10	150.10	150.10	150.10	150.10
ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ (ସମାଦତ୍ତ ପୁଞ୍ଜି + ଏକତ୍ରୀକୃତ ଲାଭ/(କ୍ଷତି)	(6.45)	(13.71)	(11.25)	(1.72)	(516.26)	40.18	39.51	16.75	(13.13)	(15.08)	(8.02)	(12.72)	(16.17)	(0.65)	(38.29)

(ଉତ୍ସ: ଇଡ୍‌କଲ୍, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ବାର୍ଷିକ ହିସାବ)

ସାରଣୀରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି ଯେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଆୟର ଶତକଡା 27.04ରୁ 108.43 ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ପାଇଁ ଏହା 65.91ରୁ 98.97 ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ପାଇଁ 1.54ରୁ 214.03 ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା କାରଣ ଆୟ ସେମାନଙ୍କ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନଥିଲା। ଏହି କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିବା କ୍ଷତି ହେତୁ 2017-18ରୁ 2021-22 ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ଏକତ୍ରୀକୃତ କ୍ଷତି ଯଥାକ୍ରମେ 63.57 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 623.38 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ 158.12 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 188.39 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବା ବେଳେ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର 2017-18 ମସିହାରେ 21.37 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଏକତ୍ରୀକୃତ ଲାଭ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ 33.89 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, 2021-22 ଶେଷରେ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ନିଟ୍ ମୂଲ୍ୟ ଋଣାତ୍ମକ ଥିଲା ଯାହା ସେମାନଙ୍କର ଅଂଶଧନ ପୁଞ୍ଜି କ୍ଷୟ କରିଦେଇଥିଲା।

କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ଲିକ୍ୱିଡିଟି ସ୍ଥିତି

2.6.6.2 ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଅନୁପାତ[24] ଏହାର ରୋଏଡା "ସି" ଖଣିରେ ବିକ୍ରି ହୋଇନଥିବା ଲୁହାପଥର ଷ୍ଟକ୍ ହେତୁ 2017-18ରେ 0.46ରୁ 2021-22ରେ 4.68କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି। ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଅନୁପାତ ଏକରୁ କମ୍ ଥିଲା ଯାହା ସୂଚାଉଥିଲା ଯେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହାର ଇକ୍ୱିଟି ସ୍ଥିତି ଠିକ୍ ନଥିବାରୁ ଏହା ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ଏହାର ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇନପାରେ।

କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ଇକ୍ୟୁଟି ଅନୁପାତରେ ଋଣ

2.6.6.3 ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, କ୍ଷତି ହେତୁ ଏହି ସମସ୍ତ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଇକ୍ୱିଟି ଅନୁପାତରେ[25] ଋଣ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ଋଣାତ୍ମକ ଏବଂ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ପାଇଁ 2020-21ରେ ଋଣାତ୍ମକ ଥିଲା ଯାହା କମ୍ପାନୀର ଇକ୍ୱିଟି ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ବିପଦର ସଙ୍କେତ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯିବ। ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଘଟେ ଯେତେବେଳେ ଏକ କମ୍ପାନୀ ଟଙ୍କା ହରାଉଛି ଏବଂ ଋଣ ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ନଗଦ ପ୍ରବାହ ସୃଷ୍ଟି କରୁନାହିଁ।

କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ଇକ୍ୱିଟି ଉପରେ ଉପାର୍ଜନ

2.6.6.4 କ୍ରମାଗତ କ୍ଷତି ହେତୁ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ଇକ୍ୱିଟି[26] ଉପରେ ଉପାର୍ଜନ ଋଣାତ୍ମକ ଥିଲା, କ୍ରମାଗତ କ୍ଷତି, କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ଖରାପ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ସୂଚାଇଥାଏ ଯାହା ସେମାନଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ସ୍ଥିରତା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ ଏବଂ ଏହା ପୁନର୍ବାର ସେମାନଙ୍କୁ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ଅନାକର୍ଷଣୀୟ କରିବ।

ତେଣୁ, ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ମାପଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ଦର୍ଶାଇଲା ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତର ସ୍ଥିରତା ଏବଂ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଠିକ୍ ନୁହେଁ। 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ଆଧାର କରି, ସମୀକ୍ଷା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 2.6.7ରେ ଏପରି ଅଦକ୍ଷ ପ୍ରଦର୍ଶନ ହେବାର କାରଣ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଗଲା।

ଭୌତିକ ପ୍ରଦର୍ଶନର ବିଶ୍ଳେଷଣ

2.6.7 ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନ ହେଉଛି ଭୌତିକ ପ୍ରଦର୍ଶନର ପ୍ରତିଫଳନ। ବର୍ତ୍ତମାନ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏବଂ ଏହାର ଦୁଇଟି ସହାୟକ ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ଦୁଇଟି ସବମର୍ଜଡ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ଆର୍ ଫର୍ଣ୍ଣେସର ଯଥାକ୍ରମେ 13,000 ଏମ୍‌ଟି ଏବଂ 6,000 ଏମ୍‌ଟି ସ୍ଥାପିତ କ୍ଷମତା ଏବଂ

---

24 ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଅନୁପାତ = ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସମ୍ପତ୍ତି / ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଦାୟିତ୍ୱ

25 ଇକ୍ୱିଟି ଅନୁପାତରେ ଋଣ = ମୋଟ ଋଣ /ମୋଟ ଅଂଶୀଦାର ଇକ୍ୱିଟି

26 ଇକ୍ୱିଟି ଉପରେ ଉପାର୍ଜନ = ନିଟ୍ ଆୟ/ଅଂଶୀଦାର ପାଣ୍ଠି

ରୋଏଡା 'ସି' ଖଣି ଏବଂ ଟିସିଏମ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲା। ସମୀକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ନିମ୍ନମତେ ଦର୍ଶାଇଲା:

ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ରେ ଥିବା ଚୁଲାଗୁଡିକର କମ ଉପଯୋଗ ହେତୁ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ଉତ୍ପାଦନରେ ହ୍ରାସ

2.6.7.1 ଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ରେ ଦୁଇଟି ଚୁଲାର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଦର୍ଶନ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିମ୍ନମତେ ଥିଲା:

ସାରଣୀ 2.2: ଇଫ୍‌କାଲର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଦର୍ଶନ

ବର୍ଷ	ସଂସ୍ଥାପିତ କ୍ଷମତା (ଏମ୍‌ଟିରେ)			ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ପାଦନ (ଏମ୍‌ଟିରେ)			ଆଇ.ସି. ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ପାଦନରେ କ୍ଷତି (ଏମ୍‌ଟିରେ)		
	ଚୁଲା-I	ଚୁଲା-II	ମୋଟ	ଚୁଲା-I	ଚୁଲା-II	ମୋଟ	ଚୁଲା-I	ଚୁଲା-II	ମୋଟ
2017-18	13,000	6,000	19,000	11,836	4,182	16,018	1,164	1,818	2,982
2018-19	13,000	6,000	19,000	9,560	2,551	12,111	3,440	3,449	6,889
2019-20	13,000	6,000	19,000	5,925	2,078	8,003	7,075	3,922	10,997
2020-21	13,000	6,000	19,000	4,003	305	4,308	8,997	5,695	14,692
2021-22	13,000	6,000	19,000	7,852	2,643	10,495	5,148	3,357	8,505
ସର୍ବ ମୋଟ	**65,000**	**30,000**	**95,000**	**39,176**	**11,759**	**50,935**	**25,824**	**18,241**	**44,065**

(ଉତ୍ସ: ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ସୂଚନା)

ସାରଣୀରୁ ଏହା ଦେଖାଯାଏ ଯେ, 95,000 ଏମ୍‌ଟିର ସ୍ଥାପିତ କ୍ଷମତା ତୁଳନାରେ, ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ପାଦନ ଥିଲା 50,935 ଏମ୍‌ଟି (53.62 ପ୍ରତିଶତ)। ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର କମ ଉତ୍ପାଦନର କାରଣ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 19 ମାସ ପାଇଁ ଚୁଲା-I ଏବଂ 33 ମାସ ପାଇଁ ଚୁଲା-II ବନ୍ଦ ରହିଥିଲା। ତେଣୁ, ସମୀକ୍ଷା ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଚୁଲା ଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟର ଉପଯୋଗକୁ ନିମ୍ନମତେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲା:

ସାରଣୀ 2.3: ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ରେ ଚୁଲାର ଉପଯୋଗ

ବର୍ଷ	ଉପଲବ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ (ଘଣ୍ଟାରେ)			ପ୍ରକୃତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ (ଘଣ୍ଟାରେ)			କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ହରାଇବା (ଘଣ୍ଟାରେ)			ଉପଲବ୍ଧ ସମୟର ଶତକଡା ଉପଯୋଗ		
	ଚୁଲା-I	ଚୁଲା-II	ମୋଟ	ଚୁଲା-I	ଚୁଲା-II	ମୋଟ	ଚୁଲା-I	ଚୁଲା-II	ମୋଟ	ଚୁଲା-I	ଚୁଲା-II	ମୋଟ
2017-18	8,472	8,472	16,944	8,181	6,112	14,293	291	2,360	2,651	96.57	72.14	84.35
2018-19	8,472	8,472	16,944	6,126	3,551	9,677	2,346	4,921	7,267	72.31	41.91	57.11
2019-20	8,472	8,472	16,944	4,033	3,023	7,056	4,439	5,449	9,888	47.60	35.68	41.64
2020-21	8,472	8,472	16,944	2,871	530	3,401	5,601	7,942	13,543	33.89	6.26	20.07
2021-22	8,472	8,472	16,944	5,990	3,959	9,949	2,482	4,513	6,995	70.70	46.73	58.72
ମୋଟ	**42,360**	**42,360**	**84,720**	**27,201**	**17,175**	**44,376**	**15,159**	**25,185**	**40,344**	**64.21**	**40.55**	**52.38**

(ଉତ୍ସ: ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ସୂଚନା)

ସାରଣୀରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି ଯେ, 84,720 ଘଣ୍ଟା ଉପଲବ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ତୁଳନାରେ ଚୁଲାଗୁଡିକ 44,376 ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା। ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଉପଲବ୍ଧ ଘଣ୍ଟାର ଶତକଡା ବ୍ୟବହାର 6.26 (ଚୁଲା-II)ରୁ 96.57 (ଚୁଲା-I) ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା, ଯାହାର ସାମଗ୍ରିକ ବ୍ୟବହାର 52.38 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା। କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟର ବ୍ୟବହାର ନକରିବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ 8,427 ଘଣ୍ଟାର ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଏବଂ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ତ୍ରୁଟି, 5,117 ଘଣ୍ଟାର ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ସଂଯୋଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ଟ୍ରାନ୍ସଫର ସମସ୍ୟା, 1,777 ଘଣ୍ଟାର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ବନ୍ଦ, 750 ଘଣ୍ଟାର ଜଳ କ୍ଷରଣ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଥିଲା ବୋଲି ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିଥିଲେ।

ସରକାର ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ଅସ୍ଥିର ବଜାର ଏବଂ ନିଜସ୍ୱ ଖଣିର ଉପଲବ୍ଧତା ନଥିବାରୁ ବଜାର ସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଚୁଲାଗୁଡିକରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା।

ଅବଶ୍ୟ, ପ୍ରକୃତ କଥା ହେଲା ଯେ ଇଫ୍‌କାଲର କାରଖାନା ସ୍ତରୀୟ ସମିତିର ପରାମର୍ଶ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018) ଅନୁଯାୟୀ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାକୁ ଆଧୁନିକୀକରଣ କରି ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବାରେ ତଥା ଉନ୍ନତ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦକତା ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ବଦଳାଇବା ସହ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ କରିବାରେ କମ୍ପାନୀ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଉପଲବ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟର କମ୍ ଉପଯୋଗ ହେବାର କାରଣ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଗଲା ଏବଂ ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡିକ ଦେଖାଗଲା:

ଚୁଲା-IIର 6.5 ଏମ୍‌ଭିଏ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ମରାମତି କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ

2.6.7.2 ଓଭର କରେଣ୍ଟ ହେତୁ ଚୁଲା-IIର 6.5 ଏମ୍‌ଭିଏ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର 25 ଜାନୁଆରୀ 2018ରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ଅନୁସନ୍ଧାନ ସମୟରେ ଏହା ଅନୁଭବ ହେଲା ଯେ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମତାମତି ଆବଶ୍ୟକ। ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ମରାମତି ଏବଂ ଡିଜାଇନ୍ ରୂପାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଠିକାଦାରକୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲା (23 ମାର୍ଚ୍ଚ 2018) ଓ କାର୍ଯ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଆଦେଶଠାରୁ 45 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସମାପ୍ତ କରିବାକୁ 82.32 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟରେ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା। ଠିକାଦାର 05 ଅପ୍ରେଲ 2018ରେ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ଯାହାକି 20 ମଇ 2018 ସୁଦ୍ଧା ମରାମତି ହେବାର ଥିଲା। ଠିକାଦାର 30 ଅପ୍ରେଲ 2018ରେ ଇଫ୍‌କାଲକୁ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲା ଯେ ଭୋଲଟେଜ୍ ଟେବୁଲର ଡିଜାଇନ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ଠିକାଦାର ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ ସତ୍ତ୍ୱେ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏହି ମାମଲା ଚୂଡାନ୍ତ କରିନଥିଲା ଏବଂ ଠିକାଦାର 12 ଜୁନ 2018ରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଡିଜାଇନ୍ ସହିତ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ମରାମତି କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ କେବଳ ବିଦ୍ୟମାନ ଡିଜାଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ ମରାମତି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ। ଯେହେତୁ ମରାମତି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇସାରିଛି, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ମୂଳ ଡିଜାଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ମରାମତି କରିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ସହମତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସଂଶୋଧିତ କାର୍ଯ୍ୟ ଆଦେଶ 14 ଜୁନ 2018ରେ ଜାରି କରିଥିଲା। ଶେଷରେ, ଠିକାଦାର 11 ଅକ୍ଟୋବର 2018ରେ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ପ୍ରଦାନ କଲା ଯାହାକି 29 ଅକ୍ଟୋବର 2018ରେ ଲୋଡ୍ ହେଲା। ଇତି ମଧ୍ୟରେ, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏହାର ଚୁଲାର ରିଲାଇନିଂ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା ଯାହା 20 ଜୁଲାଇ 2018ରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା। ତଥାପି, ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ମରାମତି କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ 28 ଅକ୍ଟୋବର 2018 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିବା ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ 1.14 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅବଦାନ ହରାଇବା ସହିତ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର 1,632.288 ଏମ୍‌ଟି ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷତି ହୋଇଗଲା।

ସରକାର ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଏବଂ କହିଲେ ଯେ, ମରାମତି ପରେ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମରର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସନ୍ତୋଷଜନକ ଅଟେ। ବିଳମ୍ବ ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଜମା ହୋଇଥିବା ଇଏମ୍‌ଡି ବାଜ୍ୟାପ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା। ଫେରସ୍ତରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷତି ପାଇଁ ବଳକା ଦେୟ ରାଶି ଅଟକାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା।

ତଥାପି, ବାସ୍ତବତା ହେଲା ଯେ ଇଫ୍‌କାଲ୍ 1.14 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ତୁଳନାରେ ପାର୍ଟିଠାରୁ 6.62 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଉଦ୍ଧାର କରିପାରିଥିଲା।

ଖଣି କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧର୍ମଘଟ ହେତୁ ଖଣିରୁ କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍‌ର ଉପଲବ୍ଧତା ନଥିଲା

2.6.7.3 ଟିସିଏମ୍‌ରୁ ନିମ୍ନ ମାନର କ୍ରୋମ ପଥର, କ୍ରୋମ ପଥର ବେନିଫିକେସନ୍ କାରଖାନା (ସିଓବିପି) ମାଧ୍ୟମରେ କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍‌ରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରାଯାଉଥିଲା। ଉଚ୍ଚ ମାନର ଓଏମ୍‌ସି ପଥର[27] ସହିତ କନସେନ୍ଟ୍ରେଟଗୁଡିକ ବ୍ରିକେଟ୍[28] ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଚୁଲାରେ ଉପଯୋଗ କରାଯାଉଥିଲା । ଖଣି ବନ୍ଦକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରୁଥିବା ଖଣି କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବାଧା ଯୋଗୁ ଅପ୍ରେଲ 2019ଠାରୁ ଟିସିଏମ୍‌ରୁ ଉପଲବ୍ଧ କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍ କାରଖାନାକୁ ଅଣାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଜୁନରୁ ନଭେମ୍ବର 2019 ମଧ୍ୟରେ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର ଉଭୟ ଚୁଲାର କାର୍ଯ୍ୟ 8,520 ଘଣ୍ଟା ପାଇଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ଯାହାଫଳରେ 9,421.728 ଏମ୍‌ଟି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷତି ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଫଳସ୍ୱରୂପ 4.83 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅବଦାନ ହରାଇଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ଇନପୁଟ୍ ଉପଲବ୍ଧତା ଏବଂ ବଜାର ସ୍ଥିତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଉଭୟ ଚୁଲାର କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା କରାଯାଉଥିଲା।

ଅଥଚ, ବାସ୍ତବତା ହେଲା ଯେ ବଜାର ଧାରା ଏବଂ କମ୍ପାନୀର ସ୍ଥିତିକୁ ବିଚାର କରି ଇଫ୍‌କାଲ୍ ବୋର୍ଡ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ (ମେଇ 2019) ଯେ, କେବଳ ଚୁଲା-I ଓଏମ୍‌ସିରୁ ଖଣିଜ ପଥର କ୍ରୟ କରି ଏବଂ କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ ଶେଷ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରଖାଯାଇପାରିବ । ଟିସିଏମ୍‌ର କିନ୍ତୁ, ତଳଙ୍ଗୀ ଖଣିରୁ ଉପଲବ୍ଧ କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ, ଅପ୍ରେଲ 2019ଠାରୁ ଖଣି କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଯୋଗୁ କାରଖାନାକୁ ଅଣାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ। ତେଣୁ, ଶେଷରେ କମ୍ପାନୀ ଜୁନ୍‌ରୁ ନଭେମ୍ବର 2019 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାରଖାନା ଚଳାଇବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ କାରଣ କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା ଯାହା ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦନରେ କ୍ଷତି ଘଟିଥିଲା।

ଜୁଲାଇରୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2021 ଚୁଲା-IIର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ନହେବା କାରଣରୁ ଉତ୍ପାଦନରେ କ୍ଷତି

2.6.7.4 ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଅମ୍ଳଜାନ ଯୋଗାଣରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଏବଂ ପ୍ରତିକୂଳ ବଜାର ପରିସ୍ଥିତି କାରଣରୁ ଅପ୍ରେଲରୁ ଜୁନ 2021 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୁଲାଗୁଡିକ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା। କୋଭିଡ-19 ମହାମାରି ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଇଫ୍‌କାଲ୍ ବୋର୍ଡ ଚୁଲାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଅମ୍ଳଜାନ ସହିତ ଆବଶ୍ୟକ କଞ୍ଚାମାଲ କ୍ରୟ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ (28 ଅପ୍ରେଲ 2021) । ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଅମ୍ଳଜାନ ଏବଂ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ ପଥର ଓ କୋକ ପରି ଇନପୁଟ୍ ଯୋଗାଣ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବା ପରେ, ଚୁଲା-Iର କାର୍ଯ୍ୟ 01 ଜୁଲାଇ 2021ରୁ ପୁନଃ ଆରମ୍ଭ ହେଲା। ବୋର୍ଡ ମଧ୍ୟ ଉଭୟ ଚୁଲା ଚଳାଇବା ଏବଂ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ବର୍ତ୍ତମାନର ଭଲ ବଜାର ମୂଲ୍ୟର ଲାଭ ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଯୋଜନା ଏବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲା (25 ଅଗଷ୍ଟ 2021)। ଅବଶ୍ୟ, ରେକର୍ଡରେ କୌଣସି ଲିଖିତ କାରଣ ନଥାଇ ଅନୁକୂଳ ବଜାର ସ୍ଥିତିର ସୁଯୋଗ ନେବାକୁ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଚୁଲା-II ଚଳାଇଲା ନାହିଁ। ଏହାଦ୍ୱାରା ଜୁଲାଇରୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2021 ମଧ୍ୟରେ 3.68 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅବଦାନ ମାର୍ଜିନ ସହ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର 1,482.384 ଏମ୍‌ଟି ଉତ୍ପାଦନ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ ଯେ, କୋଭିଡ-19 କାରଣରୁ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଅମ୍ଳଜାନ ଉପଲବ୍ଧ ନହେବା ହେତୁ ଅପ୍ରେଲ 2021ରୁ ଉଭୟ ଚୁଲା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ଅମ୍ଳଜାନର ଉପଲବ୍ଧତା ପରେ, ପ୍ରଥମେ ଚୁଲା-Iର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା। ଚୁଲା-I ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଇନପୁଟ୍‌ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନର ସ୍ଥିରତା ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପରେ, ଆବଶ୍ୟକ ଇନପୁଟ୍ ଏବଂ ବ୍ରିକେଟ୍ କ୍ରୟ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା। ଅକ୍ଟୋବର 2021ରେ ଚୁଲା-II କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହେଲା।

---

27 ଓଏମ୍‌ସିରୁ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ପଥର କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିଲା

28 କ୍ରୋମ ପଥରର ଛୋଟ ସଙ୍କୁଚିତ ଖଣ୍ଡ

ଅଥଚ, ବାସ୍ତବତା ହେଲା ଯେ, ଜୁଲାଇ 2021ରୁ ଔଦ୍ୟୋଗିକ ଅମ୍ଳଜାନ ଯୋଗାଣ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ଭଲ ବଜାର ମୂଲ୍ୟର ଲାଭ ଉଠାଇବା ନିମିତ୍ତ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଚୁଲା-II ଚଳାଇବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ବୋର୍ଡର ପରାମର୍ଶ ପାଳନ କରିନଥିଲା।

ଚୁଲାଗୁଡିକର ନିମ୍ନ ଉତ୍ପାଦନ

2.6.7.5 ଚୁଲା-I ଏବଂ ଚୁଲା-II ପାଇଁ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନର ମାନକ ହାର ଘଣ୍ଟାପ୍ରତି ଯଥାକ୍ରମେ 1.520 ଏମ୍‌ଟି ଏବଂ 0.694 ଏମ୍‌ଟି ଥିଲା। 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଉଭୟ ଚୁଲାର ଉତ୍ପାଦନର ମାନକ ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ହାର ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା:

ସାରଣୀ 2.4: ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ରେ ଚୁଲାର ଉତ୍ପାଦକତା

ବର୍ଷ	ଚୁଲା-I					ଚୁଲା -II				
	ପ୍ରକୃତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ (ଘଣ୍ଟାରେ)	ଘଣ୍ଟା ପ୍ରତି ଉତ୍ପାଦନର ମାନକ ହାର	ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ (ଏମ୍‌ଟିରେ)	ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ପାଦନ (ଏମ୍‌ଟିରେ)	ପାର୍ଥକ୍ୟ (ଏମ୍‌ଟିରେ)	ପ୍ରକୃତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ (ଘଣ୍ଟାରେ)	ଘଣ୍ଟା ପ୍ରତି ଉତ୍ପାଦନର ମାନକ ହାର	ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ (ଏମ୍‌ଟିରେ)	ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ପାଦନ (ଏମ୍‌ଟିରେ)	ପାର୍ଥକ୍ୟ (ଏମ୍‌ଟିରେ)
2017-18	8,181	1.520	12,435	11,836	599	6,112	0.694	4,242	4,182	60
2018-19	6,126	1.520	9,312	9,560	-248	3,551	0.694	2,464	2,551	-87
2019-20	4,033	1.520	6,130	5,925	205	3,023	0.694	2,098	2,078	20
2020-21	2,871	1.520	4,364	4,003	361	530	0.694	368	305	63
2021-22	5,990	1.520	9,105	7,852	1,253	3,959	0.694	2,748	2,643	105
ସର୍ବ ମୋଟ	**27,201**		**41,346**	**39,176**	**2,170**	**17,175**		**11,920**	**11,759**	**161**

(ଉତ୍ସ: ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର ମୂଲ୍ୟ ସିଟ୍)

ଘଣ୍ଟାପ୍ରତି ଉତ୍ପାଦନର ମାନକ ହାରକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ, ପ୍ରକୃତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ଆଧାରରେ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ, ଉଭୟ ଚୁଲା ପାଇଁ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ 53,266 (41,346 + 11,920) ଏମ୍‌ଟି ହେବାର ଥିଲା। ଚୁଲାର କମ୍ ଉତ୍ପାଦକତା ହେତୁ, 50,935 (39,176 + 11,759) ଏମ୍‌ଟି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦିତ ହେଲା ଫଳସ୍ୱରୂପ 2,331 (2,170 + 161) ଏମ୍‌ଟି ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷତି ହେଲା। ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ନିମ୍ନ ଉତ୍ପାଦକତା ମୁଖ୍ୟତଃ ନିମ୍ନ ମାନର ବ୍ରିକେଟ୍ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ପୁରୁଣା ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର ସହିତ ଚୁଲାର ଅଦ୍ଧ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଦାୟୀ ଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

ନିମ୍ନ ମାନର ବ୍ରିକେଟ୍ ବ୍ୟବହାର ହେତୁ ଉତ୍ପାଦକତା କ୍ଷତି

2.6.7.6 ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର କାରଖାନା ସ୍ତରୀୟ ସମିତି ଦେଖିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018) ଯେ, ଟିସିଏମ୍‌ରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଖଣିଜ ପଥର, କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍ ଏବଂ ଓଏମ୍‌ସିରୁ କଣାଯାଇଥିବା ଖଣିଜ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ଖଣିଜଗୁଡିକର ଆକାର ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ନଥିଲା କାରଣ ଖଣିଜଗୁଡିକ ପ୍ରାୟତଃ ଗୁଣ୍ଡ ଥିଲା। ତେଣୁ, ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଚୁଲାରେ ଚାର୍ଜ କରିବା ପାଇଁ ଗୁଣ୍ଡକୁ ଯଥା ସମ୍ଭବ ବ୍ରିକେଟ୍ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ। କମିଟିର ସୁପାରିଶକୁ ଭିତ୍ତି କରି ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ ସହିତ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଉତ୍ପାଦନର ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଲାଭ ପାଇବା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାର ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ଏବଂ ନୂତନ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର କ୍ରୟ ପାଇଁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018) ।

ଇଫ୍‌କାଲ୍ ବିଦ୍ୟମାନ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନର ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ପାଇଁ ଟେଣ୍ଡର ଆହ୍ୱାନ କରିଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2019) ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ କୌଣସି କାରଣ ନଦର୍ଶାଇ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା (ଜୁନ 2020)। ତେଣୁ, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନା କମ୍ ଦକ୍ଷତା ସହିତ ମାନୁଆଲ ଅପରେସନ୍ ସହିତ ଜାରି ରହିଲା। ନିମ୍ନ ମାନର ବ୍ରିକେଟ୍ ବ୍ୟବହାର ହେତୁ, ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରତିକୂଳ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ ହେଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ, 1,09,252.989 ଏମ୍‌ଟି ପରିମାଣର Cr_2O_3 (କ୍ରୋମ) ଏବଂ ବ୍ରିକେଟ୍‌ଗୁଡିକ ଚୁଲାରେ 48,980.289 ଏମ୍‌ଟି କ୍ରୋମ ଥିବା ଇନପୁଟ୍ ଭାବରେ ଚାର୍ଜ କରାଯାଇଥିଲା। କ୍ରୋମ୍‌ର ଇନପୁଟ୍ 33,512.818 ଏମ୍‌ଟି କ୍ରୋମିୟମ (Cr_2) ଧାରଣ କରିଥିଲା। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୟରେ, 50,935 ଏମ୍‌ଟି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି 30,830.990 ଏମ୍‌ଟି Cr_2 ସହିତ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିଲା। ତେଣୁ, ହ୍ରାସ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ 2,681.839 ଏମ୍‌ଟି Cr_2 ସ୍ୱଳ୍ପ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ହୋଇଥିଲା ଯାହାର ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ 21.64 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା। ଏହାବ୍ୟତୀତ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର କାରଖାନା ସମିତି ମଧ୍ୟ 100 ପ୍ରତିଶତ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ ସହିତ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାର ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ କରାଗଲେ ବାର୍ଷିକ 1.09 କୋଟି ଟଙ୍କା ସଞ୍ଚୟ ଅନୁମାନ କରିଥିଲେ (ଜୁଲାଇ 2018)। ଅଥଚ, ମାନୁଆଲ ପଦ୍ଧତି ଦ୍ୱାରା ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଜାରି ରହିଥିବାରୁ ସମିତି ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ବାର୍ଷିକ ସଞ୍ଚୟରେ ଲାଭ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଧାତୁରେ କ୍ରୋମିୟମ ହ୍ରାସ ଯୋଗୁ କମ୍ପାନୀ ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷତି ସହୁଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ମାନୁଆଲ ବ୍ରିକେଟ୍ ଯନ୍ତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୃତ କ୍ରୋମପଥର ବ୍ରିକେଟ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଇଫ୍‌କାଲ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲା। କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣିର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଚୁଲା ଅପରେସନ୍‌ରେ ଅନିଶ୍ଚିତତା ରହିଥିଲା ଯାହା ପାଇଁ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାର ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବାତିଲ କରାଯାଇଥିଲା।

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରଟି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏକ ଭାବନା ଭଳି ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଥିଲା କାରଣ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଯଥା: କ୍ରୋମାଇଟ ଖଣିଗୁଡିକର ଉପଲବ୍ଧତାର ଅନିଶ୍ଚିତତା, କାରଖାନା ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ବାତିଲ ନଥିରେ ମିଳିଲା ନାହିଁ। ତଥାପି, କ୍ରୋମାଇଟ ଖଣିର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ଇଫ୍‌କାଲ୍ କମ ଦକ୍ଷତା ସହିତ ମାନୁଆଲ ବ୍ରିକେଟ୍ ଯନ୍ତ୍ର ସହିତ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ ପଥର ସହିତ ଚୁଲାର କାର୍ଯ୍ୟ ଜାରି ରଖିଥିଲା ଏବଂ ସମିତି ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା 100 ପ୍ରତିଶତ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ ପଥର ବ୍ୟବହାର କରି ବାର୍ଷିକ 1.09 କୋଟି ଟଙ୍କା ସଞ୍ଚୟ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା।

କମ୍ କ୍ଷମତାରେ ଚାଲୁଥିବା ଅପାରଗ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର କାରଣରୁ ଚୁଲାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଉପଯୋଗ

2.6.7.7 ଚୁଲା-1 (9 ଏମ୍‌ଭିଏ) ଏବଂ ଚୁଲାର-II (6.5 ଏମ୍‌ଭିଏ) ପାଇଁ ଉଭୟ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର 55 ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ପାଇଁ ସେବାରେ ଥିଲା ଯାହାଦ୍ୱାରା ଏଗୁଡିକ ଅସୁବିଧା ସହିତ ଚାଲୁଥିଲା ଯାହା ଚୁଲାର କମ୍ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦକତା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା। ତେଣୁ, ଆନୁମାନିକ ମୂଲ୍ୟ 1.50 କୋଟି ଟଙ୍କା ସହିତ ନୂତନ 9 ଏମ୍‌ଭିଏ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର କ୍ରୟ ପାଇଁ ବୋର୍ଡ ରାଜି ହେଲା (24 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018) ଏବଂ 6.5 ଏମ୍‌ଭିଏ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର କ୍ରୟକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଗଲା ଯେହେତୁ ଏହାର ମରାମତି ପରେ 29 ଅକ୍ଟୋବର 2018ରେ ଲୋଡ୍ କରାଯାଇଥିଲା। କମ୍ପାନୀ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ଏବଂ 9 ଏମ୍‌ଭିଏ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମରର ମୂଳ ଉତ୍ପାଦକ ମେସର୍ସ ଏବିବିରୁ 10.39 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ଅଫର ମୂଲ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା (19 ଅକ୍ଟୋବର 2019)। ଅବଶ୍ୟ, ଇଫ୍‌କାଲ୍ କମ୍ପାନୀର ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଛାଡିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2020)। ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, କାରଖାନାର କାର୍ଯ୍ୟ ଏପରି ଏକ ସ୍ଥିତିରେ ପହଞ୍ଚିଛି ଯେଉଁଠାରେ ଅପାରଗତା ଉଭୟ ଖରାପ କାର୍ଯ୍ୟର କାରଣ ଏବଂ ପ୍ରଭାବ ହୋଇଯାଇ ଥିଲା।

ସରକାର କହିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ନିଜସ୍ୱ ଖଣିରୁ କ୍ରୋମ୍ ପଥରର ମୂଳ ଉତ୍ସ ଅନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପଡିଥିବାରୁ ନୂତନ ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍ମର କ୍ରୟ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ରୋକାଯାଇଥିଲା। ତଥାପି ନଥିଗୁଡିକରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିର କାରଣ ହେଉଛି ଖରାପ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି, ଯାହା ନିଜେ ଖରାପ ଆର୍ଥିକ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ସୂଚାଉଛି।

ବିଫଳତାର କାରଣଗୁଡିକର ବିଶ୍ଳେଷଣ

ଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଉଭୟ ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ଭୌତିକ ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ବିଫଳତାର ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ବିଶ୍ଳେଷଣ ବ୍ୟତୀତ, ସମୀକ୍ଷା ରଣନୀତିକ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଏବଂ କାରବାରଗତ ଅଭାବ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହି ତିନୋଟି କମ୍ପାନୀର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବାର କାରଣ ମଧ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା।

2.6.8 ରଣନୀତିକ ତ୍ରୁଟି

କର୍ପୋରେଟ୍ ଗଭର୍ଣ୍ଣାନ୍ସ ମାନୁଆଲର ଅଣ-ଅନୁପାଳନ

2.6.8.1 ଜିଓଓର କର୍ପୋରେଟ୍ ଗଭର୍ଣ୍ଣାନ୍ସ ମାନୁଆଲ (ନଭେମ୍ବର 2009) ବୋର୍ଡର ଭୂମିକା ଏବଂ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା, ରିପୋର୍ଟରେ ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଏବଂ ବୈଧାନିକ ଏବଂ ନିୟାମକ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡିକର ଅନୁପାଳନକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ପିଏସ୍‌ୟୁଗୁଡିକର ଗଠନ ଏବଂ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ମଜବୁତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ। ବାର୍ଷିକ ଅପରେଟିଂ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ସହିତ ମାନୁଆଲ ତିନି ବର୍ଷର ନିଗମ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆବଶ୍ୟକ କରେ ଯାହା ଏକ ପିଏସ୍‌ୟୁ କିପରି ଏହାର ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଗୁଡିକ ପୂରଣ କରିପାରିବ ତାହାର ଏକ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରେ। ଏହା ବାଣିଜ୍ୟିକ ଏବଂ ବିକାଶମୂଳକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଗୁଡିକ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଆଦେଶର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ଏକ ବଜେଟ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ହାସଲ ହେବ।

ସମୀକ୍ଷା 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକ ଉପରେ ଉନ୍ନତ ଯୋଜନା ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ପାଇଁ ମାନୁଆଲ ଅନୁକରଣଗୁଡିକ ଯାଞ୍ଚ କରିଛି ଏବଂ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ପାଳନ କରାଯାଇଛି:

ନିଗମ ଯୋଜନାଗୁଡିକର ପ୍ରସ୍ତୁତ ନକରିବା

- କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଲମ୍ବା ରଣନୀତିକ ଚିତ୍ରଣ କରୁଥିବା କୌଣସି ନିଗମ ଯୋଜନା ନଥିଲା। ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଯଥାକ୍ରମେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଏବଂ ଖଣିର ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ସହିତ ବାର୍ଷିକ ରାଜସ୍ୱ ବଜେଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ପରିଚାଳନା କରୁଥିଲେ। ନିଗମ ଯୋଜନାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଉତ୍ପାଦନ ସୁବିଧାଗୁଡିକର ନବୀକରଣ ଏବଂ ଆଧୁନିକୀକରଣ ତଥା ଏକ ପ୍ରତିଯୋଗୀତାମୂଳକ ପରିବେଶରେ ତିଷ୍ଠି ରହିବା ପାଇଁ ମାର୍କେଟିଂ ପଦକ୍ଷେପ ରଣନୀତି କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ଯେଉଁଠାରେ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଥିଲେ।

  ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ବିନିବେଶ କ୍ୟାବିନେଟ୍ ସମିତି 2010 ମସିହାରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପିଏସ୍‌ୟୁ ସପକ୍ଷରେ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଓ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ରେ ବିନିବେଶ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା। ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏବଂ ଜିଓଓ ଦ୍ୱାରା ତୁରନ୍ତ ବିନିବେଶର ସମସ୍ତ ପ୍ରୟାସ ବାସ୍ତବ ରୂପ ନେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ। ବିନିବେଶର ଆଶାରେ କୌଣସି ନିଗମ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ।

  ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ ବିନବେଶ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରିବାର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ।

- ଯଦିଓ ଇଡ୍‌କଲ୍ ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ବୁଝାମଣାପତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ ଖଣି ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଖଣି ଖନନ କରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2018) କିନ୍ତୁ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଖଣି ପଟା ପାଇବା ପାଇଁ ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ ରଣନୀତି ସହିତ ଏହା କୌଣସି ନିଗମ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲା। ଏକ ନିଗମ ଯୋଜନା ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏହାର କ୍ଷତି କରୁଥିବା ସହାୟକ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ପୁନରୁତ୍ଥାନ ପାଇଁ ରଣନୀତିକ ନିବେଶକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ

ଜଣେ ଖଣି ବ୍ୟବସାୟୀ ଭାବରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସମ୍ବଳ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଖଣି ପଟା ସଂରକ୍ଷିତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେଲା।

- ନଭେମ୍ବର 2018ଠାରୁ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ଥିବା ଡଲଙ୍ଗୀ କ୍ରୋମାଇଟ ଖଣି ଇଫ୍‌କାଲର ନିଜସ୍ୱ ଖଣି ଥିଲା। ଶସ୍ତା ଦରରେ କ୍ରୋମ ଖଣିଜର ଉପଲବ୍ଧତା ନଥିବାରୁ ଓଏମ୍‌ସିରୁ କିଣାଯାଇଥିବା କ୍ରୋମ ଖଣିଜ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚୁଲାଗୁଡିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା ଉତ୍ପାଦନ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା। ଅବଶ୍ୟ, ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ତିଷ୍ଠି ରହିବା ପାଇଁ ଚୁଲାଗୁଡିକୁ ମିତବ୍ୟୟିତା ସହ ଚଳାଇବା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ କୌଣସି ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲା।

ଏମ୍‌ଓୟୁ ଅନୁଯାୟୀ ଜିଓଓ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପୂରଣ ନହେବା

2.6.8.2 ଇଡ୍‌କଲ୍, ବିଦ୍ୟମାନ କାରଖାନାର ଆଧୁନିକୀକରଣ/ବିସ୍ତାର ସହିତ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା/ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଏବଂ ଏହାର ବ୍ୟବସାୟିକ ଖଣି ଖନନ କରିବା ସହିତ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଜିଓଓ ସହିତ ବୁଝାମଣାପତ୍ର ସ୍ୱାକ୍ଷର କଲା। ଏମ୍‌ଓୟୁ ଅନୁଯାୟୀ, ଜିଓଓର ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗ ବ୍ୟବସାୟିକ ଖଣି ଖନନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଧିକ ଖଣି ସଂସକ୍ଷିତ ରଖିବାରେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌କୁ ସହାୟତା କରିବା, ଖଣି ବିକାଶ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ସମସ୍ତ ବକେୟା ସରକାରୀ ଦେୟକୁ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଇକ୍ୱିଟି ପୁଞ୍ଜିରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ଜମିକୁ ମୋନିଟାଇଜ୍ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ ଥିଲେ। ସେମାନଙ୍କ କାରଖାନାରେ ମିତବ୍ୟୟିତା ସହ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ପାଇଁ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ କେଆଇଓସିଏଲ୍ ବିନିବେଶ ପ୍ରକ୍ରିୟାରୁ ଓହରିବା ପରେ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସରକାରୀ ନିଷ୍ପତ୍ତି ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗଗୁଡିକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ଯାହା ଅନୁଚ୍ଛେଦ ସଂଖ୍ୟା 2.6.10.6ରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି।

ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଗଲା ଯେ, କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ଭବିଷ୍ୟତର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ ପାଇଁ ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗ ଏମ୍‌ଓୟୁ ଅନୁଯାୟୀ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପାଳନ କରିନଥିଲେ। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ନିଜସ୍ୱ ଖଣିରୁ କମ ଦାମରେ ଖଣିଜ ପଥରର ଉପଲବ୍ଧତାର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନ ମୂଲ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଇଫ୍‌କାଲ୍ କ୍ଷତି ସହି ଆସୁଥିଲା ଏବଂ ମାର୍ଚ୍ଚ 2015ଠାରୁ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍, କାରଖାନା ବନ୍ଦ ହେବା ଦିନରୁ କାରଖାନାରେ ନିୟୋଜିତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବେତନ ଓ ମଜୁରୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିଆସୁଥିଲା।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ସମସ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗର ବିଚାର ବିମର୍ଶ ପରେ ଏବଂ ଓଏମ୍‌ସି ସହିତ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଅଧିକ ସମନ୍ୱୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଜିଓଓ ଇଡ୍‌କଲ୍‌କୁ ଏହାର ଦୁଇଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାୟକ କମ୍ପାନୀ ସହିତ ଓଏମ୍‌ସି ସହ ମିଶ୍ରଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛି, ଯାହା ଉଭୟ କମ୍ପାନୀ ପାଇଁ ଏକ ଲାଭଜନକ ପରିସ୍ଥିତି ହେବ।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ମିଶ୍ରଣ ଯୋଜନାରେ ମିଶ୍ରିତ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ପୁନରୁଜ୍ଜୀବନ/ସ୍ଥାୟୀ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ପାଇଁ କୌଣସି ଉପାଦାନ ନଥିଲା।

ବେଆଇନ ଖଣି ଖନନ ଯୋଗୁ 751.74 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦଣ୍ଡନୀୟ ପରିଣାମ

2.6.8.3 ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି (ଅଗଷ୍ଟ 2017) ଅନୁଯାୟୀ , ଇଡ୍‌କଲ୍, ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର ଅଧିନିୟମ, 1957ର ଧାରା 21 (5) ଅନୁଯାୟୀ 2000-01ରୁ 2010-11 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀ ବିନା/ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀଠାରୁ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ହେତୁ ଟିସିଏମ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ 338.65 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶି ଦେବାକୁ ଜିଓଓରୁ ଏକ ଡିମାଣ୍ଡ ନୋଟିସ୍ ଗ୍ରହଣ କଲା (ଅପ୍ରେଲ 2018)। ଯେହେତୁ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଟିସିଏମ୍ ଫେରସ୍ତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଖଣି କ୍ଷତିପୂରଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜିଓଓର ସମସ୍ତ ଦେୟ ପଇଠ କରିବାକୁ ଥିଲା, ଏହା କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶି ସହିତ 300.16 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ନିଜର ପାଣ୍ଠି ସମସ୍ୟା ହେତୁ ଓଏମ୍‌ସିରୁ 635.26 କୋଟି

ଟଙ୍କା ଆନ୍ତଃନିଗମ ଋଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଏବଂ ନିଜର ଉତ୍ସରୁ 3.55 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବଳକା ମିଶାଇ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା (ଅଗଷ୍ଟ 2022)।

ସେହିପରି, ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି (ଅଗଷ୍ଟ 2017) ଅନୁଯାୟୀ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 1957ର ଧାରା 21(5) ଅନୁଯାୟୀ 2000-01ରୁ 2010-11 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀ ବିନା/ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀଠାରୁ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ତଥା ଖଣି ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଅନୁମୋଦିତ ସୀମା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସମ୍ମତି ସୀମା ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁଟି କମ ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ରୋଏଡା 'ସି' ଖଣି ଉପରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶି 111.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ଦେବା ପାଇଁ ଜିଓଓରୁ ଡିମାଣ୍ଡ ନୋଟିସ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2017)। ଇଡ୍‌କଲ୍ କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶି ସହିତ 1.37 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ପାଇଁ ପାଣ୍ଠିର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଯୋଗୁ ଏକ ଆନ୍ତଃନିଗମ ଋଣ ଓଏମ୍‌ସିଠାରୁ ଆଣି ଏହା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା (ଜାନୁଆରୀ/ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018)।

ତେଣୁ, କମ୍ପାନୀ ଏକ ରାଜ୍ୟ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଦେଶର ନିୟମ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ବେଆଇନ ଖଣି ଖନନ କରିଥିଲା। କରଜ କରି ବିପୁଳ ପରିମାଣରେ ଜୋରିମାନା ପ୍ରଦାନ ହେତୁ ଏହା ମଧ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଇସି ପାଇବା ପାଇଁ ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ସମୟରେ ସେମାନେ ଏହି ଖଣିଗୁଡ଼ିକ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ, ନଚେତ୍ ଖଣି ପ୍ରକଳ୍ପ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତା ଏବଂ କ୍ଷତିପୂରଣ ରାଶି ଭାରତର ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ଓଏମ୍‌ସିରୁ ଏକ ଆନ୍ତଃନିଗମ ଋଣ ନେଇ ଜମା କରାଯାଇଥିଲା।

ଏହି ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ ବେଆଇନ ଖଣି ଖନନ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ।

ଏକ ବ୍ୟବସାୟିକ ଖଣି ଖନନ କମ୍ପାନୀ ଭାବରେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ଭାବନା

2.6.8.4 ଯେହେତୁ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସହାୟକ କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ପତ୍ତି ବିନିବେଶ/ ବିକ୍ରୟ ସମାପନ ପରେ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟ ମାର୍ଚ୍ଚ 2015ଠାରୁ ବନ୍ଦ ହେବା ପରେ ହ୍ରାସ ପାଉଥିଲା, ଏହା ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଏବଂ ଇଡ୍‌କଲକୁ ଖଣି କମ୍ପାନୀ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରିବାକୁ ଏବଂ ଜିଓଓକୁ ଖଣି ବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2018)। ଇଡ୍‌କଲ୍ ପାଞ୍ଚଟି ଚାଲୁଥିବା ଲୁହା ପଥର ଖଣି, ଯାହାର ଲିଜ୍ ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ, 2015 ଅନୁଯାୟୀ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2020ରେ ସମାପ୍ତ ହେବାର ଥିଲା ତାହାକୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଜିଓଓକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା (ଫେବୃଆରୀ 2019)। ତେବେ ଜିଓଓ ଏହି ଲୁହାପଥର ଖଣି ବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ବିଚାର କରିନଥିଲେ। ଆଜିକା ତାରିଖରେ, ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଖଣି ଯଥା, ଆମ୍ବାଭାଲୀ ଚୂନ ପଥର ଖଣି ଏବଂ ଠାକୁରାଣୀ ଲୁହାପଥର ଖଣି ଅଛି ଯାହାକି ଅନୁସନ୍ଧାନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅଛି। ଏହାବ୍ୟତୀତ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଚୂନ ପଥର ଖଣି[29] ଥିଲା ଯାହାକି ଏହାର ବନ୍ଦ ସିମେଣ୍ଟ କାରଖାନାର ବିନିବେଶ ହେତୁ 23 ଡିସେମ୍ବର 2003ଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ନଥିଲା। ତେଣୁ, ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଜଣେ ବ୍ୟବସାୟିକ ଖଣି ଖନନକାରୀ ଭାବରେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ସମ୍ଭାବନାର ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ନିମ୍ନଲିଖିତଗୁଡ଼ିକ ଦେଖାଯାଇଥିଲା:

- ମିନେରାଲ କନ୍‌ସେସନ୍ ନିୟମ, 1960ର ନିୟମ 28(2) ଅନୁଯାୟୀ ଇଡ୍‌କଲ୍ ତିନୋଟି ଚୂନ ପଥର ଖଣି ବନ୍ଦ ହେବାର କାରଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଅକ୍ଟୋବର 2005 ସୁଦ୍ଧା ଜିଓଓରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା। ଅବଶ୍ୟ, ଇଡ୍‌କଲ୍ 11 ଅଗଷ୍ଟ 2011ରେ ଏହି ତିନୋଟି ନିଷ୍କ୍ରିୟ ଚୂନ ପଥର ଖଣି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜିଓଓକୁ ବିଳମ୍ବରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କଲା ଏବଂ ଏପରି ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମାଦେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଖଣି ଯୋଜନା/ଖଣି ଯୋଜନାର ସମୀକ୍ଷା/ ଆର୍ଥିକ

[29] ଦାମପଲ୍ଲୀ, ରହେନପଦାର ଏବଂ ଚାନ୍ଦପଲ୍ଲୀ

ନିଶ୍ଚିତତା ନଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଖଣିଗୁଡିକ ପାଇଁ ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀ ପାଇ ନଥିଲା। ଏହି ଅଭାବକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଭାରତୀୟ ଖଣି ବ୍ୟୁରୋ (ଆଇବିଏମ୍) ଏହି ସମସ୍ତ ଖଣିରେ ଖଣି କାରବାରକୁ ସ୍ଥଗିତ ରଖିବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଜାରି କରିଥିଲେ (ଡିସେମ୍ବର 2017), ଯାହାର ଆନୁମାନିକ ଗଚ୍ଛିତ ପରିମାଣ 12.221 ନିୟୁତ ଟନ୍ ଥିଲା। ଜୁଲାଇ 2019ରେ ଜିଓଓ ଦ୍ୱାରା ଖଣି ଲିଜ୍ ବନ୍ଦ କରାଯାଇଥିଲା। ତେଣୁ, ଆବେଦନ ଦାଖଲ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଜନାର ଏପରି ଅନୁପସ୍ଥିତି ବ୍ୟବସାୟିକ ଖଣି ଖନନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ପରିପନ୍ଥି ଥିଲା।

- ଇଡ୍‌କଲ୍ ଜିଓଓକୁ ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର ଅଧିନିୟମ, 2015ର ଧାରା 8(ବି) ଅଧିନରେ ସଂରକ୍ଷଣ ମାର୍ଗ ମାଧ୍ୟମରେ ଠାକୁରାଣୀ ବ୍ଲକ 'ଏ' ସହିତ ପାଞ୍ଚଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଲୁହାପଥର ଖଣି ଆବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2019)। ତେବେ, ଜିଓଓ ଠାକୁରାଣୀ ବ୍ଲକ 'ଏ' ଲୁହାପଥର ଖଣିର କେବଳ 416.512 ହେକ୍ଟରରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଏବଂ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷଣକୁ ଅନୁମୋଦନ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା (13 ନଭେମ୍ବର 2020)। ଇଡ୍‌କଲ୍ ଛଅ ମାସ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମାପ୍ତି ଅବଧିରେ ବିସ୍ତୃତ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତି କରିଥିଲା (ଜୁନ 2022 ଅର୍ଥାତ୍ 18 ମାସ ବିଳମ୍ବ ପରେ)। ତେଣୁ, ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଗତି ବ୍ୟବସାୟିକ ଖଣି ଖନନରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ମେଳ ଖାଉ ନଥିଲା ।

ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତରୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ ଯେ, ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ହରାଇ ଇଡ୍‌କଲ୍ ବ୍ୟବସାୟିକ ଖଣି ଖନନ ମାଧ୍ୟମରେ ବିବିଧକରଣ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା। ମାତ୍ର ସଠିକ ଯୋଜନାର ଅଭାବ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକ ସହଯୋଗର ଅନୁପସ୍ଥିତି ପାଇଁ ଏହା ମଧ୍ୟ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା।

ସରକାର ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2020ରେ ମିଆଦ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିବା ଖଣି ଆବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଜିଓଓ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଅନୁରୋଧକୁ ବିଚାର କରିନଥିଲେ। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ନିଲାମରେ ଭାଗ ନେଇ ଅନ୍ୟ ବିଡରମାନଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିପାରିଲା ନାହିଁ।

ତେଣୁ, ଏହା ସୂଚାଇ ଦେଇଥିଲା ଯେ, ଜଣେ ଖଣି ଖନନ ବ୍ୟବସାୟୀ ଭାବରେ ଇଡ୍‌କଲର ନୂଆ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବାରେ ସଠିକ୍ ଯୋଜନା ଏବଂ ଜିଓଓରୁ ଆବଶ୍ୟକ ସହଯୋଗ ଅନୁପସ୍ଥିତ ଥିଲା।

2.6.9 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାର ଅଭାବ

ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ ବିକାଶ କେନ୍ଦ୍ରର ଯୋଜନା ଅଧିନରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଅନୁଦାନର ଅଣ-ବ୍ୟବହାର

2.6.9.1 ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାକୁ ଆଧୁନିକୀକରଣ ଏବଂ ବିପୁଳ ପରିମାଣର ସ୍ଲାଗକୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ ବିକାଶ କେନ୍ଦ୍ର (ଯୋଜନା) ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ଅନୁଦାନ ଭାବରେ 2018-19 ବର୍ଷରେ 10 କୋଟି ଟଙ୍କା ପାଇଲା। ମେଟାଲ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପ୍ଲାଣ୍ଟ-II ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିବିଧ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କମ୍ପାନୀ 2.73 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା, ବିଭିନ୍ନ ଶକ୍ତି ସଂରକ୍ଷଣ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ 2.04 କୋଟି ଟଙ୍କା ରଖିଥିଲା ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020ରେ 5.23 କୋଟି ଟଙ୍କା ସରକାରଙ୍କୁ ଫେରସ୍ତ କରିଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷା ଦେଖିଲା ଯେ, ଉନ୍ନତ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦକତା ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାକୁ ଆଧୁନିକୀକରଣ କରିବା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁଦାନର ପରିମାଣକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ, କମ୍ପାନୀ ଏହାର ସାମଗ୍ରିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସିଓବିପି ଏବଂ ଜିଗିଙ୍ଗ କାରଖାନାର ବିଦ୍ୟମାନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବୈଷୟିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଯୋଜନା ଅଧିନରେ 2015-16ରୁ 2017-18 ମଧ୍ୟରେ 3 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅନୁଦାନ

ପାଇଥିଲା। କମ୍ପାନୀ ସିଓବିପିର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ 1.59 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଧାତୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କାରଖାନା-1 ସ୍ଥାପନରେ 1.99 କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲା। ସିଓବିପିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ କମିଶନ ପରୀକ୍ଷା ଫେବୃୟାରୀ 2018ରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ଖଣିର ଅମିତବ୍ୟୟୀ ଏବଂ ଅସୁରକ୍ଷିତ ଅବସ୍ଥା ହେତୁ ନଭେମ୍ବର 2018ରୁ ଟିସିଏମ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ତେଣୁ, 1.59 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ବିନିଯୋଗ ସହିତ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସିଓବିପି କେବଳ ନଅ ମାସ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଯେହେତୁ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ଇନପୁଟ୍ ଅଟେ, ନିଶ୍ଚିତ ଯୋଗାଣ ଅଭାବରୁ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନା ଆଧୁନିକୀକରଣ ନକରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା, କାରଣ କମ୍ ଦକ୍ଷତା ସହିତ ବ୍ରିକେଟ୍ କାରଖାନାର ମାନୁଆଲ ଅପରେସନ୍ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ଉତ୍ପାଦକତା ଉପରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଲା ଯାହାଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହେଲା। ଏହା ଉତ୍ପାଦକୁ ବଜାରରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତାମୂଳକ ଭାବରେ ପରିଣତ କରିପାରିଲା ନାହିଁ, ଯାହା ଫଳରେ ଚୁଲାଗୁଡିକ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଥିଲା।

ତଳଙ୍ଗୀ 'ବି' କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣି (ଟିସିଏମ୍)ର ଅଚଳାବସ୍ଥା ଏବଂ 11.23 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି

2.6.9.2 ଭାରତ ସରକାର ଇଡ୍‌କଲ୍ ସପକ୍ଷରେ 221.22 ହେକ୍ଟରରୁ ଅଧିକ ଟିସିଏମ୍‌ର ଖଣି ପଟ୍ଟା ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ (ଡିସେମ୍ବର 1992)। ଅନୁମୋଦନ ଅନୁଯାୟୀ, ଖଣି ପଟ୍ଟା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଇଡ୍‌କଲ୍‌କୁ 158.921 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅଣଜଙ୍ଗଲ ଜମିରେ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ନେବାକୁ ପଡିବ। ଇଡ୍‌କଲ୍ 92.42 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିଥିଲା କିନ୍ତୁ କେବଳ 17.483 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଏମ୍‌ଓଇଏଫ୍, ଜିଓଆଇ ଦ୍ୱାରା ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା (ଜୁନ 2001)। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଖଣି ପଟ୍ଟାକୁ ଦୁଇଟି ବ୍ଲକରେ ବିଭକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲା। ଜୁନ 2003ରେ ଜିଓଓ ଦ୍ୱାରା ସମୁଦାୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ 65.683 ହେକ୍ଟରରେ ତଳଙ୍ଗୀ 'ଏ' ଏବଂ ବାକି 155.537 ହେକ୍ଟରକୁ ତଳଙ୍ଗୀ 'ବି' ଭାବରେ ବିଭକ୍ତ କରି ଖଣି ପଟ୍ଟା ବ୍ୟବହାର କରିବା ପୂର୍ବରୁ ତଳଙ୍ଗୀ 'ବି'ର ଏମ୍‌ଓଇଏଫ୍ ଜଙ୍ଗଲ ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ ପଡିବ ବୋଲି ସର୍ତ୍ତ ରଖିଥିଲେ।

ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2003ରେ ତଳଙ୍ଗୀ 'ଏ' ପାଇଁ ଖଣି ପଟ୍ଟା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥିଲା। ତଳଙ୍ଗୀ 'ବି' ଖଣିର ଲିଜ୍ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ, କାରଣ ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ, 2015ର ଧାରା 10ଏ(2)(ସି)ର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ 11 ଜାନୁଆରୀ 2017 ଭିତରେ ଆଇନଗତ ଅନୁମତି ପାଇବାରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଥିଲା। ଆଇନଗତ ସର୍ତ୍ତ ପୂରଣ କରିବାରେ ବିଳମ୍ବ ହେତୁ ତଳଙ୍ଗୀ 'ବି' ଖଣି ପାଇଁ ଅନୁମୋଦନ ମିଳି ନଥିଲା, ତେଣୁ ଇଫ୍‌କାଲ୍ କାରଖାନାର କାର୍ଯ୍ୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଜିଓଆଇକୁ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 17ଏ(2) ଅନୁଯାୟୀ ଖଣି ସଂରକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା (ନଭେମ୍ବର 2018)। ତଥାପି, ଜଓଆଇ ଦ୍ୱାରା ଖଣିଜ ବ୍ଲକଗୁଡିକ ନିଲାମରେ ରଖାଯିବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ଅନୁମୋଦନ ହୋଇ ନଥିଲା। ତେଣୁ, ଖଣିଗୁଡିକର ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ନିଟ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୂଲ୍ୟ (ଏନ୍‌ପିଭି) ବାବଦକୁ 11.23 କୋଟି ଟଙ୍କା ଦେବା ପରେ ବି ଇଡ୍‌କଲ୍ ତଳଙ୍ଗୀ 'ବି' ରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିପାରିଲା ନାହିଁ।

ସରକାର ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ କହିଥିଲେ ଯେ, ଏନ୍‌ପିଭି ରାଶି ଫେରସ୍ତ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉଛି।

ତଲାଙ୍ଗୀ 'ଏ' କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣିର କାର୍ଯ୍ୟ

ଅଧିକ ହାରରେ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ ପଥର କ୍ରୟ ହେତୁ 22.99 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ବ୍ୟୟ

2.6.9.3 ଖଣିରୁ ଉତ୍ପାଦିତ 40 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ କ୍ରୋମ୍ ଥିବା କ୍ରୋମ ପଥର ଚୁଲାରେ ଚାର୍ଜ କରିବା ଏବଂ ବ୍ରିକେଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ Cr_2O_3 (କ୍ରୋମ) ସିଧାସଳଖ ଇଫ୍‌କାଲ କାରଖାନାକୁ ପଠାଯାଉଥିଲା। 40 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ କ୍ରୋମ ଥିବା କ୍ରୋମ ପଥରଗୁଡିକ ସିଓବିପିରେ କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରାଯାଉଥିଲା ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବ୍ରିକେଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା। 2017-18ରୁ 2021-22 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ, 25,591.280 ଏମ୍‌ଟି ଉଚ୍ଚ ଗ୍ରେଡ୍ ଖଣିଜ ସିଧାସଳଖ ଇଫ୍‌କାଲ୍ କାରଖାନାକୁ ପଠାଯାଇଥିଲା। କମ୍ପାନୀ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ (30 ପ୍ରତିଶତରୁ କମ କ୍ରୋମ) 65,579.230 ଏମ୍‌ଟି ବିକ୍ରି କଲା ଏବଂ 65,218.819 ଏମ୍‌ଟିକୁ ସିଓବିପିକୁ ପଠାଇଲା। 11 ନଭେମ୍ବର 2018ରୁ ଖଣିଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହେତୁ 2019-20 ବର୍ଷଠାରୁ କୌଣସି ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇପାରି ନଥିଲା।

ନଭେମ୍ବର 2018ରେ ଟିସିଏମ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହେବା ପରେ ମୁଖ୍ୟତଃ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ ପଥର ସମସ୍ୟା ହେତୁ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ଠାରେ ଥିବା ଫେରୋକ୍ରୋମ କାରଖାନା ଡିସେମ୍ବର 2019ଠାରୁ କ୍ରମାଗତ ଭାବରେ ଚାଲୁ ନଥିଲା। ଖଣିରୁ ଉଚ୍ଚ ଗ୍ରେଡ୍ ଖଣିଜ ପଥର ଶେଷ ହେବା ପରେ ଖଣିରେ ଉପଲବ୍ଧ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ ଖଣିଜ ପଥର ଉତ୍ତୋଳନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ଫେରୋକ୍ରୋମ୍ କାରଖାନାରେ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରି କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍‌ରେ ପରିଣତ କରାଯାଇଥିଲା। ବଜାରରୁ କିଣାଯାଇଥିବା ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର ଖଣିଜ ପଥର (ପ୍ରାୟତଃ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ ପଥର) ମୁଖ୍ୟ କଞ୍ଚାମାଲ ହୋଇଥିବାରୁ ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଧିକ ଦ୍ୱାରା କମ୍ପାନୀକୁ କ୍ଷତି ସହିବାକୁ ପଡିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 2017-18 ଏବଂ 2018-19 ମଧ୍ୟରେ କମ୍ପାନୀ ବଜାରରେ 65,579.230 ଏମ୍‌ଟି ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ ବେନିଫିସିଏସନ୍ ନକରି ବିକ୍ରି କରିଥିଲା, ସେହି ସମୟରେ କମ୍ପାନୀ ଏହାର କାରଖାନାରେ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବଜାର ମୂଲ୍ୟରେ ଓଏମ୍‌ସିରୁ ଉଚ୍ଚ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ କ୍ରୟ କରୁଥିଲା। ଏହି ଅବଧିରେ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିବା ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ ପଥର Cr_2O_3ର ହାର 20.36ରୁ 29.21 ମଧ୍ୟରେ ରହିବା ସହ ହାରାହାରି ଗ୍ରେଡ୍ 26.359 ପ୍ରତିଶତ Cr_2O_3 ଥିଲା। 2017-18 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଠିକାଦାର ହାରାହାରି 24.97 ପ୍ରତିଶତ Cr_2O_3 ସହିତ 29,384.398 ଏମ୍‌ଟି ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ ପଥର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ହାରାହାରି Cr_2O_3 50.40 ପ୍ରତିଶତ ଥିବା 12,895.000 ଏମ୍‌ଟି କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ। ବେନିଫିସିଏସନ୍ ମୂଲ୍ୟ ହାରାହାରି ପୁନରୁଦ୍ଧାରର 43.88 ପ୍ରତିଶତ ସହିତ ଉତ୍ପାଦିତ କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍ ପାଇଁ ପ୍ରତି ଟନ୍ 760 ଟଙ୍କା ଥିଲା। ସମାନ ହାରାହାରି ଶତକଡା ପୁନରୁଦ୍ଧାରକୁ ବିଚାର କରି ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିବା 64,643.460 ଏମ୍‌ଟି ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ୍ 2.16 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି 28,365.551 ଏମ୍‌ଟି କନ୍‌ସେନ୍‌ଟ୍ରେଟ୍ ବେନିଫିସିଏସନ୍ କରି ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା। ସେହି ସମୟରେ, ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଏହାର କାରଖାନାରେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ପାଇଁ ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରତି 7,526 ଟଙ୍କାରୁ 17,429 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକ ହାରରେ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ ପଥର କ୍ରୟ କରୁଥିଲା। ସେହି ତୁଳନାରେ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ ପଥର ବିକ୍ରୟରୁ 10.81 କୋଟି ଟଙ୍କା ପାଇଥିଲା ଏବଂ ସମାନ ପରିମାଣର ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ କଣିବାରେ 35.96 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲା।

ଏହାର ନିଜସ୍ୱ ଖଣିରୁ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ ଖଣିଜ ପଥର 10.81 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ ବିକ୍ରୟ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କମ୍ପାନୀ 2.16 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ବେନିଫିସିଏସନ୍ କରିପାରିଥାନ୍ତା, ତେବେ 35.96 କୋଟି ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଅଧିକ ହାରରେ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ ପଥର କିଣିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ହୋଇନଥାନ୍ତା। ମୋଟ ଖର୍ଚ୍ଚ 12.97 କୋଟି ଟଙ୍କା (10.81 କୋଟି + 2.16 କୋଟି) ତୁଳନାରେ କମ୍ପାନୀ 35.96 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲା, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସମାନ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ 22.99 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଛି।

ଏହାଦ୍ୱାରା ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଏହାର କାରଖାନାରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ବେନିଫିସିଏସନ୍ ନହୋଇ ଏହାର ନିଜସ୍ୱ ଖଣିରେ ଉପଲବ୍ଧ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ୍ ଖଣିଜ ପଥର ବିକ୍ରୟ ହେତୁ ଅଧିକ ହାରରେ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ କ୍ରୟ କରିବାରେ 22.99 କୋଟି ଟଙ୍କା (35.96 କୋଟି ଟଙ୍କା - 10.81 କୋଟି ଟଙ୍କା - 2.16 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା।

ସରକାର ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଧାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁପୂରକ ପଟା ପାଇଁ 10.00 କୋଟି ଟଙ୍କା ଦେୟ ପାଇଁ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ କ୍ରୋମ ଖଣିଜ ପଥର ବିକ୍ରୟ କରି ପାଣ୍ଠି ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଗଲା।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ନିମ୍ନ ଗ୍ରେଡର କ୍ରୋମ ପଥର ବିକ୍ରିରୁ 10.81 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆଦାୟ ତୁଳନାରେ ସମାନ ପରିମାଣରେ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣିଜ କଣିବା ପାଇଁ 35.96 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଥିଲା। ଉପଲବ୍ଧ ସମ୍ବଳଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାର ଖରାପ ଆର୍ଥିକ ପରିଚାଳନା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ସୂଚିତ କରୁଥିଲା।

ଆମ୍ପାଭାଲୀ ଚୂନ ପଥର ଖଣି ପାଇଁ ଏଜେନ୍ସି ଚୁକ୍ତିନାମାର ଅପାରଗ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା

2.6.9.4 ତୋଷାଳୀ ସିମେଣ୍ଟ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ଟିସିପିଏଲ୍) ସେମାନଙ୍କ ସିମେଣ୍ଟ କାରଖାନା ପାଇଁ ଇଡ୍‌କଲ୍ ସହିତ ଆମ୍ପାଭାଲୀ ଚୂନ ପଥର ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା 30 ଅଗଷ୍ଟ 2004ରେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କଲା । ତଦନୁସାରେ, ସିମେଣ୍ଟ କାରଖାନାର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଦିନକୁ 600 ଟନ୍ (ଟିପିଡି)ରୁ ବାର୍ଷିକ 0.7 ନିୟୁତ ଟନ୍ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବାର୍ଷିକ 1 ନିୟୁତ ଟନ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଏକ ସର୍ତ୍ତ ସହିତ ଏଜେନ୍ସି ଫି (ରୟାଲଟିର 30ରୁ 50 ପ୍ରତିଶତ ଦ୍ୱୈବାର୍ଷିକ 5 ପ୍ରତିଶତ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି) ଆଧାରରେ ସଂଶୋଧିତ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ସହିତ ଚୁକ୍ତିନାମା ଦଶ ବର୍ଷ ପାଇଁ (ବାର୍ଷିକ ସର୍ବନିମ୍ନ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟେଡ ଉତ୍ତୋଳନ 0.24 ନିୟୁତ ଟନ୍ ସହିତ) ନବୀକରଣ କରାଯାଇଥିଲା (24 ମାର୍ଚ୍ଚ 2009)। ଚୁକ୍ତିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ସମ୍ପ୍ରସାରଣର ଏକ ବର୍ଷ ପରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ସୁନିଶ୍ଚିତ ପରିମାଣକୁ ଏଜେନ୍ସି ଫି ବୃଦ୍ଧି ସହିତ ସଂଶୋଧନ କରାଯିବ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଟିସିପିଏଲ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2019ରୁ ଅପ୍ରେଲ 2022 ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ 1.02 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ଏଜେନ୍ସି ଫି ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ମଇ 2015ରେ ସେମାନଙ୍କ କାରଖାନାର କ୍ଷମତା 0.33 ନିୟୁତ ଟନ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ସତ୍ତ୍ୱେ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଅତିରିକ୍ତ ଏଜେନ୍ସି ଫି ଦାବି କରିପାରିଲା ନାହିଁ କାରଣ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ 0.7 ନିୟୁତ ଟନ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମତା ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ ଚୁକ୍ତିନାମାରେ କୌଣସି ସମୟସୀମା ନଥିଲା।

ସରକାର ଉତ୍ତରରେ କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, କାରଖାନାର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ପରେ ବିଭିନ୍ନ ବୈଷୟିକ ସମସ୍ୟା ତଥା ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ସମସ୍ୟା ହେତୁ ବାରମ୍ବାର ବିଦ୍ୟୁତ ବିଭ୍ରାଟ ହେତୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ଥିରତା ଆସିନଥିଲା। ଖଣିରୁ ସେମାନଙ୍କ ସିମେଣ୍ଟ କାରଖାନାକୁ ଚୂନ ପଥରର ପଠାଇବା ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ପରିମାଣଠାରୁ ମଧ କମ୍ ଥିଲା ତେଣୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ପ୍ରେରଣ ପରିମାଣ ସଂଶୋଧିତ ହୋଇନଥିଲା।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ, କାରଣ ଟିସିପିଏଲ୍ ସପକ୍ଷରେ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଥିବା ବେଳେ, ସେମାନଙ୍କ ସମର୍ଥନରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଦିଆଯାଇନଥିଲା।

କାରବାରି ଦକ୍ଷତାର ଅଭାବ

2.6.10 ରଣନୀତିକ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାର ଅଭାବ ବ୍ୟତୀତ ଯାହା କମ୍ପାନୀଗୁଡ଼ିକର ଦକ୍ଷତା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଉଥିଲା, ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ମଧ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଦୈନନ୍ଦିନ କାରବାରରେ ତ୍ରୁଟି ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ବଜାରରେ ସେମାନଙ୍କ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଆହୁରି ଜଟିଳ କରିଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ:

କମ୍ ଦରରେ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଏବଂ ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରି

2.6.10.1 ଇଡ୍‌କଲ୍, ଖବରକାଗଜରେ ଏବଂ ଏହାର ୱେବସାଇଟ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଟେଣ୍ଡର ଆହ୍ୱାନ ଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରେଡ୍ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ଏବଂ ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରି କରୁଥିଲା। ଇଡ୍‌କଲ୍ ଦ୍ୱାରା ଖୋଲା ଟେଣ୍ଡର ମାଧ୍ୟମରେ ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରିର ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ବିସ୍ତାର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଦାମ ଲାଗୁ କରିବାର ସର୍ତ୍ତ ନଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, କମ୍ପାନୀ ଟେଣ୍ଡରର ବୈଧ ଅବଧି ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଦରରେ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ତୋଳନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିବା ବେଳେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଟେଣ୍ଡର ମାଧ୍ୟମରେ ସମାନ ଗ୍ରେଡ୍ ଏବଂ ଆକାରର ଲୁହାପଥର ପାଇଁ ଏହା ଅଧିକ ଦର ହାସଲ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଚୁକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ବିକ୍ରିରୁ ତାହା ଆଦାୟ କରିପାରି ନଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଲୁହା ପଥରର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଦର ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରତି 1,650 ଟଙ୍କାରୁ 8,505 ଟଙ୍କା ବିସ୍ତାର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବରୁ ପାଇସାରି ଥିବା ବେଳେ କମ୍ପାନୀ 270 ଟଙ୍କାରୁ 5,215 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରାକ୍ ସଂଶୋଧିତ ଦରରେ ଉଠାଣ ସମୟକୁ ବଢ଼ାଇ ଖଣିରୁ ଲୁହାପଥର ଉଠାଇବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା। ଏହାଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତୋଳନ ଅବଧିର ବୃଦ୍ଧିକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ କମ୍ ଦରରେ 28,562.820 ଏମ୍‌ଟି ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରିରେ 3.46 କୋଟି ଟଙ୍କା ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା।

ଇଡ୍‌କଲ୍ କ୍ରେତାମାନଙ୍କୁ ତାଜା ଟେଣ୍ଡର ନକରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିତରଣ ସମୟସୀମା ପରେ ଅଧିକ ସାମଗ୍ରୀ ଉଠାଇବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ବର୍ଦ୍ଧିତ ମୂଲ୍ୟର ଲାଭରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚିତ କରିଥିଲା। ଜୁନ 2020ଠାରୁ, ଇଡ୍‌କଲ୍ କାଲିବ୍ରେଟେଡ୍ ଲମ୍ପ ଲୁହାପଥର (ସିଏଲ୍‌ଓ)ର ବିକ୍ରି ପାଇଁ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହାର 3,370 ଟଙ୍କାରୁ 5,701 ଟଙ୍କା ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରତି ପାଇଲା ଏବଂ ସ୍କ୍ରିନ ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡ ପାଇଁ ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରତି 1,674 ଟଙ୍କା ତୁଳନାରେ ଫେବୃଆରୀ 2020ରେ ମିଳିଥିବା ଶେଷ ଟେଣ୍ଡରର ଦର ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରତି 404 ଟଙ୍କା ଥିଲା। ତେଣୁ, ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଜୁନ 2020 ପରେ ବଜାରରେ ଲୁହାପଥର ମୂଲ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି। ଅବଶ୍ୟ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଗୁଣ୍ଡ ଲୁହାପଥର (ସିଆଇଓଏଫ୍) ପାଇଁ ଅତିରିକ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ପାଇବା ପାଇଁ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ବର୍ଦ୍ଧିତ ମୂଲ୍ୟର ସୁବିଧା ପାଇବାକୁ ଜୁନ 2020ଠାରୁ କୌଣସି ନୂଆ ଟେଣ୍ଡର ଆହ୍ୱାନ କରିନଥିଲା। ଜୁନରୁ ଅକ୍ଟୋବର 2020 ମଧ୍ୟରେ ଏହା ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଅବଧିରେ ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରତି 295/300 ଟଙ୍କାର ପ୍ରାକ୍ ସଂଶୋଧିତ ଦରରେ 39,647.810 ଏମ୍‌ଟି ସାମଗ୍ରୀ ଉଠାଇବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା। ଡିସେମ୍ବର 2020ରେ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଥିବା ଟେଣ୍ଡର ଅନୁଯାୟୀ ଇଡ୍‌କଲ୍ ସିଆଇଓଏଫ୍‌ର ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଭାବରେ ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରତି 2,258 ଟଙ୍କା ହାସଲ କରିଛି।

ସରକାର ଉତ୍ତର ଦେଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଷ୍ଟାକ/ଶ୍ରମିକ ସମସ୍ୟା ତଥା ଖଣିଜ ପଥର ଅପସାରଣ ଅନୁମତି ନପାଇ କମ୍ପାନୀ କ୍ରେତାଙ୍କୁ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ତେଣୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ ମାଗିବା ଠିକ୍ ନଥିଲା। ଖୋଲା ଟେଣ୍ଡରର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ 60 ଦିନର ବିତରଣ ସମୟକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଅବଧିଠାରୁ କୌଣସି ବିସ୍ତାର ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ନାହିଁ। ତେଣୁ କୌଣସି ଉଚ୍ଚ ଦର ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନଥିଲା।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା, କାରଣ କମ୍ପାନୀ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ପୂର୍ବ ସଂଶୋଧିତ ହାରରେ ସାମଗ୍ରୀକୁ ଉଠାଇବାକୁ 95ରୁ 401 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଧ ସମୟ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ଯାହା 60 ଦିନର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ବିତରଣ ଅବଧି ବାହାରେ ଥିଲା।

ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ କମ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା କାରଣରୁ 11.46 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ

2.6.10.2 ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଜୁଲାଇ 2021ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଆଠଟି ଇ-ନିଲାମ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ଶେଷ ବିଡ୍ ମୂଲ୍ୟ ବଦଳରେ ଶେଷ ନିଲାମ ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାର କରି ଏମ୍‌ଟି ପ୍ରତି 5,700ରୁ 11,000 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମ୍ ହାରରେ 5-18 ମିଲିମିଟର ସିଏଲ୍‌ଓ ଲୁହାପଥରର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ। କମ୍ ହାରରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିବା ହେତୁ, କମ୍ପାନୀ ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ 5-18 ମିଲିମିଟର ସିଏଲ୍‌ଓର 1,10,083.43 ଏମ୍‌ଟି ବିକ୍ରିରେ 11.46 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅତିରିକ୍ତ ରାଜସ୍ୱ ପାଇବାର ଏକ ସୁଯୋଗ ହରାଇଲା।

ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଗତ ବିଡ୍ ମୂଲ୍ୟ, ଗତ ପ୍ରକାଶିତ ମାସର ଏଏସ୍‌ପି, ଇସ୍ପାତ ମିଣ୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ସ୍ପଞ୍ଜ ଲୁହାର ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାର କରି ଲୁହାପଥର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା । ଯେହେତୁ ବଜାର ଅସ୍ଥିର ଥିଲା, କେବଳ ଶେଷ ବିଡ୍ ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାର କରି ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ନିଲାମ ଦିନରେ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଏବଂ ଚାହିଦାକୁ ବିଚାର କରି କ୍ରେତାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ମୂଲ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ।

ଶେଷ ବିଡ୍ ମୂଲ୍ୟ ବଜାର ସ୍ଥିତି ବିଷୟକ ସୂଚନାର ମୂଳ ଉତ୍ସ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା । ତେଣୁ, ଅନ୍ୟ ଉତ୍ସଗୁଡିକ ଅପେକ୍ଷା ଏହାକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ସମ୍ପୃକ୍ତ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ଥିଲା ।

ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ କମ୍ ହାରରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର ହେତୁ 3.08 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ

2.6.10.3 ଇଡ୍‌କଲ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ସାତୋଟି ଇ-ନିଲାମ କଲା । ଇ-ନିଲାମ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ବଜାର ସ୍ଥିତି ଯଥା: ଇସ୍ପାତ ମିଣ୍ଟ ମୂଲ୍ୟକୁ[30] ତୁଳନା କରି ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଚୂଡାନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ, ଇ-ନିଲାମ ପଦ୍ଧତି ଅନୁଯାୟୀ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଶେଷ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟକୁ ସେମାନଙ୍କର ଆଧାର ଭାବରେ ବିବେଚନା କଲା, ଯାହା ଉପରେ ଗତ ଟେଣ୍ଡର ତାରିଖରୁ ଇସ୍ପାତ ମିଣ୍ଟ ମୂଲ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡିକର ପ୍ରଭାବ ଯୋଡା/ଫେଡା ଯାଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଟେଣ୍ଡର ପାଇଁ ସ୍ଥିର ହେବାକୁ ଥିବା ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ବିଦ୍ୟମାନ ବଜାର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ କମ୍‌ରେ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା । ଯେହେତୁ, ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର ଇସ୍ପାତ ମିଣ୍ଟ ମୂଲ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିଥିଲା, ଶେଷ ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ବଦଳରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଇସ୍ପାତ ମିଣ୍ଟ ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାର କରି ସର୍ବନିମ୍ନ ମୂଲ୍ୟ ସ୍ଥିର କରାଯିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ଏହା ନକରିବା ଦ୍ୱାରା ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିର 4,485.308 ଏମ୍‌ଟି ବିକ୍ରିରେ 3.08 କୋଟି ଟଙ୍କା ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା ।

ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରିରେ ଅତିରିକ୍ତ 8.25 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଦେୟ

2.6.10.4 ଏଚ୍$_1$ ବିଡ୍ ଭିତ୍ତିରେ ବିକ୍ରୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଟେଣ୍ଡରର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ରୟାଲଟି, ଡିଏମ୍‌ଏଫ୍‌କୁ ଅବଦାନ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀ ଶୁଳ୍କ ଏବଂ ଟିକସ ବିତରଣ ସମୟରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ବୋଲି ସେଗୁଡିକୁ ବାଦ ଦେଇ ବିଡରମାନଙ୍କୁ କେବଳ ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ, ରୟାଲଟି ଏବଂ ଡିଏମ୍‌ଏଫ୍, ଏନ୍‌ଏମ୍‌ଇଟି ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟତୀତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଟିକସ କିମ୍ବା ଶୁଳ୍କ ଲାଗୁ କରାଗଲେ କ୍ରେତାଙ୍କଠାରୁ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ପାଇଁ ଟେଣ୍ଡରଗୁଡିକରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇ ନଥିଲା । ଖଣି ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ବିକାଶ ଏବଂ ନିୟମାବଳୀ) ସଂଶୋଧନ ଅଧିନିୟମ, 2021ର ଧାରା 8(4), 8ଏ (8) ଏବଂ 17 ଏ (2ସି) ଅନୁଯାୟୀ, ଆଇନର ବିଜ୍ଞପ୍ତି ତାରିଖ ଯଥା: 28 ମାର୍ଚ୍ଚ 2021ଠାରୁ ଖଣିରୁ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିବା ଲୁହାପଥର ପରିମାଣ ଉପରେ ରୟାଲଟିର 1.5 ଗୁଣ ସହିତ ସମାନ ପରିମାଣର ଅତିରିକ୍ତ ଦେୟ ଦେବାକୁ ଇଡ୍‌କଲ୍ ବାଧ ଥିଲା । । ଯେହେତୁ, ଟେଣ୍ଡର ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦାୟ ହୋଇଥିବା ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି ପାଇଁ ଇଡ୍‌କଲ୍‌କୁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାର ସର୍ତ୍ତ ନଥିଲା, ତେଣୁ 60,110.050 ଏମ୍‌ଟି ଲୁହାପଥର ବିକ୍ରିରେ ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣ 8.25 କୋଟି ଟଙ୍କା, ନିଜ ପାଣ୍ଠିର ଉତ୍ସରୁ ଦେବାକୁ ପଡିଲା (ଡିସେମ୍ବର 2021/ଜାନୁଆରୀ 2022) ।

ସରକାର ତାଙ୍କ ଉତ୍ତରରେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, 28 ମାର୍ଚ୍ଚ 2021ରେ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ସମସ୍ତ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି ଜମା କରିବାକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି ବିଚାର ନକରି ମୂଲ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିବାରୁ ସେମାନେ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଟେଣ୍ଡର ସର୍ତ୍ତାବଳୀରେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦାୟ କରାଯାଉଥିବା ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି କ୍ଷତିପୂରଣ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅତିରିକ୍ତ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା ରାଶି ବିଚାର କରିବା ପରେ କ୍ରେତା କମ୍ ମୂଲ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥାଆନ୍ତେ ।

---

[30] ଇସ୍ପାତ ମିଣ୍ଟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥର ମୂଲ୍ୟ

ଏହି ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ କ୍ରେତାମାନଙ୍କୁ ଆଇନଗତ କୌଣସି ଶୁଳ୍କ ବୃଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ବାଧ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଧାରା ରହିବା ଏକ ସାଧାରଣ ବିଜ୍ଞତା ଥିଲା। ଜୁଲାଇ 2021 ପରଠାରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଟେଣ୍ଡରରେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦାୟ କରାଯିବାକୁ ଥିବା କୌଣସି ଟିକସ କିମ୍ବା ଶୁଳ୍କର ବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ଇଡ୍‌କଲ୍ କ୍ରେତାଙ୍କଠାରୁ ଏହି ଅର୍ଥ ଆଦାୟ ପାଇଁ ସଠିକ ଭାବରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଥିଲା।

କ୍ଷତି କରୁଥିବା ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକର ପୁନରୁଦ୍ଧାରରେ ସରକାରଙ୍କ ଭୂମିକା

2.6.10.5 ଆରମ୍ଭରେ ଯେପରି ଦେଖାଯାଇଥିଲା, କ୍ଷତି କରୁଥିବା ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକର ବିନିବେଶ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରିବା ପାଇଁ କୋପୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲା। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜିଓଓ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଢ଼ାଞ୍ଚା ପ୍ରଭାବହୀନ ଥିଲା ଯାହା ଦ୍ୱାରା ରଣନୀତିକ ନିବେଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇନଥିଲା ଯାହା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା:

ଓଡିଶାରେ ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକର ବିନିବେଶର ପ୍ରକ୍ରିୟା

2.6.10.6 ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକର ବିନିବେଶ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଏବଂ କମ୍ପାନୀର ସଦସ୍ୟଗଣ ଅନୁମୋଦନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ୟୋଗ (ପିଇ) ବିଭାଗକୁ ବିନିବେଶ ପାଇଁ ନୋଡାଲ ବିଭାଗ ଭାବରେ ଅବଗତ କରାଯିବ। ପିଇ ବିଭାଗ ଓଡିଶାରେ ପିଏସ୍ୟୁଗୁଡିକର ବିନବେଶ ପାଇଁ ଏକ ତିନି ସ୍ତରୀୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ପ୍ରଣାଳୀ ରଖିଥିଲା (ନଭେମ୍ବର 2002/ଜାନୁଆରୀ 2021)। ଯଥା, (କ) ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ ସଚିବଙ୍କ ଅଧକ୍ଷତାରେ ଆନ୍ତଃବିଭାଗ କୋର୍ ଗ୍ରୁପ (ଆଇଡିସିଜି), (ଖ) ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କ ଅଧକ୍ଷତାରେ କମ୍ପାନୀ ଏବଂ ସମବାୟ ଉଦ୍ୟୋଗ ପୁନଃନିର୍ମାଣ ସମିତି (ପିସିଇଆରସି) ଏବଂ (ଗ) ମନ୍ତ୍ରୀ (ଅର୍ଥ, ପିଇ, ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ଆଇନ)ଙ୍କ ଅଧକ୍ଷତାରେ ଡିସ୍‌ଇନ୍‌ଭେଷ୍ଟମେଣ୍ଟ କ୍ୟାବିନେଟ୍ ଉପ କମିଟି (ସିସିଡି)। ସିସିଡି ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଶେଷରେ କ୍ୟାବିନେଟ୍ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ହେବ।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସିସିଡିର ବୈଠକରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଏବଂ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର ମିଳିତ ଉଦ୍ୟୋଗ/ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଷ୍ଟିଲ ଅଥରିଟି ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ଲିମିଟେଡ୍ (ଏସ୍ଏଆଇଏଲ୍) ସହିତ ମୂଲଚଲ କରିବ। ଏସ୍ଏଆଇଏଲ୍ ଏହାର ଆର୍ଥିକ ବିଡ୍ 26 ନଭେମ୍ବର 2014ରେ ଅତିରିକ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ସହିତ ଦାଖଲ କରିଥିଲା ଯାହା ପିସିଇଆରସି ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇନଥିଲା। ଅଥଚ, 2017-18ରୁ 2021-22 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଆଇଡିସିଜିର ତିନୋଟି ବୈଠକ ଏବଂ ପିସିଇଆରସିର ଦୁଇଟି ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ କ୍ଷତି ସହୁଥିବା ସହାୟକ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ବିନିବେଶ ଉପରେ ଚୂଡାନ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2010ଠାରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିସିଡି ସହିତ କୌଣସି ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇନଥିଲା।

ଏସ୍ଏଆଇଏଲ୍ ସହିତ ମୂଲଚଲ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେବା ପରେ, ପିସିଇଆରସି ସୁପାରିଶ କଲା (ଜୁଲାଇ 2015) ଯେ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏହାର ସହାୟକ କମ୍ପାନୀ ଯଥା: ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଓ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ରେ 51 ପ୍ରତିଶତ ଇକ୍ୱିଟି ଅଂଶଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ସିପିଏସ୍ୟୁମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିବା ଉଚିତ। ସମସ୍ତ ସିପିଏସ୍ୟୁ[31] ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଏବଂ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ର ତିଷ୍ଠି ରହିବା ଏବଂ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ ଲିଜ୍/ଲିଙ୍କେଜ୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। ତେଣୁ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଜିଓଓକୁ ଇଡ୍‌କଲର ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ ପାଇଁ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଏବଂ ଆଧୁନିକୀକରଣ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପିଏସ୍ୟୁକୁ ଏକ ରଣନୀତିକ ଭାଗିଦାରୀ ଭାବରେ ଆଣିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଲୁହାପଥର ଖଣି ଏବଂ ଗୋଟିଏ କ୍ରୋମ ପଥର ଖଣି ଆବଣ୍ଟନକୁ ବିଚାର କରିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କଲା (26 ନଭେମ୍ବର 2015) । ତେବେ, ତାହା କଦାପି ବାସ୍ତବ ହୋଇନଥିଲା।

କେଆଇଓସିଏଲ୍, ଏକମାତ୍ର ଆଗ୍ରହୀ ସିପିଏସ୍ୟୁ, ସୂଚନା ଦେଇଥିଲା (25 ଅପ୍ରେଲ 2016) ଯେ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି/ସୁନିଶ୍ଚିତ କୋଇଲା ସଂଯୋଗ ବିନା ପରିଚାଳନା/ମାଲିକାନାର ପ୍ରସ୍ତାବିତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରେ ମଧ

---

[31] ଏସ୍ଏଆଇଏଲ୍, ଜାତୀୟ ଖଣିଜ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ (ଏନ୍ଏମ୍‌ଡିସି), ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଇସ୍ପାତ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଆରଆଇଏନ୍ଏଲ୍), ଜାତୀୟ ଆଲୁମିନିୟମ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (ନାଲକୋ) ଏବଂ କୁଦ୍ରେମୁଖ ଲୁହାପଥର କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (କେଆଇଓସିଏଲ୍)

ଇଡ୍‌କଲ୍ ଗୋଷ୍ଠୀର ସାମ୍ପ୍ରତିକ କାର୍ଯ୍ୟ ବୈଷୟିକ କିମ୍ବା ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ, ଏବଂ 25 ଅପ୍ରେଲ 2016ରେ ଆର୍ଥିକ ବିଡ୍ ଦାଖଲ କରିଥିଲା। ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସର୍ତ୍ତ ସହିତ ଶେୟାର ପିଛା 226.72 ଟଙ୍କାର ରିଜର୍ଭ ମୂଲ୍ୟ ତୁଳନାରେ ମୋଟ 140 କୋଟି ଟଙ୍କା ସହିତ 51 ପ୍ରତିଶତ ଇକ୍ୱିଟି ଅଂଶଧନ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ କେଆଇଓସିଏଲ୍ ଶେୟାର ପିଛା 235.49 ଟଙ୍କା ଯାଚିଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2016)। 09 ଜୁନ 2016ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବୈଠକରେ ପିସିଇଆରସି ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବିଋର ବିମର୍ଶ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବିଡ୍‌ର ସର୍ତ୍ତ ବିଷୟରେ କେଆଇଓସିଏଲ୍ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଆଇଡିସିଜିକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ। ଆଲୋଚନା ସମୟରେ (12 ଅଗଷ୍ଟ 2016) କେଆଇଓସିଏଲ୍ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଲୁହା ଏବଂ କ୍ରୋମ ପଥର ଖନନ ଲିଜ ଯଥାକ୍ରମେ 100 ନିୟୁତ ଟନ୍ ଏବଂ 1 ନିୟୁତ ଟନ୍ ରିଜର୍ଭ ସହ ମଞ୍ଜୁର କରିବା ଏକ ମୌଳିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଅଟେ ଯାହା ବିନା ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଏବଂ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌କୁ ବିନିବେଶ ଏବଂ ପୁନରୁତ୍ଥାନ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ।

ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଏବଂ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌ରେ ନିଜସ୍ୱ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଲୁହାପଥର ଏବଂ କ୍ରୋମ ପଥର ଖଣି ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଇସ୍ପାତ ଏବଂ ଖଣି ବିଭାଗକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା (23 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2016)। ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, 24 ଡିସେମ୍ବର 2016ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପିସିଇଆରସି ବୈଠକରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ସିସିଡିର ଅନୁମୋଦନ ପାଇବା ପାଇଁ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ କେଆଇଓସିଏଲ୍‌କୁ ସେମାନଙ୍କର ଚୂଡାନ୍ତ ଅନୁମୋଦନ ପଠାଇବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇପାରେ। ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ, କେଆଇଓସିଏଲ୍ ସେମାନଙ୍କର 8,335 କୋଟି ଟଙ୍କା ଖଣିରେ ବିକାଶ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବିନିଯୋଗ ଏବଂ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ରେ 1.2 ଏମ୍‌ଟିର ଏକ ଇଣ୍ଟିଗ୍ରେଟେଡ୍ ଇସ୍ପାତ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ସଂଶୋଧିତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କଲା (ଜାନୁଆରୀ 2017)। ଇଡ୍‌କଲ୍ ପାଇଁ ଠାକୁରାଣୀ 'ଏ' ଲୁହାପଥର ଖଣି ସଂରକ୍ଷଣ/ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଦେବାକୁ ଜିଓଓ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ବିଋର ଏବଂ ଅନୁମୋଦନ କରିବାକୁ ସେମାନେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌କୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ। କେଆଇଓସିଏଲ୍ ମଧ୍ୟ 24 ଡିସେମ୍ବର 2016ରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ପିସିଇଆରସି ବୈଠକର ମିନିଟ୍ ଜାରି କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା (ଅପ୍ରେଲ 2017) ଯାହାଦ୍ୱାରା କେଆଇଓସିଏଲ୍ ସେମାନଙ୍କର ବୋର୍ଡ/ଜିଓଆଇ ସହିତ ରଣନୀତିକ ଭାଗିଦାରୀକୁ ଆଗକୁ ନେଇପାରିବେ। ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ପାଇଁ ନିଜସ୍ୱ ଖଣିଗୁଡିକର ସଂରକ୍ଷଣ ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ନିଶ୍ଚିତତା ବିନା ଛଅ ମାସ ବିଳମ୍ବ ପରେ ପିଇ ବିଭାଗ 19 ଜୁନ 2017ରେ ବୈଠକ ମିନିଟ୍ ଦାଖଲ କରିଥିଲା। ତେଣୁ, କେଆଇଓସିଏଲ୍ ଆର୍ଥିକ ବୈଧତାକୁ ଆହୁରି ବିସ୍ତାର କରିବାର ଅନୁରୋଧକୁ ଗ୍ରହଣ ନକରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲା (ଅଗଷ୍ଟ 2017)। ଏହାଦ୍ୱାରା ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏହାର କ୍ଷତି ସହୁଥିବା ସହାୟକ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକୁ ପୁନଃଜୀବିତ କରିବାରେ 140 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଂଶଧନ ସହିତ କେଆଇଓସିଏଲ୍‌କୁ ଏକ ରଣନୀତିକ ନିବେଶକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ହଠାତ୍ ସମାପ୍ତ କରିଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ବିନିବେଶରେ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ବିନିବେଶ ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ନିବେଶକଙ୍କ ଖରାପ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାକୁ ବିଋରକୁ ନିଆଯିବା ପରେ, ଇଡ୍‌କଲ୍ ତଥା ଏହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକାନାରେ ଥିବା ସହାୟକ କମ୍ପାନୀ ଯଥା, ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଏବଂ ଇଫ୍‌କାଲ୍‌କୁ ଓଏମ୍‌ସିରେ ମିଶ୍ରଣ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ କ୍ୟାବିନେଟ୍ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା, କାରଣ ମିଶ୍ରଣ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କେବଳ ଅଗଷ୍ଟ 2022ରେ ନିଆଯାଇଥିଲା। ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିବା ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ପୂର୍ବର ଅବଧି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡିକ ବିଷୟରେ ଉତ୍ତର ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନଥିଲା।

ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ବିନିବେଶ ପାଇଁ ଜିଓଓ ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ବିଳମ୍ବ

2.6.10.7 କେଆଇଓସିଏଲ୍ ଓହରିଯିବା ହେତୁ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ବିନିବେଶ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଅଗଷ୍ଟ 2017ରେ ବିଫଳ ହେବା ପରେ ଇଡ୍‌କଲ୍ ଜିଓଓକୁ ଏହାକୁ ଏକ ଖଣି କମ୍ପାନୀ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2018) ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଠାକୁରାଣୀ ବ୍ଲକ 'ଏ' ସଂରକ୍ଷଣର ଏକ ଯଥାର୍ଥତା ଜୁଲାଇ 2018ରେ ଜିଓଓରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା। ସେହି ଅନୁରୋଧ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇନଥିଲା, ତା' ପରିବର୍ତ୍ତେ ପିସିଇଆରସି ମେଟାଲ ସ୍କ୍ରାପ୍ ବାଣିଜ୍ୟ ନିଗମ (ଏମ୍‌ଏସ୍‌ଟିସି) ମାଧ୍ୟମରେ ଇ-ନିଲାମ ମାର୍ଗରେ

ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର କାରଖାନା ଏବଂ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା (ନଭେମ୍ବର 2019) କାରଣ ସେଗୁଡିକ ବହୁତ ପୁରୁଣା ଓ ଅବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା। ସେମାନଙ୍କ ବୈଠକ ଡକାଯାଇ ନଥିବାରୁ ସିସିଡି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ଦେଇନଥିଲେ।

ଯେହେତୁ ଇଡ୍‌କଲ୍ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଅଧିନରେ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଏବଂ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ଚଳାଇବା ଏହା ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ପକାଇବ, ଏହାର ସହାୟକ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର 100 ପ୍ରତିଶତ ବିନିବେଶ ପାଇଁ ଜିଓଓକୁ ନିବେଦନ କରିବାକୁ ଇଡ୍‌କଲ୍ ବୋର୍ଡ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 2021)। ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏହାର ବୃହତ ବକେୟା ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେଉନଥିବା ବିଷୟକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ପିସିଇଆରସି, ଇଡ୍‌କଲ୍ ଏବଂ ଏହାର ସହାୟକ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକୁ ଓଏମ୍‌ସି ସହିତ ମିଶ୍ରଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (02 ମଇ 2022) ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଓଏମ୍‌ସି ଏହାର ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବ, ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଏକତ୍ରୀକୃତ କ୍ଷତି ଯୋଗୁ ହୋଇଥିବା ଟିକସ ସୁବିଧା ମଧ ପାଇବ। ଏହାଛଡା ଖଣି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ ବୃହତ ଜମି ବ୍ୟାଙ୍କକୁ ଉପଯୋଗ କରିବ। ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଶେଷରେ 12 ଅଗଷ୍ଟ 2022ରେ କ୍ୟାବିନେଟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ସରକାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସିସିଡିର ଗଠନ ନହେବାରୁ କମ୍ପାନୀଗୁଡିକର ବିନିବେଶରେ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଛି ।

ଉପସଂହାର

ଓଡିଶାର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ଗ୍ରହଣୀୟ ସତ୍ୟ ଅଟେ ଏବଂ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ରହିଛି। ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ରଣନୀତିକ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ଏବଂ କାରବାରଗତ ଅଭାବ ଏହାକୁ ରାଜ୍ୟର ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଏକ କମ୍ପାନୀ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବହୀନ କରିଦେଲା ଏବଂ ଉଭୟ ଖଣିଜ ଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷତି ସହିଥିଲେ। ଜିଓଓ ମଧ ଏକ ଅଂଶୀଦାର ଭାବରେ ଏହାର ଭୂମିକାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା ଯାହାର ଉଭୟ ପୁନରୁଜ୍ଜୀବନ ଏବଂ ବିନିବେଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୀତିଗତ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଖଣିଜ ଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପଗୁଡିକରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଇଡ୍‌କଲ୍ ବିନିବେଶ ପାଇଁ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇ ନଥିଲା। ଶେଷରେ ଓଏମ୍‌ସି ସହିତ ମିଶ୍ରଣ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଗଲା ଯଦିଓ ଏହା ଉତ୍ପାଦନ ଶିଳ୍ପ ପରିଚାଳନା ସହିତ ଜଡିତ ନୁହେଁ। ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଏକତ୍ରୀକୃତ କ୍ଷତିରୁ ଓଏମ୍‌ସିକୁ କର ଲାଭର ବିଚାର କେବଳ ଅପାରଗତାର ମୂଳ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଅଣଦେଖା କରିବାର ସୂଚକ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ।

ସୁପାରିଶ

- **ରାଜ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶରେ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର ଭୂମିକାକୁ ସରକାର ସେମାନଙ୍କର ଅବଦାନର ପାରାମିଟର ସହିତ ଆଜିର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ପୁନଃବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିପାରନ୍ତି।**
- **ସରକାର ଆସୁଥିବା ସମସ୍ୟାର ଶୀଘ୍ର ନିରାକରଣ ଓ ପୁନରୁଜ୍ଜୀବନ ନିମିତ୍ତ ସମୟାନୁବର୍ତ୍ତୀ ପଦକ୍ଷେପ ପାଇଁ ଇଡ୍‌କଲ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାର କ୍ରମାଗତ ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ଦୃଢ଼ ପ୍ରଣାଳୀ ବିକାଶ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିପାରନ୍ତି।**
- **ସରକାର ଦଣ୍ଡନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଦୂରେଇ ସମ୍ପୃକ୍ତ ନିୟମାବଳୀର ଅନୁପାଳନ ନିଶ୍ଚିତ କରିପାରନ୍ତି।**
- **ଶିଳ୍ପ ପ୍ରୋତ୍ସାହନର ଭୂମିକା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଦ୍ୱାରା ବେସରକାରୀ ପଦକ୍ଷେପର ଏକ ସପ୍ଲିମେଣ୍ଟ ଭାବରେ ସରକାର ଏକ ବିକଳ୍ପ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି।**
- **ସରକାର ତାଙ୍କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବିନିବେଶ କୌଶଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି ।**

2.7 ଓଡିଶା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍

ଉପକ୍ରମ

2.7.1 ଓଡିଶା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି) ଗୃହ ଏବଂ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ଅଧିନରେ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକାନା ଥିବା ସରକାରୀ କମ୍ପାନୀ ଭାବରେ 19 ଅଗଷ୍ଟ 1994ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା। ଏହାର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ, ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ତଥା ବିକାଶ କରିବା ଥିଲା। ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଗ୍ରାମୀଣ ଗୃହ, ଆଜି ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। ବିଜୁ ପକ୍କାଘର ଯୋଜନା, ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆବାସ ଯୋଜନା ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରାମୀଣ ଗୃହ ଯୋଜନା ଓଡିଶା ସରକାର ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି। ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ କମ୍ପାନୀ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାକୁ ବଜାୟ ରଖିପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ପରିଣାମରେ କମ୍ପାନୀର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯଥା, ବାସଗୃହ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯୋଜନା ଋଣର ସ୍ୱଳ୍ପ ଅସୁଲି ଏବଂ ପାଣ୍ଠିର ଅଭାବ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଲଗାଯାଇଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଯୋଗୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା (ଜୁଲାଇ 2003)। କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀଙ୍କ ବିନା କମ୍ପାନୀ ବୈଷୟିକ ଭାବରେ ଚାଲୁରହିଥିଲା, ଯାହା ବିଗତ 13 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଏହାର ହିସାବ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲା। ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ଶେଷ ହୋଇଥିବା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କମ୍ପାନୀ 6.69 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି କରିଥିଲା ଯାହାକି ଏହାର 2,405.11 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବକେୟା ଦେୟର 0.28 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା। ସମୀକ୍ଷାରେ ନିମ୍ନ ଅନୁଚ୍ଛେଦଗୁଡିକରେ ବ୍ୟବସାୟର ସ୍ଥିତି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି।

2.7.2 ସାଙ୍ଗଠନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଜୁନ୍ 2016ଠାରୁ କମ୍ପାନୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଗଠନ ହୋଇନଥିଲା। କମ୍ପାନୀର ଦୈନନ୍ଦିନ ପରିଚାଳନା ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କରୁଥିଲେ ଯିଏକି ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଅତିରିକ୍ତ ସଚିବ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ମୂଳ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବା ସହିତ ଅତିରିକ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରୁଥିଲେ।

2.7.3 ସମୀକ୍ଷା ମାନଦଣ୍ଡ

- ନିଗମ ଯୋଜନା ଏବଂ ଯୋଜନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ;
- ବାର୍ଷିକ ବଜେଟ୍ ଏବଂ କମ୍ପାନୀର ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷଣ ଯୋଜନା;
- କମ୍ପାନୀ ଅଧିନିୟମ, 2013, କମ୍ପାନୀର ମେମୋରେଣ୍ଡମ ଏବଂ ଆର୍ଟିକଲ ଅଫ୍ ଆସୋସିଏସନ୍, ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ସହିତ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ବୁଝାମଣାପତ୍ର ଏବଂ ନିଗମ ଶାସନ ନିୟମ; ଏବଂ
- ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ନୀତି, ବିଜ୍ଞପ୍ତି, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଇତ୍ୟାଦି।

ସମୀକ୍ଷା ଫଳାଫଳ

2.7.4 ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଦର୍ଶନ

କମ୍ପାନୀ 2017-18ରୁ 2020-21 ଅବଧି ପାଇଁ ଅସ୍ଥାୟୀ ହିସାବ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲା। କମ୍ପାନୀ 2021-22 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଅସ୍ଥାୟୀ ହିସାବର ମଧ୍ୟ ସଂକଳନ କରିନଥିଲା। 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2021ରେ ଶେଷ ହୋଇଥିବା ଚାରି ବର୍ଷ ପାଇଁ କମ୍ପାନୀର ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଫଳାଫଳ **ପରିଶିଷ୍ଟ** 18ରେ ଦିଆଯାଇଛି।

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, କମ୍ପାନୀ 2017-18ରୁ 2020-21 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷରେ କ୍ଷତି ସହିଥିଲା ଏବଂ ଏହି କ୍ଷତି 2017-18ରେ 38.82 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 2020-21ରେ 39.38 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା। କମ୍ପାନୀର ଏକତ୍ରୀକୃତ କ୍ଷତି 2017-18ରେ (-) 426.23 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 2020-21ରେ (-) 543.76

କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା। ଏହି କ୍ଷତି ମୁଖ୍ୟତଃ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ଋଣ ଉପରେ ବାର୍ଷିକ 38.29 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଆର୍ଥିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଯୋଗୁ ହୋଇଥିଲା। କମ୍ପାନୀର କର୍ମଚାରୀ ବାବଦରେ ଖର୍ଚ୍ଚ 2017-18ରୁ 2020-21 ମଧ୍ୟରେ 1.05 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 1.28 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଯାହା ତୁଳନାରେ ସେହି ସମୟରେ ରାଜସ୍ୱ 0.27 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 0.76 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା। ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ, କମ୍ପାନୀର 15 ଜଣ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ବେତନ ପ୍ରଦାନର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଏବଂ ଚୁକ୍ତିନାମା ଚୂଡାନ୍ତ ନକରି ସମୟ ସମୟରେ ଗୃହ ଏବଂ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗରେ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଇଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, କମ୍ପାନୀ ସେମାନଙ୍କର ସେବା ନପାଇ ଏହି ନିୟୋଜିତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ 2017-18ରୁ 2021-22 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 2.70 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା। ଯଦିଓ କମ୍ପାନୀ ଏହି କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଭାରମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ବିଭାଗକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା (30 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022), ତାହା ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଚାରାଧିନ ଥିଲା।

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ପୂର୍ବରୁ ପଠାଯାଇଥିବା ଚିଠି 30 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022 ବ୍ୟତୀତ 21 ମାର୍ଚ୍ଚ 2023 ରେ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ, ଏଚ୍‌ଆଣ୍ଡୟୁଡି ବିଭାଗକୁ ଏକ ସ୍ମାରକପତ୍ର ଦିଆଯାଇଅଛି।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଖରାପ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତିକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଏହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଯେ ସାଧାରଣତଃ ଯୋଜନା, ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ତ୍ରୁଟି ଯୋଗୁ ଏହିପରି ପରିସ୍ଥିତି ହୋଇଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଋଣର ଅସୁଲି ପାଇଁ, ଆର୍ଥିକ ସମ୍ପତ୍ତିର ନିରାପତ୍ତା ଏବଂ ପୁନଃନିର୍ମାଣ ଏବଂ ସୁରକ୍ଷା ଜମା ନିୟମାବଳୀ (ସର୍‌ଫାଇସି) ନିୟମାବଳୀ, 2002ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଓଡିଶା ଜନସାଧାରଣ ଋଣ ଆଦାୟ (ଓପିଡିଆର୍) ଅଧିନିୟମ, 1962 ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ, ଉତ୍ତମ ଅସୁଲି କରିବା ପାଇଁ ବନ୍ଧକ ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡିକର ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା।

2.7.5 ଯୋଜନା, ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ

i. ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ନିଗମ ଶାସନ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ଅଣ-ଆର୍ଥିକ ଲକ୍ଷ୍ୟର ସଫଳତା ସହିତ ସମ୍ବଳ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଏକୀଭୂତ କରିବା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ କର୍ପୋରେଟ୍ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଯୋଜନା କିମ୍ବା ବାର୍ଷିକ ବଜେଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲା। ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଶାସନିକ ବିଭାଗ ସହିତ ବୁଝାମଣାପତ୍ର (ଏମ୍‌ଓୟୁ) ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ କରିନଥିଲା, ଯାହା କର୍ପୋରେଟ୍ ଯୋଜନା ଉପରେ ଆଧାର କରି ପ୍ରମୁଖ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସୂଚକାଙ୍କର ବିକାଶ ନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ କରେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ମାନଦଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ କରେ। କର୍ପୋରେଟ୍ ଯୋଜନା ଏବଂ ଏମ୍‌ଓୟୁ ହୋଇନଥିବାରୁ ସମୀକ୍ଷାରେ କମ୍ପାନୀର ଲକ୍ଷ୍ୟ ତୁଳନାରେ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା।

ii. ଜୁନ୍ 2016ଠାରୁ କମ୍ପାନୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀଙ୍କର କୌଣସି ବୈଠକ କରିନଥିଲା। ବ୍ୟବସାୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅଖଣ୍ଡତା ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ରିପୋର୍ଟର ବିଶ୍ୱସନୀୟତାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ପାଖରେ କୌଣସି ସମୀକ୍ଷା ସମିତି କିମ୍ବା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମୀକ୍ଷା ଅଙ୍ଗ ନଥିଲା।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ଯାହା ମୁଖ୍ୟତଃ କମ୍ପାନୀର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ପାଇଁ ଦାୟୀ ଥିଲା, ତାଙ୍କର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତ୍ରୁଟି ଥିଲା।

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି/ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଉତ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିଲା।

2.7.6 ଋଣ ଯୋଜନାର ପରିଚାଳନା

କମ୍ପାନୀ ମୋଟ 614.49 କୋଟି[32] ଟଙ୍କାର ପୁଞ୍ଜି ଉଠାଇଥିଲା ଏବଂ 1995ରୁ 2003 ମଧ୍ୟରେ 1,60,362 ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଛଅଟି ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ଅଧିନରେ କମ୍ପାନୀ 554.47 କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା।

32 ଏଚ୍‌ୟୁଡିସିଓଠାରୁ ଋଣ (438.33 କୋଟି ଟଙ୍କା) + ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୁଞ୍ଜି ସଞ୍ଚାର (48.16 କୋଟି ଟଙ୍କା) + କ୍ରେଡିଟ୍ ଲିଙ୍କଡ୍ ହାଉସିଂ ଯୋଜନା ଏବଂ କଳିଙ୍ଗ କୁଟୀର ଯୋଜନା ଅଧିନରେ ରଖାଯାଇଥିବା ଶ୍ରମ ଉପାଦାନ (102 କୋଟି ଟଙ୍କା + 26 କୋଟି ଟଙ୍କା)

ଯେହେତୁ, ଜୁଲାଇ 2003ଠାରୁ ଋଣ ପ୍ରଦାନ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସିର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏହି ଋଣଗୁଡିକର ଅସୁଲି କରିବା ଥିଲା। ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଏହି ଯୋଜିନାଗୁଡିକ ଅଧିନରେ ବହୁ ପରିମାଣର ଋଣ ବକେୟା ଥିଲା ଏବଂ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ବକେୟା ଋଣର ଅସୁଲି ଅଳ୍ପ ଥିଲା ଯାହାକି ନିମ୍ନ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି।

2.7.6.1 ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ଫାଇନାନ୍ସ ଯୋଜନା

ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଆପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ବିଲଡର୍/ନିର୍ମାଣକାରୀ କମ୍ପାନୀ ପାଇଁ ବ୍ରିଜ୍ ଋଣ[33]କୁ ସୁଗମ କରିବା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ମଇ 1996ରେ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ଫାଇନାନ୍ସ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା। ଏହି ଯୋଜନା ଅଧିନରେ 1996ରୁ 2001 ମଧ୍ୟରେ 25 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ 19.74 କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। ଋଣର ସୁଧ ହାର ବାର୍ଷିକ 17ରୁ 21 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଯାହା ପାଇଁ ସୁଧ କିମ୍ବା ମୂଳ ଦେୟରେ ବିଫଳ ହେଲେ ବାର୍ଷିକ ଆହୁରି 2ରୁ 3.5 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ ସୁଧ ଦେବାର ଥିଲା। ଋଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜମି ଦସ୍ତାବିଜ ବନ୍ଧକ ରଖାଯାଇଥିଲା। ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- 1998ରୁ 2007 ମଧ୍ୟରେ ଦଶ ଜଣ ହିତାଧିକାରୀ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରି ଋଣ ଖାତା ବନ୍ଦ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଜଣେ ହିତାଧିକାରୀ 2018ରେ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିଥିଲେ। 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ, କେବଳ ଜଣେ ହିତାଧିକାରୀ 0.29 କୋଟି ଟଙ୍କା ପରିଶୋଧ କରି ଋଣ ଖାତା ବନ୍ଦ କରିଥିଲେ। ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ସମୟରେ ଅନ୍ୟ 14 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ଅସୁଲି ହୋଇ ପାରିନଥିଲା। ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା, 14 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବକେୟା ଋଣ 64.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ସହିତ 71.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା।

- ଋଣର ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ଦାବିପତ୍ର ନିୟମିତ ଭାବରେ ଦିଆଯାଉ ନଥିଲା। 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ତିନି ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଥରେ ଦାବିପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଦାବିପତ୍ର ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା।

- ବୋର୍ଡ ସଂକଳ୍ପ ପ୍ରସାର (ନଭେମ୍ବର 2012) ଅନୁଯାୟୀ, ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ସର୍‌ଫାଇସି ଅଧିନିୟମ, 2002କୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଧିକୃତ ଅଧିକାରୀ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ। କିନ୍ତୁ, 14 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସାତ ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ବନ୍ଧକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଜବତ ପାଇଁ ସର୍‌ଫାଇସି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ନୋଟିସ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିଲା। ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ସହିତ କାରବାରରେ ଏହା ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭେଦଭାବକୁ ସୂଚିତ କରୁଥିଲା। ଯଦିଓ ସାତ ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ନୋଟିସ୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ପାଞ୍ଚ ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ଜବତ କରାଯାଇ ନଥିଲା। ଦୁଇ ହିତାଧିକାରୀ ଯାହାଙ୍କଠାରୁ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ସମ୍ପତ୍ତି ଜବତ କରାଯାଇଥିଲା, କମ୍ପାନୀ ଜୁଲାଇ 2010 ଏବଂ ଅକ୍ଟୋବର 2013ରେ ବନ୍ଧକ ସମ୍ପତ୍ତି ବିକ୍ରୟ ମାଧ୍ୟମରେ 4.23 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି କରିଥିଲେ। ତେଣୁ, ସମସ୍ତ ବିଫଳ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସର୍‌ଫାଇସି ଅଧିନିୟମ, 2002ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନହେବା ଏବଂ ଋଣ ଆଦାୟ ପାଇଁ ଅନୁସରଣର ଅଭାବ ଯୋଗୁ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା 71.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇପାରି ନଥିଲା।

- ଅଧିକନ୍ତୁ, ସମୀକ୍ଷାରେ ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ଜୁଲାଇ 2018ରେ ମେସର୍ସ ବି. ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବିଲ୍ଡର୍ସଙ୍କ ବକେୟା ଋଣ ସମାଧାନ ମାମଲାରେ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଋଣ ସମାଧାନ ରାଶି ଭୁଲ ଭାବରେ ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା। ମେସର୍ସ ବି. ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବିଲ୍ଡର୍ସର ଋଣ ଲେଜର ଖାତା ଡିସେମ୍ବର

---

[33] ବ୍ରିଜ୍ ଋଣ ହେଉଛି ଏକ ସ୍ୱଳ୍ପମିଆଦୀ ଋଣ, ଯାହା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା କମ୍ପାନୀ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥାୟୀ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ନପାଆନ୍ତି ଏବଂ ବିଦ୍ୟମାନ ଋଣ ଦେୟ ନକରିଥାନ୍ତି

2006ରୁ ଅପଡେଟ୍ ହୋଇନଥିଲା। କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା 0.29 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାବି ଆଧାରରେ ଏହି ଋଣ ପରିଶୋଧର ସମାଧାନ କରାଯାଇଥିଲା (ଜୁଲାଇ 2018)। କିନ୍ତୁ, ସମୀକ୍ଷାରେ ଚୁକ୍ତିନାମାର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ପୁନଃଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦେଖାଯାଇଥିଲା ଯେ ଭୁଲ ହିସାବ ହେତୁ ଋଣ ସମାଧାନ ବାବଦକୁ ମେସର୍ସ ବି. ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବିଲ୍ଡର୍ସଠାରୁ 0.66 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା।

କମ୍ପାନୀ ପରିଶୋଧ ରାଶି ପ୍ରଥମେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ସୁଧ ଏବଂ ତାହା ପରେ ସୁଧ ଏବଂ ମୂଳରୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ପ୍ରଥମେ ସୁଧ ଏବଂ ମୂଳରୁ ଏବଂ ତାହା ପରେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ସୁଧରୁ ହ୍ରାସ କରିବାର ନୀତି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା। ଏହା ଏକ ଚାର୍ଟାର୍ଡ ଆକାଉଣ୍ଟାଣ୍ଟଙ୍କଠାରୁ ମିଳିଥିବା ଏକ ବିଶେଷଜ୍ଞ ମତ ସତ୍ତ୍ୱେ ହୋଇଥିଲା। ଏହି କାରଣରୁ, ମେସର୍ସ ବି. ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବିଲ୍ଡର୍ସର ଋଣ ପରିମାଣ ସମାଧାନରେ 1.06 କୋଟି ଟଙ୍କା ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା। ତେଣୁ, ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ଫାଇନାନ୍ସ ଯୋଜନା ଅଧିନରେ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ମେସର୍ସ ବି. ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବିଲ୍ଡର୍ସଙ୍କ ଋଣ ସମାଧାନରେ 1.72 କୋଟି ଟଙ୍କା (0.66 କୋଟି ଟଙ୍କା + 1.06 କୋଟି ଟଙ୍କା) କ୍ଷତି ଘଟିଥିଲା।

ଓଆର୍ଏଚ୍ଡିସି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଅପଡେଟେଡ୍ ଦାବିପତ୍ର କରଜଧାରୀଙ୍କୁ ପଠାଯିବ। ଅଧିକନ୍ତୁ, ସମୀକ୍ଷାର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଅନୁଯାୟୀ ନୂତନ ଦାବିପତ୍ର ମେସର୍ସ ବି. ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଏବଂ ବିଲ୍ଡର୍ସଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପଠାଯାଇଛି।

2.7.6.2 ବିଲ୍ଡିଂ ସେଣ୍ଟର ଯୋଜନା

ଫେବୃୟାରୀ 2000ରେ କମ୍ପାନୀ ବିଲ୍ଡିଂ ସେଣ୍ଟର ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ 13ଟି ବାତ୍ୟା (ମହାବାତ୍ୟା 1999) ପ୍ରଭାବିତ ଜିଲାଗୁଡିକରେ ନିର୍ମାଣ ସାମଗ୍ରୀର ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇଁ ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ନିର୍ମାଣ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଋଣ ଦିଆଯାଇଥିଲା। ଏହି ଯୋଜନା ଅଧିନରେ 2000ରୁ 2002 ମଧ୍ୟରେ 5.84 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ନିର୍ମାଣ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦନରେ ନିୟୋଜିତ 67ଟି ଏନ୍ଜିଓ/ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। ବାର୍ଷିକ 13.5 ପ୍ରତିଶତ ସୁଧ ହାରରେ ଏହି ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। ଋଣ ପାଇଁ ଜମି ଦସ୍ତାବିଜ ବନ୍ଧକ ରଖାଯାଇଥିଲା।

ଏହି ଯୋଜନା ଅଧିନରେ ଅନୁମୋଦିତ ଋଣର ବକେୟା ଏବଂ ଅସୁଲିର ସ୍ଥିତି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦେଖାଗଲା ଯେ, 67 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ନଅ ଜଣ ହିତାଧିକାରୀ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିଥିଲେ। ମୂଳ ଏବଂ ସୁଧ ବାବଦରେ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଋଣ ରାଶିର ଅସୁଲି କରାଯାଇ ନଥିଲା। ଋଣର ଅସୁଲି ପାଇଁ ଦାବିପତ୍ର ନିୟମିତ ଭାବରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥିଲା। 2017-18ରୁ 2021-22 ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ମାର୍ଚ୍ଚ 2020 ରେ ଥରେ ଦାବିପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। କୌଣସି ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବନ୍ଧକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଜବତ ପାଇଁ, ସର୍ଫାଇସି ଅଧିନିୟମ, 2002 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା 69.96 କୋଟି ଟଙ୍କାର ବକେୟା ପଡି ରହିଥିଲା।

ଓଆର୍ଏଚ୍ଡିସି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଏହି ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ କରଜଧାରୀଙ୍କୁ ଅପଡେଟେଡ୍ ଦାବିପତ୍ର ଜାରି କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି।

2.7.6.3 କର୍ପୋରେଟ୍ ଋଣ ଯୋଜନା

କର୍ପୋରେଟ୍ ଋଣ ଯୋଜନା ଅଧିନରେ, କମ୍ପାନୀ ରାଜ୍ୟ/କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର/ପିଏସ୍ୟୁ/ଅର୍ଦ୍ଧସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା/ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସରକାରଙ୍କର କର୍ମଚାରୀ ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ କିମ୍ବା ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଘର ମହାବାତ୍ୟା 1999ରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା। ବାର୍ଷିକ 13.5 ପ୍ରତିଶତ ସୁଧ ହାରରେ ଏହି ଋଣଗୁଡିକ ବିତରଣ କରାଯାଇଥିଲା। ବିତରଣ କରାଯାଇଥିବା ଋଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତିଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟିଯୁକ୍ତ

ହୋଇଥିଲା। 1999ରୁ 2003 ମଧ୍ୟରେ କମ୍ପାନୀ 116.22 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏହି ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ 25,793 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ବିତରଣ କରିଥିଲା। ଏଥିମଧ୍ୟରୁ, 16,906 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରି ସେମାନଙ୍କ ଋଣ ଖାତା ବନ୍ଦ କରିଥିଲେ।

ଏଥିରୁ ପୁଣି ଦେଖାଗଲା ଯେ କମ୍ପାନୀ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ମୂଳ ବାବଦରେ 3.39 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ସୁଧ ବାବଦରେ 1.41 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି କରିଥିଲା, ଯାହା ମୂଳର 8.72 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ସୁଧର 0.69 ପ୍ରତିଶତକୁ ସୂଚାଉଥିଲା। 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ମୋଟ ସୁଧ ଏବଂ ମୂଳ ବାବଦରେ ଯଥାକ୍ରମେ 203.96 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ 38.88 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ପଡିରହିଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, 8,887 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କଠାରୁ 242.84 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇପାରି ନଥିଲା। ବକେୟା ଋଣ ଅସୁଲି ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ଓପିଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 1962 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ନଥିଲା।

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଇତି ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଉଠାଣ ଏବଂ ବିତରଣ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଦାବିପତ୍ର ପଠାଯାଇଛି ଏବଂ ଓପିଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଖିଲାପି କରଜଧାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ ହେବ।

2.7.6.4 କଳିଙ୍ଗ କୁଟୀର ଯୋଜନା

ବାର୍ଷିକ 10 ପ୍ରତିଶତ ସୁଧ ହାରରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀ (ଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏସ୍)ଙ୍କୁ ସହଜ ଋଣ ସହାୟତା ଯୋଗାଇଦେବା ପାଇଁ ଓଡିଶା ସରକାର କମ୍ପାନୀ ମାଧ୍ୟମରେ କଳିଙ୍ଗ କୁଟୀର ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (ଅକ୍ଟୋବର 1994)। ଏହି ଋଣଗୁଡିକ ଜମିର ରେକର୍ଡ-ଅଫ୍-ରାଇଟ୍[34] ଏବଂ ଟାଇଟଲ୍ ଡିଡସ୍ ଏବଂ ଋଣ ପରିଶୋଧ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 4,500 ଟଙ୍କାର ସ୍ଥାୟୀ ଜମା ଉପରେ ଆଇନଗତ ଅଧିକାର ସହିତ ସୁରକ୍ଷିତ ଥିଲା। ଏହି ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ, 1995ରୁ 2003 ମଧ୍ୟରେ କମ୍ପାନୀ 59.23 କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣ 28,524 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା। ସେଥିମଧ୍ୟରୁ, 4,114 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିଥିଲେ। ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା ଅବଶିଷ୍ଟ 24,410 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କଠାରୁ 75.38 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ସହିତ 128.83 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ପଡିରହିଥିଲା। ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ:

i. 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଶେଷ ହୋଇଥିବା ଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମୂଳ ବାବଦରେ କୌଣସି ଅର୍ଥ ଅସୁଲି ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ 2019-20 ଏବଂ 2020-21ରେ ସୁଧ ବାବଦରେ କୌଣସି ଅସୁଲି ହୋଇନଥିଲା। ଅଥଚ, କମ୍ପାନୀ 2017-18, 2018-19 ଏବଂ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣର ଯଥା 0.01 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ବାବଦରେ ଅସୁଲି କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲା। 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା 75.38 କୋଟି ଟଙ୍କାର ସୁଧ ସହିତ 128.83 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ପଡିରହିଥିଲା।

ii. ଓପିଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ, 1962 ଅନୁଯାୟୀ ଖିଲାପୀ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ କୌଣସି ଦାବିପତ୍ର ଦେବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇ ନଥିଲା। ଏହି କାରଣରୁ ଏହି ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ 128.83 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ରହିଥିଲା। ଅଥଚ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (ଜୁଲାଇ 2018) ଯେ କଳିଙ୍ଗ କୁଟୀର ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏସ୍ ଋଣ ଗୃହୀତାଙ୍କ ଋଣ ଛାଡ ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କରିବେ। ଅଥଚ, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022) କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ସେପରି କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କରାଯାଇ ନଥିଲା।

---

[34] 'ରେକର୍ଡ ଅଫ୍ ରାଇଟ୍' ହେଉଛି ଏକ ଆଇନଗତ ଦଲିଲ ଯାହା ଜମି ଏବଂ ଏହାର ମାଲିକଙ୍କ ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଦେଇଥାଏ

ଓଆର୍ଏଚ୍ଡିସି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, ଖିଲାପୀ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଖୁବ ଶୀଘ୍ର ଅପଡେଟେଡ୍ ଦାବିପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ଏବଂ ଖିଲାପି ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଓପିଡିଆର ଅଧିନିୟମ/ ସର୍ଫାଇସି ଅଧିନିୟମ ଲାଗୁ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ।

2.7.6.5 ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ହାଉସିଂ ଫାଇନାନ୍ସ ଯୋଜନା (ଆଇଏଚ୍ଏଫ୍ଏସ୍)

ବାସଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପାଇଁ, ବେସରକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରୁ ନୂତନ ଘର କଣିବା, ଯେ କୌଣସି ଅର୍ଦ୍ଧସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା/ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର/ ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ଘର/ଫ୍ଲାଟ୍ କିଣିବା ଏବଂ ବିଦ୍ୟମାନ ବାସସ୍ଥାନର ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଋଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ହାଉସିଂ ଫାଇନାନ୍ସ ଯୋଜନା (ଆଇଏଚ୍ଏଫ୍ଏସ୍) ଅଧିନରେ ମଇ 1995ରୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା। ଏହି ଋଣ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ, କାର୍ଯ୍ୟରତ ଦମ୍ପତି, ବ୍ୟବସାୟୀ, ସ୍ୱୟଂନିଯୁକ୍ତି ପେଶାଦାର ଏବଂ ଅନେକ ସୂତ୍ରରୁ ଆୟ କରୁଥିବା ପରିବାରଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା। ଏହି ଋଣ ଜମିର ଦସ୍ତାବିଜ ଏବଂ ବେତନରୁ କାଟ୍ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତିଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସହିତ ସୁରକ୍ଷିତ ଥିଲା। ଏହି ଋଣ ବାର୍ଷିକ 14ରୁ 14.5 ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଧହାର ସହିତ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା।

ଏହି ଯୋଜନା ମଇ 1995ରୁ ଜୁଲାଇ 2003 ମଧ୍ୟରେ 3,198 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ 59.21 କୋଟି ଟଙ୍କା ଗୃହ ଋଣ ବିତରଣ ସହିତ ଯୋଜନାଟି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥିଲା। ସେଥିମଧ୍ୟରୁ 2,076 ଜଣ କରଜଧାରୀ ସେମାନଙ୍କର ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିଥିଲେ। 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା 1,122 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ସୁଧ ସମେତ 294.33 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ଥିଲା। ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ:

i. 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଶେଷ ହୋଇଥିବା ବିଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ ମାତ୍ର 1.39 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି କରାଯାଇଥିଲା। ଋଣର ଅଳ୍ପ ଅସୁଲୀ ଯୋଗୁ 2017-18ରୁ 2021-22 ମଧ୍ୟରେ କେବଳ 15 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀ ସେମାନଙ୍କ ଋଣଖାତା ବନ୍ଦ କରିଥିଲେ।

ii. ଚାରି ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତିଯିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଜୁନ୍ 2018 ପରେ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ 1,122 ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ କମ୍ପାନୀ କୌଣସି ଦାବିପତ୍ର ଜାରି କରିନଥିଲା ଏବଂ ସର୍ଫାଇସି ଅଧିନିୟମ, 2002 ଅନୁଯାୟୀ ଅକ୍ଟୋବର 2008ରେ ଦାବିପତ୍ର ଜାରି କରିବା ବ୍ୟତୀତ ସୁରକ୍ଷିତ ସମ୍ପତ୍ତି ଦଖଲ କରିବାକୁ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇ ନଥିଲା। ବୋର୍ଡର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମାକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଅଧିନିୟମକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନକରିବା ଦ୍ୱାରା ଏହି ଯୋଜନା ଅଧିନରେ 294.33 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି ହୋଇପାରି ନଥିଲା।

ଓଆର୍ଏଚ୍ଡିସି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲା (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, 14ଟି ଖିଲାପୀ କରଜଧାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସର୍ଫାଇସି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଦାବିପତ୍ର ଜାରି କରାଯାଇଅଛି ଏବଂ ବଳକା ଖିଲାପୀ କରଜଧାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସମାନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରାଯିବ।

2.7.6.6 କ୍ରେଡିଟ୍ ଲିଙ୍କ୍ଡ ହାଉସିଂ ଯୋଜନା (ସିଏଲ୍ଏଚ୍ଏସ୍)

1999 ମସିହାର ମହାବାତ୍ୟା ପରେ ବାତ୍ୟା ପ୍ରଭାବିତ ଜିଲ୍ଲାରେ ବାତ୍ୟାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିବା ବିପିଏଲ୍ ବର୍ଗର ପରିବାର ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଘର ଭୁଷୁଡି ପଡିଛି କିମ୍ବା ଧୋଇ ହୋଇଯାଇଛି ସେମାନଙ୍କୁ କମ୍ପାନୀ ମାଧ୍ୟମରେ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲିଙ୍କ୍ଡ ଗ୍ରାମୀଣ ଗୃହ ଯୋଜନା (ସିଏଲ୍ଏଚ୍ଏସ୍) ଅଧିନରେ ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର 13 ଜାନୁଆରୀ 2000ରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ। ଏହି ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ 13ଟି ମହାବାତ୍ୟା ପ୍ରଭାବିତ ଜିଲ୍ଲାର ଲୋକଙ୍କୁ ବାର୍ଷିକ 11 ପ୍ରତିଶତ ସୁଧ ହାର ସହିତ ଥଇଥାନ ଏବଂ ପୁନଃନିର୍ମାଣ ପଦକ୍ଷେପ ଭାବରେ ଗୃହ ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା।

ଏହି ଯୋଜନା ଅଧିନରେ, କମ୍ପାନୀ 1999ରୁ 2002 ମଧ୍ୟରେ 294.23 କୋଟି ଟଙ୍କା ପରିମାଣର 1,02,755 ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଋଣ ମଞ୍ଜୁରୀ ଓ ବିତରଣ କରିଥିଲା ଏବଂ ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କେବଳ 767 ଋଣୀ ତାଙ୍କର ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିଥିଲେ। ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା 1,01,988 ହିତାଧିକାରୀଙ୍କଠାରୁ 1,311.45 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ସହିତ 1,597.60 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ବକେୟା ଥିଲା। ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ:

i. କମ୍ପାନୀ ଗତ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022ରେ ଶେଷ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସୁଧ ବାବଦରେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣର 0.20 କୋଟି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି କରିଥିଲେ ଏବଂ ମୂଳ ବାବଦକୁ କୌଣସି ଟଙ୍କା ଅସୁଲି ହୋଇପାରି ନଥିଲା।

ii. ଅଧିକନ୍ତୁ, 1999-2002 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଋଣ ବିତରଣ ପରଠାରୁ ଓପିଡିଆର୍ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ, ସମୟାତିକ୍ରାନ୍ତ ଋଣ ଅସୁଲ ପାଇଁ, କୌଣସି ଡିମାଣ୍ଡ ନୋଟିସ ଜାରି କରିନଥିଲେ। ଫଳସ୍ୱରୂପ, 1,597.60 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇପାରି ନାହିଁ। ଅଥଚ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (ଜୁଲାଇ 2018) ଯେ, ଏହି ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିପିଏଲ୍ ଋଣୀମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଛାଡ ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କରିବ। ଅଥଚ, କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022) କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କରାଯାଇ ନାହିଁ।

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, କମ୍ପାନୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଛାଡ ପ୍ରସ୍ତାବ ସରକାରଙ୍କ ଏଚ୍‌ଆଣ୍ଡୟୁଡି ବିଭାଗ, ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିଭାଗ ଏବଂ ବିତ୍ତ ବିଭାଗଙ୍କୁ ଦାଖଲ କରିବ।

2.7.7 ହିସାବଗୁଡିକର ଅଣ-ପ୍ରସ୍ତୁତି

ବାର୍ଷିକ ହିସାବ ପ୍ରସ୍ତୁତି ହେଉଛି ଏକମାତ୍ର ଯୋଗାଯୋଗର ମାଧ୍ୟମ ଯାହା ବାହ୍ୟ ଜଗତକୁ ଏକ କମ୍ପାନୀର କାର୍ଯ୍ୟର ସ୍ଥିତିକୁ ବୁଝାଏ। କମ୍ପାନୀ ଅଧିନିୟମ 1956 ଧାରା 210, 166 ଏବଂ 216 ସହିତ ଅଧିନିୟମ 2013ର ଧାରା 134, 129, 96ରେ ନିୟମକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି 2009-10 ପରଠାରୁ କମ୍ପାନୀ ଏହାର ହିସାବ ଚୂଡାନ୍ତ କରିନାହିଁ। ଏହିପରି କମ୍ପାନୀ ଏହାର ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟ ସହିତ ସମୀକ୍ଷା ରିପୋର୍ଟ ଏବଂ ଭାରତର ସିଏଜିଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ସହିତ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ଗୃହରେ ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁସାରେ ରଖିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା।

ହିସାବ ଚୂଡାନ୍ତ କରିବାରେ ବକେୟା ତଥ୍ୟ ଏବଂ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ବକେୟା ହିସାବ ଚୂଡାନ୍ତ କରିବାରେ ଉଦ୍ୟମର ଅଭାବକୁ ମଧ୍ୟ 31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2010ରେ ଶେଷ ହୋଇଥିବା ବର୍ଷ ପାଇଁ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତିବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 4 (ବାଣିଜ୍ୟିକ)ର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 3.14ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ଯାହା କମିଟି ଅନ୍ ପବ୍ଲିକ ଅଣ୍ଡରଟେକିଂରେ ଆଲୋଚନା ହେବାକୁ ବିଚାରାଧିନ ଥିଲା।

ଏହାସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ, ଗତ 13 ବର୍ଷ ଧରି ବକେୟା ବାର୍ଷିକ ହିସାବ ଚୂଡାନ୍ତ ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ଏକ ସମୟସୀମା ପ୍ରୋଗ୍ରାମରେ ରୂପରେଖ ଦେବା ପାଇଁ ବାସ୍ତବ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ହିସାବଗୁଡିକ ଚୂଡାନ୍ତ ହୋଇନଥିବାରୁ ବ୍ୟାଙ୍କ ରିକନ୍‌ସିଲିଏସନ୍ ବିବୃତ୍ତି ପ୍ରସ୍ତୁତି ହୋଇନାହିଁ, ଲେଜର ଗୁଡିକ ଅପଡେଟ୍ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ କାରବାରଗୁଡିକ ନଗଦ ରାଶିରେ ହୋଇଥିଲା ଯାହା ସରକାରୀ ପରିପତ୍ର (ଜୁଲାଇ 2012) କୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରୁଛି ଏବଂ ଏହି ହିସାବଗୁଡିକ ଚୂଡାନ୍ତ ନହେବା ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଠକେଇ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଟଙ୍କା ଲିକ୍ ଇତ୍ୟାଦି ବିପଦ ଟାମ୍ପରିଂ ମାଧ୍ୟମରେ ହୋଇପାରେ। ଏହିପରି, ହିସାବଗୁଡିକର ସଠିକ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ବଜାୟ ରଖିବା ସହିତ କମ୍ପାନୀ ହିସାବଗୁଡିକୁ ଅଧୁନାତନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେଲା।

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି/ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନାହିଁ।

2.7.8 ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ 966.81 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଋଣ ଅଣ-ପରିଶୋଧ

କଳିଙ୍ଗ କୁଟୀର ଯୋଜନା (74.33 କୋଟି ଟଙ୍କା) ଏବଂ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲିଙ୍କ୍ଡ ହାଉସିଂ ଯୋଜନା (364 କୋଟି ଟଙ୍କା) କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ, କମ୍ପାନୀ 1995-96ରୁ 2002-03 ମଧ୍ୟରେ ଗୃହ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ(ହୁଡ୍କୋ)ରୁ ସରକାରୀ ପ୍ରତିଭୂତି ମାଧ୍ୟମରେ 438.33 କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣ କରିଥିଲା। କମ୍ପାନୀ, ସରକାରଙ୍କ ସହାୟତାରେ ହୁଡ୍କୋର 765.92 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦେୟ ପରିଶୋଧ କରିସାରିଛି, ଯେଉଁଥିରୁ ସରକାର 489.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ କମ୍ପାନୀ 276.37 କୋଟି ଟଙ୍କା ଦେଇଛନ୍ତି। କମ୍ପାନୀକୁ ବାର୍ଷିକ ଆଠ ପ୍ରତିଶତ ସୁଧ ହାରରେ ଋଣ ଭାବରେ 489.55 କୋଟି ଟଙ୍କା ସରକାରୀ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଋଣ ମଞ୍ଜୁର ସର୍ତ୍ତରେ ରହିଥିଲା ଯେ କମ୍ପାନୀର ମୋଟ ଆୟ ଯଥା, ଋଣଗୁଡିକ ଅସୁଲ, ଭଡା ଇତ୍ୟାଦିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ରାଶି ଏକ ଏସ୍କ୍ରୋ ଆକାଉଣ୍ଟରେ ଜମା ହେବ ଯାହା ମିଳିତ ଭାବରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗର ଉପସଚିବ ଏବଂ କମ୍ପାନୀର ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପରିଚାଳନା କରିବେ। ଅଧିକନ୍ତୁ, କମ୍ପାନୀ ପ୍ରତିବର୍ଷ ସର୍ବାଧିକ ଏକ କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦରେ ଏସ୍କ୍ରୋ ଆକାଉଣ୍ଟରୁ ଉଠାଇପାରିବ ଓ ତ୍ରୈମାସିକ ଭିତ୍ତିରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଋଣ ପରିଶୋଧ ପାଇଁ ସରକାରୀ ଆକାଉଣ୍ଟରେ ବଳକା ଜମା କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା।

31 ମାର୍ଚ୍ଚ 2022 ସୁଦ୍ଧା 488.13 କୋଟି ଟଙ୍କା ସୁଧ ସମେତ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ପ୍ରତି 966.81 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ଥିଲା। 2006-07 ଆସେସ୍‌ମେଣ୍ଟ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଆୟକର ଦେୟ ପ୍ରଦାନ ନକରିବାରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2017ରେ ଆୟକର ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଏସ୍କ୍ରୋ ଆକାଉଣ୍ଟ ଜବତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେହି ଦିନଠାରୁ ସରକାରଙ୍କୁ ଋଣ ପରିଶୋଧ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସରକାରଙ୍କୁ ଦେୟ ପାଇଁ 966.81 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ରହିଲା।

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି/ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନାହିଁ।

2.7.9 ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ପାଣ୍ଠି ବିନିଯୋଗ ଦ୍ୱାରା 25.89 କୋଟି ଟଙ୍କା ହାସଲ ହୋଇପାରି ନଥିଲା

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଲିମିଟେଡ୍ ଏକ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଫେସ ଭ୍ୟାଲୁ ଥିବା 300 ଗୋଟି 14.90 ପ୍ରତିଶତ ଅଣପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ, ସୁରକ୍ଷିତ, ରିଡିମେବଲ୍ ଡିବେଞ୍ଚର ବଣ୍ଡଗୁଡିକ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ସୂତା କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍ (ୟୁପିଏସ୍‌ୱାଇସିଏଲ୍)ଙ୍କଠାରୁ କ୍ରୟ କରିଥିଲା (10 ଅପ୍ରେଲ 1999) ଏବଂ 3 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା। ଫେବୃଆରୀ 2000ରେ ଏହି ବଣ୍ଡଗୁଡିକ କମ୍ପାନୀକୁ ବଣ୍ଟନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ସରକାରଙ୍କ ଅଣସର୍ତ୍ତମୂଳକ ଏବଂ ରଦ୍ଦଅଯୋଗ୍ୟ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷିତ କରାଯାଇଥିଲା। ସବସ୍କ୍ରିପସନ୍‌ର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ, 10 ଫେବୃୟାରୀ 2004 (33 ପ୍ରତିଶତ), 10 ଅଗଷ୍ଟ 2004 (33 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ 10 ଫେବୃଆରୀ 2005 (34 ପ୍ରତିଶତ)ରେ ବଣ୍ଡଗୁଡିକୁ ରିଡିମେବଲ ହୋଇପାରିବ। ସୁଧ ପ୍ରତିବର୍ଷ ରିଡେମ୍ପସନ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାର ଥିଲା। ୟୁପିଏସ୍‌ୱାଇସିଏଲ୍ 10 ଫେବୃଆରୀ 2000 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 37.47 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସୁଧ ବାବଦକୁ ଏବଂ 1.90 କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଳ ବାବଦକୁ କମ୍ପାନୀକୁ ପ୍ରଦାନ (ଅଗଷ୍ଟ 2000) କରିଛି ଏବଂ 1.10 କୋଟି ଟଙ୍କାର ମୂଳ ବାବଦକୁ ପାଇବାକୁ ଅଛି। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ, ୟୁପିଏସ୍‌ୱାଇସିଏଲ୍ କୌଣସି ସୁଧ କିମ୍ବା ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୂଳ ରାଶି ଦେଇନାହିଁ। 10 ଫେବୃଆରୀ 2022 ସୁଦ୍ଧା ବଳକା ମୂଳ ଏବଂ ସୁଧ ମିଶି 25.89 କୋଟି ଟଙ୍କା ବକେୟା ଥିଲା। ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- ସାର୍ବଜନୀନ ଉଦ୍ୟୋଗ ବିଭାଗ, ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ (ନଭେମ୍ବର 1996) ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀର ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ବିନା କମ୍ପାନୀ ବଣ୍ଡକୁ ସବସ୍କ୍ରାଇବ କରିଥିଲା ଏବଂ କେବଳ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁମୋଦନ ପିଛିଲା ଭାବେ ଲାଭ (ଜାନୁଆରୀ 2000) କରିଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ, ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକର ଟର୍ମ ଜମା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିନିଯୋଗ ଏକ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ

ପାଇଁ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ। ଏହିପରି ବିନିଯୋଗ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ବଣ୍ଡର ପୂର୍ଣ୍ଣବିକାଶ ଅବଧି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଥିଲା। ୟୁପିଏସ୍‌ଓ୍ୱାଇସିଏଲ୍‌ର ବଣ୍ଡରେ ସବସ୍କ୍ରିପସନ୍ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ଅନୁମୋଦନ ମଧ ଦିଆଯାଇ ନଥିଲା।

- ଯଦିଓ ୟୁପିଏସ୍‌ଓ୍ୱାଇସିଏଲ୍ ଅଗଷ୍ଟ 2000ଠାରୁ କୌଣସି ସୁଧ ଓ ମୂଳ ରାଶି ପ୍ରଦାନ କରିନଥିଲା, କମ୍ପାନୀ କେବଳ ଫେବୃୟାରୀ 2005 ଅର୍ଥାତ ଶେଷ ଦେୟର 53 ମାସ ପରେ ଏକ ଦାବି ପତ୍ର ପଠାଇଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଡିସେମ୍ବର 2006 ଏବଂ ଜୁଲାଇ 2007 ମଧରେ କମ୍ପାନୀ ନିଜର ଦାବି ନୋଟିସ ଜାରି କରିଥିଲା ଏବଂ 2013ରେ ଓଡିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ରିଟ୍ ପିଟିସନ୍ ଦାଖଲ କରିଥିଲା ଯାହା ମୂଳ ବାବଦକୁ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ୟୁପିଏସ୍‌ଓ୍ୱାଇସିଏଲ୍ ଦାଖଲ କରିବା ପରେ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2022)। ଯାହା ଉପରେ ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଆପତ୍ତି କରାଯାଇ ନଥିଲା। ଅଥଚ, ୟୁପିଏସ୍‌ଓ୍ୱାଇସିଏଲ୍ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିଲା।
- ୟୁପି ସରକାରଙ୍କ ସର୍ତ୍ତବିହୀନ ଏବଂ ରଦ୍ଦଅଯୋଗ୍ୟ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ଏହି ବଣ୍ଡଗୁଡିକ ସୁରକ୍ଷିତ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା। କମ୍ପାନୀ, ବଣ୍ଡ ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ୟୁପି ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ନିଶ୍ଚିତତା ହାସଲ କରିନଥିଲେ କିମ୍ବା ବଣ୍ଡକୁ ସେବାମୁକ୍ତ କରିବାରେ ୟୁପିଏସ୍‌ଓ୍ୱାଇସିଏଲ୍‌ର ବିଫଳତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହା ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଆବାହନ କରିନାହିଁ।

ଅଧିକନ୍ତୁ, ବଣ୍ଡ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସର୍ତ୍ତବିହୀନ ଏବଂ ରଦ୍ଦଅଯୋଗ୍ୟ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହି ମାମଲାକୁ ଉଠାଇ ନଥିଲେ। ଦେୟ ହାସଲ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାରେ ଏହା କମ୍ପାନୀର ବିଫଳତାକୁ ସୂଚିତ କରିଛି। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଫେବୃୟାରୀ 2022 ସୁଦ୍ଧା 25.89 କୋଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇପାରି ନାହିଁ।

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023) ଯେ, କମ୍ପାନୀ ଓଡିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଓକିଲଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ନ୍ୟାୟିକ ପ୍ରାଧିକରଣ/ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ ମାମଲା କରି ଋଣର ଅସୁଲ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଛନ୍ତି (ମାର୍ଚ୍ଚ 2023)।

ସରକାରଙ୍କ ଭୂମିକା

2.7.10 କମ୍ପାନୀକୁ ସମାପନ କରିବାକୁ ଓଡିଶା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବର ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ନକରିବା

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଲିମିଟେଡ୍ କଳିଙ୍ଗ କୁଟୀର ଯୋଜନା ଏବଂ କ୍ରେଡିଟ୍ ଲିଙ୍କ୍‌ଡ ହାଉସିଂ ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆର୍ଥିକ ଭାବେ ଦୁର୍ବଳ ବର୍ଗ (ଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏସ୍) ଏବଂ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ (ବିପିଏଲ୍) ଥିବା ବର୍ଗର ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଋଣ ବିତରଣ କରିଥିଲା ଯାହା ଋଣୀଙ୍କ 82 ଶତକଡା ଏବଂ କମ୍ପାନୀର ମୋଟ ଋଣ ବିତରଣର 65 ଶତକଡା ଥିଲା। ଏହି ଯୋଜନାଗୁଡିକ ଅଧିନରେ ଋଣର ଅସୁଲ ହେବା ସମ୍ଭାବନା ଅତ୍ୟନ୍ତ କମ ଥିବାରୁ ଏବଂ ସରକାରୀ ଯୋଜନାଗୁଡିକ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆବାସ ଯୋଜନା (ପିଏମ୍‌ଏଓ୍ୱାଇ), ବିଜୁ ପକ୍କାଘର ଯୋଜନା ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଜନାରେ ଆର୍ଥିକ ଭାବେ ଦୁର୍ବଳ ବର୍ଗଙ୍କୁ ଗୃହ ଯୋଗାଇଥିଲେ ଏବଂ ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକ ମଧ କମ ସୁଧ ସହିତ ଅତି ସହଜ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ସହ ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି; ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି ଏହାର ମହତ୍ତ୍ୱ ହରାଇଛି ଏବଂ ଆଉ ଏହାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ପୂରଣ କରୁନାହିଁ। ତେଣୁ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (ଜୁଲାଇ 2018) ଯେ, ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି, କମ୍ପାନୀ ଅଧିନିୟମ, 2013ର ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଥଇଥାନ ଏବଂ ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସିର ସମ୍ପତ୍ତିର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଯୋଜନା ସହିତ ଉପଯୁକ୍ତ ସମାପନ ପ୍ରସ୍ତାବ ସରକାରଙ୍କୁ ଦାଖଲ କରିବା ଉଚିତ। ଯଦିଓ, ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2018) ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ କମ୍ପାନୀ ସମାପନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦାଖଲ କରିଥିଲା, ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ବାବଦରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ। କମ୍ପାନୀକୁ ସମାପନ କରିବାକୁ ସରକାରଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ତାରିଖଠାରୁ ଚାରି ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତିଯିବା ପରେ ମଧ କମ୍ପାନୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା ତଥା ସମାପନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଏକ ଚାର୍ଟାର୍ଡ ଆକାଉଣ୍ଟାଣ୍ଟଙ୍କୁ ଚିଠି ଲେଖିବା ବ୍ୟତୀତ

(ମାର୍ଚ୍ଚ 2021) କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ନାହିଁ। କମ୍ପାନୀର ଶୀଘ୍ର ସମାପନ ପାଇଁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇପାରେ।

ଓଆର୍‌ଏଚ୍‌ଡିସି/ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇନଥିଲା।

ଉପସଂହାର

ଗ୍ରାମୀଣ ଗରିବଙ୍କ ଘର ପାଇଁ ଋଣ ଭଳି ଏକ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ କମ୍ପାନୀ ହୋଇଥିଲା। ବର୍ତ୍ତମାନ, ପିଏମ୍‌ଏୱାଇ, ବିପିଜିୱାଇ ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆର୍ଥିକ ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀର ବର୍ଗଙ୍କୁ ଗୃହ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି ଏବଂ ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡିକ ମଧ କମ ସୁଧ ହାରରେ ଗୃହ ଋଣ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି। ଗ୍ରମୀଣ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା କାରଣ କମ୍ପାନୀ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟ ସଠିକ ରୂପେ ପରିଚାଳନା କରିପାରି ନଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ସାମାଜିକ ଲାଭ ହାସଲ ନକରି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଟଙ୍କା ଅବାଟରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଥିଲା।

ସୁପାରିଶ

- ଉତ୍ତମ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ପାଇଁ ସର୍‌ଫାଇସି ଅଧିନିୟମ ଏବଂ ଓପିଡିଆର ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅସୁଲ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ସରକାର ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି।

- ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଏକକାଳୀନ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ (ଓଟିଏସ୍) ପାଇଁ ବିକଳ୍ପ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ସରକାର ମଧ ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି ଯେହେତୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ବଜାର ସୁଧ ହାର କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା ଧାର୍ଯ୍ୟ ସୁଧ ହାରଠାରୁ କମ ଅଟେ।

- କମ୍ପାନୀ ସମାପନ ପାଇଁ ସରକାର ଶୀଘ୍ର ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି ।